

www.e-rara.ch

Corpus Juris Canonici Academicum

Freiesleben, Christoph Heinrich

Coloniae Munatianæ, M DCC LXXXIII [1783]

Universitätsbibliothek Basel

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-82301>

Clementis Papae V. constitutiones in concilio Viennensi editae.

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

CLEMENTIS PAPÆ V.
CONSTITUTIONES
IN CONCILIO VIENNENSI EDITÆ.

P R Æ F A T I O.

JOANNES Episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis, Doctoribus, & Scholaribus universis Bononiæ commorantibus, salutem & Apostolicam benedictionem. a

Quoniam nulla juris sanctio, quantumcunque perpenso digesta consilio, ad humanæ naturæ varietatem, & machinationes ejus inopinabiles sufficit, nec ad decisionem lucidam suæ nodosæ ambiguitatis attingit: eo præsertim, quòd vix aliquid adeò certum clarumque statuitur, quin ex causis emergentibus (quibus jura jam posita mederi non possint) in dubium revocetur: Quia etiam ab adolescentia viri proclivis ad malum sensualitas humana declinat, per quod morum subversio in Clero & populo frequenter obrepit: necessaria est Superioris auctoritas, ut tam per determinationis opportunæ suffragium tollat ambigua, lites auferat, altercationes dirimat, & obscura succidat, quàm per cultoris providi sarculum extirpet vitia, virtutes inserat, corrigat excessus, moresque reformet. Hæc sanè felicitis recordationis Clemens Papa V. prædecessor noster prudenter attendens, & providè cupiens deformatum reformationi prospicere, solvere difficilia, ac sanctiones quæstionibus & negotiis imminentibus consonas promulgare: Dudum nêdum in Concilio Viennensi, quinetiam ante & post ipsum Concilium, constitutiones plurimas edidit, in quibus multa utilia statuit atque salubria, & nonnulla dubia in judiciis & extra frequentata deciderit. Et licèt eas collectas in unum volumen, & sub congruis titulis collocatas mittere decrevisset, & dare in commune subjectis: assidua tamen occupatio circa magna, ac fortis humanæ conditio, quæ ipsum de medio sustulit, in causa fuerunt, quare suum in hac parte propositum non implevit. Nos etiam, qui, sicut eidem (licèt immeriti) in Apostolatus officio, Domino permittente, successimus: sic & in affectûs plenitudine, in his, quæ compendium universi concernunt, successisse debemus, tot grandibus agendis & arduis fuimus à nostræ promotionis exordio circumsepti, quòd tam ex hoc, quàm ex causis rationabilibus aliis, quas sub silentio providimus committendas, prædictas vobis communicare constitutiones fuimus hætenus impediti. Nunc igitur (opportunitate captatâ) illas vobis sub bulla nostra transmittimus. Universitati vestræ per Apostolica scripta mandantes, quatenus eas prompto affectu suscipiatis, & studio alacri, eis sic vobis manifestatis & cognitis usuri de cætero in judiciis & in scholis. Data Avinion. VIII. b Calendas Novemb. Pontificatûs nostri anno secundo.

a Hanc benedictionem primò introduxit Papa Cletus, loco cuius scribitur ab Ecclesia præcis, Spiritum sanctorum consilii. Et licèt ista benedictio omnibus prosit, qui tamen non student, non gaudent privilegio studii. Zab. Van. Pont. b De his vide C. de contrah. & committ. stipul. l. optimam. 2. q. ult. libellorum. de probat. quoniam. de re. jur. abbat. lib. 6. de quo in Spec. de instrum. edit. §. restat.

A.

de Ætate & qualitate. Pag. 201. * I. 6.
de Appellationibus. 217. * II. 12.

B.

de Baptismo & ejus effectū. 239. * III. 15.

C.

de Causa possessionis & proprietatis. 207. * II. 3.
de Celebratione Missarum. 238. * III. 14.
de Censibus, exactionibus. 236. * III. 13.
de Concessione præbendæ. 222. * III. 3.
de Consanguinitate & affinitate. 243. * IV. 1.

D.

de Decimis, Primitiis & oblat. 227. * III. 8.
de Dolo & contumacia. 208. * II. 4.

E.

de Electione & electi potestate. 196. * I. 3.
de Exceptionibus. 213. * II. 10.
de Excessibus Prælatorum. 252. * V. 6.

F.

de Foro competenti. 206. * II. 2.

H.

de Hæreticis. 247. * V. 3.
de Homicidio voluntario vel casuali. 251. * V. 4.

I. J.

de Immunitate Ecclesiarum. 243. * III. 17.
de Judæis & Sarracenis. 247. * V. 2.
de Judiciis. 205. * II. 1.
de Jurejurando. 210. * II. 9.
de Jure Patronatus. 235. * III. 12.

M.

de Magistris. 245. * V. 1.

O.

de Officio & potestate Judicis deleg. 202. * I. 8.
- - Judicis ordinarii. 203. * I. 9.
- - Vicarii. 202. * I. 7.

P.

- de Pœnis. 256. * V. 8.
 de Pœnitentiis & remissionibus. 259. * V. 9.
 de Præbendis & dignitatibus. 220. * III. 2.
 de Privilegiis. 254. * V. 7.
 de Probationibus. 209. * II. 7.
 de Procuratoribus. 203. * I. 10.

R.

- de Rebus Ecclesiæ non alienandis. 223. * III. 4.
 de Regularibus & transeuntibus. 228. * III. 9.
 de Religiosis domibus. 233. * III. 11.
 de Reliquiis & veneratione Sancti. 239. * III. 16.
 de Renunciatione. 200. * I. 4.
 de Rerum permutatione. 223. * III. 5.
 de Rescriptis. 195. * I. 2.
 de Restitutione in integrum. 204. * I. 11.

S.

- de Sententia & re judicata. 214. * II. 11.
 - - - excommunicationis. 260. * V. 10.
 de Sepulturis. 224. * III. 7.
 de Sequestratione possessionum. 209. * II. 6.
 de Statu Monachorum. 229. * III. 10.
 de Summa Trinitate & fide cathol. 193. * I. 1.
 de Supplenda negligentia Prælat. 200. * I. 5.

T.

- de Testamentis & ultimis volunt. 223. * III. 6.
 de Testibus. 209. * II. 8.

V. U.

- de Verborum significatione. 262. * V. 11.
 de Vita & honestate Clericorum. 219. * III. 1.
 de Ufuris. 251. * V. 5.
 Ut lite pendente nihil innovetur. 208. * II. 5.

CLEMENTINARUM

LIBER PRIMUS.

TITULUS I. DE SUMMA TRINITATE ET FIDE CATHOLICA. CAP. UN.

Fatetur Concilium, unicum DEI Filium in essentia DEI eternally subsistentem, verum corpus humanum assumpsisse de Virgine, & in eo passum, & jam mortuum lancea perforatum, approbans in hoc ordinem, quem tradidit Evangelista Joannes. hoc dicit.

Clemens V. in Concilio Viennensi. (an. 1311. in Gallia.)

FIDEI Catholicæ fundamentum, præter quod (teste Apostolo) nemo potest aliud ponere, firmiter inherentes, apertè cum sancta matre Ecclesia confitemur, unigenitum Dei Filium, in iis omnibus, in quibus Deus Pater existit, unà cum Patre eternally subsistentem, partes nostræ naturæ simul unitas (ex quibus in se verus Deus existens, fieret verus homo) humanum videlicet corpus passibile, & animam intellectivam, seu rationalem, ipsum corpus verè per se & essentialiter informantem, assumpsisse ex tempore, in virginali thalamo, ad unitatem suæ hypostasis & personæ. Et quòd in hac assumpta natura, ipsum Dei verbum pro omnium operanda salute, non solum affigi cruci, & in ea mori voluit, sed etiam emissio a jam spiritu perforari lancea sustinuit latus suum: ut exinde profluentibus undis aquæ & sanguinis, formaretur unica & immaculata, ac virgo sancta, mater Ecclesiæ, conjunx Christi, sicut de latere primi hominis saporati, Eva sibi in conjugium est formata: ut sic certæ figuræ primi & veteris Adæ (qui secundum Apostolum c est forma futuri) in nostro novissimo Adam, id est, Christo, veritas responderet. Hæc est, inquam, veritas illius prægrandis aquilæ vallata testimonio, quam Propheta vidit d Ezechiel animalibus ceteris Evangelicis transvolantem, beati Joannis videlicet, Apostoli & Evangelistæ, qui sacramenti hujus rem gestam narrans & ordinem, in Evangelio suo dixit e: Ad Jesum autem cum venissent, ut viderent eum jam mortuum, non fregerunt ejus crura, sed unus militum lancea latus ejus aperuit, & continuo exiit sanguis & aqua: & qui vidit, testimonium perhibuit, & verum est testimonium ejus: & ille scit, quia vera dicit, ut & vos credatis. Nos igitur ad tam præclarum testimonium, ac sanctorum Patrum & Doctorum communem sententiam, Apostolicæ considerationis (ad quam duntaxat hæc declarare pertinet) aciem convertentes, sacro approbante

Concilio, declaramus, prædictum Apostolum & Evangelistam Joannem rectum in præmissis factæ rei ordinem tenuisse: narrando, quòd Christo jam mortuo, unus militum lancea latus ejus aperuit.

Reprobat & hæreticam judicat doctrinam, quæ habet, quòd substantia animæ rationalis, seu intellectivæ, verè, & per se, humani corporis non sit forma. Joannes Andreas.

§. 1. Porro a doctrinam omnem, seu positionem temerè asserentem, aut vertentem in dubium, quòd substantia animæ rationalis, seu intellectivæ, verè ac per se humani corporis non sit forma, velut erroneam, ac veritati catholicæ inimicam fidei, prædicto sacro approbante concilio reprobamus: Desuantes, ut cunctis nota sit fidei sinceræ veritas, ac præcludatur universis erroribus aditus, ne subintrent, quòd quisquis deinceps asserere, defendere, seu tenere pertinaciter præsumpserit, quòd anima rationalis, seu intellectiva non sit forma corporis humani per se & essentialiter, tanquam hæreticus sit censendus.

Asserens confitendum unum baptisma, sicut unum Deum & unam fidem, approbat opinionem, quæ habet per illud conferri etiam parvulis (quoad habitum) informantem gratiam & virtutes. Joan. Andr.

§. 2. Ad hoc b baptisma unicum baptizatos omnes in Christo regenerans est (sicut unus Deus ac fides unica) ab omnibus fideliter confitendum. Quod celebratum in aqua, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, credimus esse tam adultis, quam parvulis, communiter perfectum remedium ad salutem. Verum, quia, quantum ad effectum baptismi in parvulis, reperiuntur Doctores quidam Theologi opiniones contrarias habuisse.

§. 3. Quibusdam ex ipsis dicentibus, per virtutem baptismi parvulis quidem culpam remitti, sed gratiam non conferri: Aliis contra asserentibus, quòd & culpa eisdem c in baptismo remittitur, & virtutes, ac informans gratia infunduntur, quoad habitum, et si non pro illo tempore quoad usum. Nos autem attendentes generalem efficaciam mortis Christi (quæ per baptismum applicatur pariter omnibus baptizatis) opinionem secundam (quæ dicit, tam parvulis, quam adultis conferri in baptismo informantem gratiam & virtutes) tanquam probabiliorem, & dictis Sanctorum, ac Doctorum modernorum Theologie magis consonam & concordem, sacro approbante Concilio duximus eligendam.

a Vide Guidonem Carmelitam in Summa de hæresibus. tit. de hæresibus Petri Joan. mod. & ejus sequacium, cap. 3. b Gen. 2. c Rom. 5. d Ezech. c. 1. e Joan. c. 19.

a Vide Conc. Later. sub Leone X. Sess. 8. in decreto incip. Apostolici regiminis. b al. at hoc. c al. ipsi.

TITULUS II.
DE RESCRIPTIS.
CAP. I.

Major Prælatus pro membris suis (etiam si sunt de mensu) reum convenire non potest per rescriptum Apostolicum, nisi ubi possent administratores membrorum. Contra faciens in expensis & interesse punitur, & processus est irritus. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

Abbates a aut alii Religiosi, quibuslibet administrationibus prædites, occasione Prioratum seu aliorum locorum subditorum eisdem, nullum auctoritate literarum Apostolicæ sedis, vel Legatorum ipsius, quomodolibet valeant convenire: Nisi ubi, & coram quibus, Prioratum & locorum ipsorum Prioribus aut aliis gubernatoribus hoc liceret. Nec occasione locorum ad mensas pertinentium eorundem, aliud in ipsis super hoc liceat, quam si loca ipsa sic præmissa speciales sub eis gubernatores haberent. Si quis autem aliquem contra hæc vexare præsumperit, in expensis sibi & interesse per Judicem (eorum quo vexatio fiet hujusmodi) condemnatur: omni quæ processus contra præmissa habitus sit irritus ipso jure.

CAP. II.

Principalis Officialis Episcopi & Prior conventualis, licet obedientiaris, delegari possunt à Papa: Officialis vero foraneus, vel Prior claustralis non. Joan. Andr.

Idem in eodem.

Et si b principalis Officialis Episcopi, aut Religiosus conventualem obtinens Prioratum (quamvis ad Prioratum eundem Prior non consueverit per electionem assumi) à sede Apostolica, vel Legato ejusdem, dari valeat delegatus: In Officiali tamen foraneo aut Religioso, monasterii sui Priore claustrali, nequaquam hoc volumus observari.

CAP. III.

Brevius non potest sumari.

Idem in eodem.

Auditor c in Romana curia deputatus à nobis, de beneficio (quod pronuntiabit alicui de jure fore debitum) poterit sibi absque commissione alia d (ut evitetur circuitus) providere.

CAP. IV.

Expectans beneficium perdit gratiam, si consequitur aliud, quod cum illo, quod expectat, de jure tenere non potest. Joan. Andr.

Idem.

Gratia, ut de dignitate vel beneficio curato tibi provideatur, renuntiare videris e, si ante adeptionem ejusdem aliud beneficium pacifice assequaris, quod simul de jure cum dignitate, vel beneficio virtute dictæ gratiæ tibi debito, retinere non posses, licet illud resignaveris, aut sis resignare paratus.

CAP. V.

Gratia super vacaturo non comprehendit beneficium post datum in substantia creatum. h. d. Joan. de Imol.

a Hi habent dignitatem principaliter. cap. hæc constitutione. de offic. deleg. lib. 6. Buld. per illum text. in auth. habita. C. ne fil. pro pat. gl. c. à Subdiacono. dist. 93. quæ gloss. limitatur à Dom. ibi per c. quis. S. quanquam. de prob. l. 6. Barb. Font. b vide l. fin. C. de edict. divi Hadrian. tollend. Bart. in l. r. S. 1. ff. de secund. tab. c. ultima voluntas. 12. qu. 2. Font. & vide Conc. Tri. sess. 10. 25. de reform. c. 10. c. vide doct. in c. super eo. de offic. deleg. & Alex. in l. morte. ff. de jurisd. omni. jud. d vide l. si princ. ff. de oper. nov. nuntiat. & Bar. in l. cum fundum. S. si servum tuum imprudens. ff. si certum pet. Font. c vide c. 1. de jud. l. divi fratres. ff. de liber. cau. Bar. in l. quid tamen. S. si arbit. ff. de arbit.

Idem.

Literas nostras, super conferendo tibi beneficio vacaturo directas, ad beneficium, post datam ipsarum creatum, statuimus non extendi.

TITULUS III.
DE ELECTIONE, ET ELECTI POTESTATE.
CAP. I.

Religiosus eligi non potest ad prælaturam non Episcopalem alterius religionis vel habitus: si contra fiat, est irritum. h. d. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

(an. 1311.)

Cum rationi non congruat, ut homines disparis professionis vel habitus, simul in eisdem monasteriis socientur: Prohibemus, ne religiosus aliquis in Abbatem, vel Prælaturam alterius religionis, vel habitus de cætero eligatur. Quod si secus actum extiterit, sit eo ipso irritum & inane a. Per hoc autem, quin Religiosus in Episcopum, secularis vel cujuslibet regularis Ecclesiæ licite possit eligi, non intendimus prohibere.

CAP. II.

Cæus Cardinalium sede vacante jurisdictionem Papalem non exercet, nisi in quantum permittit Concilium Lugdunense: nec illud vel ejus partem alterare potest. Joannes Andreas.

Idem.

NE Romani electioni Pontificis, indeterminata opinionum diversitas aliquod possit obstaculum vel dilationem afferre: Nos inter cætera præcipue attendentes, quod lex superioris per inferiorem tolli non potest, opinionem altruere (sicut accepimus) fatigentem, quod constitutio felicitis recordationis Gregorii Papæ X. prædecessoris nostri, circa electionem præfatam edita in Concilio Lugdunensi, per cæum Cardinalium Romanæ Ecclesiæ (ipsa vacante) modificari possit, corrigi vel immutari, aut quicquam ei detrahi, sive addi, vel dispensari quomodolibet circa ipsam seu aliquam ejus partem, aut eidem etiam renuntiari per eum, tanquam veritati non consonam, de fratrurn nostrorum consilio reprobamus b: irritum nihilominus & inane decernentes, quicquid potestatis aut jurisdictionis ad Romanum, dum vivit, Pontificem pertinentis (nisi quatenus in constitutione prædicta permittitur) cæus ipse duxerit (eandem vacante Ecclesiâ) exercendum.

Officium Camerarii vel Penitentiarii Papæ durat eo mortuo, qui si deficiat, poterit cæus Cardinalium pro tempore vacationis alios surrogare. Joan. Andr.

S. 1. Eo tamen proviso, quod, si ejusdem Ecclesiæ Camerarium, aut Majorem, vel aliquos alios ex Penitentiariis (quorum officium per obitum ejusdem Pontificis nolumus expirare) per mortem, vel aliis deficere quovis modo contingat, valeat idem cæus ad tempus vacationis hujusmodi pro numero deficientium, vel ampliori etiam, quantum ad Penitentiarios (si hoc eidem cæui concorditer expedire videbitur) alios surrogare.

Determinat, diocesim intelligi id, quod in Concilio dicitur de territorio & districtu: statuit, moriente Papæ extra curiam, ipsius electionem fieri debere in loco, ubi erat causarum & literarum audientia, licet suspensa: nisi prius ordinatum esset de curia transferenda. Joan. Andr.

S. 2. Sanè cum juxta constitutionem prædictam Papæ extra civitatem, in qua cum sua erat curia, moriente, in civitate, in cujus districtu seu territorio moritur, sit regulariter successoris electio celebranda, districtus, seu

a Vide c. capitulum sanctæ crucis. de rescript. l. ex facto. ff. de vulg. & pupill. b Ad hæc vide l. cum qui. S. fin. ff. de jurisd. omni. judic. Font.

territorii

territorii nomine, diocesim hoc casu intelligendam fore censuimus. Eo tamen adjecto, quod, si in certo loco causarum & litterarum Apostolicarum audientia remanente, Papam alibi mori contingat, non ibi, sed ubi prædicta fuerit audientia, memorata electio celebretur: etiam si eadem audientia tempore mortis hujus vacare noscatur: nisi forsan ante mortem eandem ordinatum esset per Papam de curia transferenda, quo casu servetur provisio constitutionis prædictæ.

Providet casui, quo contingeret Cardinales omnes exire conclavæ.

§. 3. Porro, si Romano non electo Pontifice, Cardinales omnes simul vel successivè [quod absit] exire contingeret conclavæ deputatum eisdem: hi [ad quos pertinet executio constitutionis prædictæ] illos ex ipsis, quibus infirmitas corporis, aut nota debilitas excusationem non dabit, idem conclavæ [quàm citò poterunt] reintrare compellant: a: Pœnas in dicta constitutione contentas [nisi hoc fecerint] incurfuri. Cardinales autem hujusmodi conclavæ reintrentes, ad electionem jam dictam procedant: & aliàs constitutionem præfatam observent, secundum statum, in quo erant in eodem conclavi, quando ipsam [ut præmittitur] exiverunt.

Statuit, Cardinales per exceptionem excommunicationis, suspensionis, vel interdicti, ab electione non repelli. Joan. Andr.

§. 4. Cæterum, ut circa electionem prædictam, eò magis vitentur dissensiones, & schismata, quò minor eligentibus aderit dissidendi facultas: decernimus, ut nullus Cardinalium cujuslibet excommunicationis, suspensionis, aut interdicti prætextu, à dicta valeat electione repelli: Juribus aliis circa electionem eandem hætenus editis, planè in suo robore duraturis.

Electos & alios (qui mittere vel ire tenentur ad curiam) adstringit ad id sedē vacante. h. d. Joan. Andr.

§. 5. Verum, quia tam ex provisis remediis, quàm ex orationibus ad Deum super hujus negotio effundendis, quòd breviter hujusmodi celebretur electio, præsumendum est probabiliter, & sperandum: statuimus, ut electi & alii [qui ex quacunque causa ad sedem Apostolicam venire vel mittere sunt adstricti] ad ipsam, cum vacat, ac si non vacaret, venire vel mittere teneantur.

CAP. III.

Primò ponit formam, secundum quam appellans appellationem intimat appellato, ut per ipsum causam beneficialis ad curiam devolvatur. Secundò providet, cum appellatus vel ipsius specialis Procurator sequi haberi. Tertio providet, cum per metum appellati, vel suorum, intimatio fieri non potest. Quartò vitiat intimationem aliter factam. Quintò prorogat hunc modum intimandi ad alios casus. h. d. Joan. Andr.

Idem.

Causam electionis, postulationis, seu provisionis per appellationem ab ipsa vel occasione ipsius, ad sedem Apostolicam emissam, tunc demùm ad sedem eandem devolvi censuimus, cum in appellati aut procuratoris ejusdem in ipsa causa specialiter constituti præsentia interposita fuerit, aut eorum alteri intra mensem ab interpositione ipsius, vel saltem post lapsum ejusdem mensis (quàm citò commodè fieri poterit) legitime intimata: porrecto videlicet sibi sub scriptura authentica, vel perlecto e illius tenore, & copià modo confimili [si petita fuerit] inde facta. Quòd si forsan

appellatum abesse, & procuratorem talem non inveniri contingat, in domo, quam ipse appellatus habitare communiter consuevit: vel [si domus eadem in remotis existat] in Ecclesia cathedrali, in cujus civitate vel diocesi consistit beneficium: & nihilominus utroque casu in Ecclesia vel beneficio, de quo agitur, volumus appellationem hujusmodi publicari, ac de ipsa, quodcumque petum fuerit, copiam modo præmissa fieri appellato. Verum, si propter appellati aut suorum metum, vel potentiam, intimatio fieri nequeat (ut præfertur) appellationem eandem in loco aliquo publico sic solenniter volumus publicari, quòd ad appellati seu ejus procuratoris notitiam possit verisimiliter pervenire. Intimatio verò aliter facta, omni careat juris effectu: Nec causa per appellationem eandem ad sedem censetur devoluta prædictam, nisi ad appellatum ejus plena & certa notitia, intra tempus prædictum aliter pervenisset. Idem quoque in aliis casibus observari volumus, in quibus requiritur intimatio faciendi.

CAP. IV.

Decretalis, Ut circa: locum non habet, cum appellans ius suum vel Ecclesie directè prosequitur: sed cum in formam vel personas opponit crimina vel defectus: quorum circumstantias si non specificat, super illis non auditur, etiam si juret, illas didicisse de novo. Nec etiam in eadem causis super illis auditur alius non appellans, & prosequens commune, non proprium interesse: potest tamen assistere appellanti. Appellans, qui non servat formam, etiam si appellationi renuntiat, per viam querele non prosequitur objecta, nec etiam alia: nisi in casibus exceptis. Omisso forma licet appellanti a probatione repellat, non tamen infirmat probationem super his legitime factam adversarii confessione vel aliter. hoc dicit, Joan. Andr.

Idem.

Constitutionem, Ut circa a: editam in Concilio Lugdunensi, locum decernimus non habere, quando, quæ opponuntur, directè respiciunt ius Ecclesie, vel opponentis personæ: sed tantum ubi per competitorem b vel oppositorem quemlibet appellanti in formam aut personas defectus vel crimina opponuntur. Cæterum, cum circa crimina vel defectus debitam circumstantiarum specificationem prædictus omittit appellans, non est postmodum in prosecutione negotii super his audiendus, etiam si circumstantias hujusmodi, vel probationes earum per juramentum asserat ad se pervenisse de novo. Sanè si quis, cujus interest, ab electione, postulatione, vel provisione duxerit appellandum, opponendo crimina vel defectus, formam dictæ constitutionis omittit, eodem postmodum appellationem hujusmodi prosequente, alius superveniens non appellans, contra appellatum in eadem causa principaliter admitti non debet, pro interesse communi eisdem articulos prosequendo, licet appellanti possit assistere, ne colludat: non tamen ei propter hoc prosecutionem proprii interesse denegamus. Insuper, si appellans ab electione, postulatione vel provisione per viam querele simplicis causam agat, vel eam appellato agente defendat, repellitur ab objectibus in appellatione sua expressis & aliis, nisi constiterit, ipsum formam servasse prædictam, præterquam in casibus in constitutione præmissa exceptis: etiam si appellationem suam non prosequatur, nec exhibeat, & illa se asserat nolle uti: dum tamen de ipsa coram Iudice fiat fides: quia per ipsam jus repellendi eundem adversario est quæsitum. Illius verò constitutionis formæ omisso, licet appellanti ab objectibus in

a Vide Bart. in l. si fideiussor. §. meminisse. ff. de leg. 1. b al. ita: ut nullus ex Cardinalibus. c Vide Bald. in l. 1. col. 4. Cod. de Latin. lib. toll. quamquam. d Consule l. mortuo. ff. de iud. c. caveant. 3. q. 9. Pann. in d. c. licet. Font. e Not. idem esse scripturam legere, aut legendam exhibere. Vide l. item apud Labonem. §. convitium autem. junctū l. lex Cornelia. §. si quis librum.

a Hic not. Card. quòd lex aut capitulum allegandum est per suum principium. Font. b Nota differentiam inter competitorem & oppositorem, & quis sit competitor: dic, ut in gl. ejusdem. Oppositor autem est, quando electus est unus, ut lit. pend. c. 1. & 2. l. 6. Zabarel.

formam electionis, vel personas eligentium, vel electi propofitis vel proponendis, & eorum facienda probatione repellat: a: probationem tamen factam super his per adversarii confessionem b, vel aliis legitime non infirmat.

C A P. V.

Sine speciali licentia Papæ nullus providere potest Ecclesiæ cathedrali Clero carenti & populo Christiano. Religiosus per Prælatus licentiam non debet, ut tali provisioni consentiat: consentiens, etiam si fuerit consecratus, priori Prælato subiacet: nec in Episcopum recipitur, nec ad aliquem honorem promovetur: quæ contrà sent, irrita decernit. Joan. Andr.

Idem.

IN plerisque Ecclesiis nedum (quod dolentes referimus) præsidio facultatum privatis, sed & Clero carentibus & populo Christiano, multos frequenter & religiosos præfertim, improvida superiorum provisio ad Pontificatus assumptum honorem: qui nec (ut expediret) prodesse, nec præesse [ut deceret] valentes, instabilitate vagationis & mendicitatis opprobrio serenitatem Pontificalis obnubilant dignitatis. Volentes igitur contra temeritatem tam facientium, quam ut frequentius recipientium provisiones huiusmodi providere: de consilio fratrum nostrorum statumimus, ut nullus de cætero, quantacunque dignitate præpollens (nisi speciali super hoc auctoritate sedis Apostolicæ fulciatur) de pastore provideat cathedrali Ecclesiæ sibi qualitercunque subiectæ, quæ Clero careat & subditis Christianis: Nullusque religiosus à suo unquam, quod provisioni tali consentiat, licentietur Prælato. Quod si licentiatum etiam huiusmodi provisioni consenserit, & in Episcopum se fecerit aut permiserit consecrari, in Episcopali nullatenus recipiatur honore. Sed in tantæ ambitionis pœnam sub religionis, aut monasterii sui Prælato semper sic degat humilis, jaceatque prostratus, quod nullus eidem in religione sua vel extra, ad gradum honoris vel administrationis cujuslibet sit ascensus. Nos enim, quicquid contra præmissa vel aliquod præmissorum contigerit attentari, irritum esse decernimus & inane, contrariâ quacunque consuetudine non obstante. Sanè circa præfatas Ecclesias præmissa sic specialiter providenda decernimus, quod circa provisionem quarumlibet aliarum, facultatem superiorum nec coarctare intendimus, nec ultra juris communis limites ampliare.

C A P. VI.

Capitulum: Quorundam, quoad discordiam & minoritatem numeri, intelligitur quoad voces facti, non secundum juris fictionem. h. d. Joan. Andr.

Idem.

QUOD circa religiosorum electiones super discordia & minoritate numeri Bonifacianâ constitutione caveatur, de discordia & numeri minoritate, quæ in facto, non in fictione vel juris effecta consistunt, debere intelligi declaramus.

C A P. VII.

Emolumentum ex jurisdictione, sigillo curiæ, vel aliis pertinentibus ad Prælatum cathedralis Ecclesiæ vel collegiæ, eâ vacante, non obstante consuetudine (deductis expensis) reservandum est successoribus: nisi tunc certæ dignitati competat jurisdictione cum ipsius emolumento. Joannes Andreas.

a Not. hic confessionem in judicio nullo factam valere. Idem dixit Innoc. c. fin. de restit. spol. Panor. Font. b In quacunque parte litis opponatur secundum Imol. Sed Franc. dicit, hanc exceptionem dilatoriam: & ideo, quia in istis spiritualibus non contestatur lis, Clem. sæpè opponenda, antequam procedatur ad illa, quæ aliis sunt post litem contest. per gl. & quæ ibi dixi. cap. I. supr. eod. tit. l. 6. Font.

Idem.

STATUTUM super bonis à Prælatibus cathedralium regularium & collegiarum Ecclesiarum dimissis, aut obvenientibus tempore vacationis earum, futuris successoribus fideliter reservandis editum, locum declaramus habere in omni emolumento, quod provenit ex jurisdictione, & sigillo curiæ Ecclesiasticæ vel secularis, aut aliis undecunque, quod ad Prælatos [Ecclesiis non vacantibus] pertineret, consuetudine quolibet contrariâ non obstante: ita tamen, quod in istis & similibus rationabiles deducantur expensæ. Cæterum ad singulares personas, ad quas ratione dignitatum, quas obtinent, jurisdictione cum ejus emolumento devolvitur, sede vacante, de consuetudine, privilegio, vel jure alio speciali, nolumus præsentem constitutionem extendi.

C A P. VIII.

Concessio licentiæ generalis Religioso de consentiendo electioni factæ vel fiendæ, non valet. Joan. de Imol.

Idem.

CUM concessa Religioso à superiore suo licentia, ut electioni vel provisioni [si quam de ipso contigerit fieri] suum dare possit assensum, ambitionis vitio viam paret, nullius eam existere volumus firmitatis.

TITULUS IV. DE RENUNCIATIONE. CAP. UN.

Renunciatio dignitatis vel beneficii facta per procuratorem ad hoc constitutum, tenet: licet prius procurator fuerit revocatus, ipso tamen & superiore, cui fiebat cessio, ignorante: nisi per malitiam ipsorum vel aliorum revocatio ipsi fuerit occultata. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

(an. 1311.)

CUM a illusio & variatio in personis Ecclesiasticis maxime sint vitandæ, præfenti constitutione sancimus, ut, si quis ad cedendum Pontificali aut alii cuilibet dignitati b, vel beneficio procuratorem sponte ac libere constituerit, & ipsum ignorantem postmodum duxerit quomodolibet revocandum: teneat cessio facta per eum, antequam ad ipsius vel illius [in cujus manibus cessio fuerat faciendâ] notitiam revocatio huiusmodi sit deducta. Nisi forte per ipsos aut alios malitiosè factum fuerit, quod minus ad eos vel eorum alterum ante cessionem potuerit revocatio pervenisse.

TITULUS V. DE SUPPLENDA NEGLIGENTIA PRÆLATORUM. CAP. UN.

Si Prælati regulares non conferunt intra sex menses prioratus, administrationes, & Ecclesias vacantes, quæ non sunt de mensa, sed solent speciales (licet obedientiariorum) rectores habere: Diocesani auctoritate sua vel Apostolice, si sint exempta, conferunt illa personis, quibus per Prælatos fuerant conferenda. Nec permittunt illa applicari mensis Prælatorum, vel pensionibus gravari. Declarantur etiam decret. de offic. ordin. præsent. & de præbend. cum singula in talibus prioratibus & Ecclesiis locum habere. Joannes Andreas.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

QUia regulares Prælati prioratus, Ecclesias, administrationes, aut quævis alia beneficia, ad eorum dispositionem spectantia, cum vacant, inter-

a Vide Fel. in c. ex parte decani. ext. de rescript. b Sub ista voce dicit Cardin. per hunc text. non comprehendit Episcopatum. Fel. in rubr. de major. & obed. in coll. 6. Font.

dum

dum committere negligunt vel conferre intra tempus in Lateranen. a Concilio constitutum: diocesani locorum in non exemptis, suâ, in exemptis verò Apostolicâ auctoritate negligentiam super hoc suppleant eorundem. Prioratus, Ecclesias, administrationes, & beneficia hujusmodi, illa b videlicet, quæ consueverunt per seculares Clericos gubernari, secularibus Clericis: alia c verò, quæ Religiosis duntaxat committi sunt solita vel conferri, Religiosis monasteriorum, quorum Prælati hujusmodi negligentes fuerint, conferendo. Eadem quoque auctoritate diocesani suffulti nullo modo permittant, quod iidem Prælati prioratus, Ecclesias, administrationes, aut beneficia hujusmodi applicent mensis suis, pensionesve novas eis imponant, aut veteres augeant, sive quod ipsis de novo impositæ, sive auctæ solvantur. Præmissa verò de prioratibus, Ecclesiis, administrationibus, & beneficiis intelligimus, quæ non sunt de mensa Prælatorum ipsorum, sed speciales Priores, administratores seu rectores consueverunt habere: licet Priores seu administratores hujusmodi liberè possint ad claustrum [cum oportuerit] revocari. In quibus etiam constitutionem Bonifacii Papæ VIII. prædecessoris nostri, bona beneficiorum vacantium occupari à Prælatibus vel aliis prohibentem, ac nihilominus in prioratibus hujusmodi & Ecclesiis illud Bonifacii ejusdem statutum, quod Religiosum quemcunque pluribus præesse prohibet prioratibus, aut Ecclesiis curam animarum habentibus [etiam si cura ipsa non per eum, sed per alium habeat exerceri] locum sibi censuimus vindicare: licet etiam eisdem prioratibus cura non imminet supra dicta.

TITULUS VI.

DE ÆTATE ET QUALITATE, ET ORDINE PRÆFICIENDORUM.

CAP. I.

Diocesani servare debent, & à suis subditis servari facere jura, loquentia de qualitate personarum præficiendarum Ecclesiis. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

(an. 1311.)

Cum d Ecclesiæ, quibus præficiuntur personæ minù idoneæ scientiâ, moribus vel ætate, gravia propter hoc [ut docet experientia] nonnunquam perferant in spiritualibus & temporalibus detrimenta: Nos volentes per locorum diocesanos, quibus ratione officii hoc competit, præcipuè super hoc diligentius præcaveri: eis districtè injungimus, ut ipsi statuta canonica, quæ super præficiendis personis in hujusmodi Ecclesiis hæcenus emanarunt, diligentius per seipsos observent, & faciant à suis subditis inviolabiliter observari, si divinam offensam, & sedis Apostolicæ debitam vitare voluerint ultionem.

CAP. II.

In capitulo cathedralis Ecclesiæ vel collegiata vocem non habet, qui non est Subdiaconus. Habens beneficium, cui annexus est ordo, post annum, nisi prius [impedimento cessante] promoveatur ad illum, in Capitulo vocem non habet, donec fuerit ordinatus, & interim perdit distributionem dimidiam. Joan. Andr.

Idem.

Ute ii, qui divinis in cathedralibus vel collegiatis secularibus vel regularibus Ecclesiis sunt mancipati

a Id est, Conc. Later. sub Alex. III. c. 8. b Vid. Concil. Trid. sess. 14. de reformatione. c. 6. c al. ita: illa verò, &c. d Vid. Concil. Trid. sess. 24. de reformatione. c. 12. e Vid. Conc. Trid. sess. 7. de reformatione. cap. 12. & sess. 24. de reformatione. c. 12.

officiis, vel mancipabuntur in posterum, ad suscipiendos sacros ordines propensius inducantur: statuimus, ut nulus de cetero in hujusmodi Ecclesiis vocem in Capitulo habeat [etiam si hoc sibi ab aliis liberè concedatur] nisi saltem in Subdiaconatus ordine fuerit constitutus. Illi verò, qui dignitates, personatus, officia, vel præbendas, quibus certi ordines sunt annexi, pacificè nunc obtinent in eisdem Ecclesiis, vel obtinuerint in futurum, nisi [justo impedimento cessante] ad hujusmodi ordines se promoveri fecerint intra annum, extunc, donec ad eos promoti fuerint, nullo modo vocem in Capitulo habeant earundem. Iplisque distributionum, quæ dantur his, qui certis horis interfunt, pars dimidia subtrahatur, non obstantibus quibuslibet consuetudinibus vel statutis: Pœnis aliis, quæ contra tales promoveri ad ordines recusantes statuuntur in jure, nihilominus in suo robore permanfuris.

CAP. III.

In XVIII. anno ad Subdiaconatum: in XX. ad Diaconatum: in XXV. ad Presbyteratum potest quis liberè promoveri. h. d. Joan. Andr.

Idem.

Generalem Ecclesiæ observantiam volentes antiquis juribus in hac parte præferri, decernimus, ut [salvo non obstante impedimento a canonico] possit quis liberè in decimo octavo ad Subdiaconatum, in vigesimo ad Diaconatum, & in vigesimo quinto ætatis suæ anno, ad Presbyteratus ordines promoveri.

TITULUS VII.

DE OFFICIO VICARII.

CAP. UN.

Jura loquentia de Ecclesiis curatis, locum habent, quoad tria, in Vicariis perpetuis Ecclesiarum parochialium. Joannes Andreas.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

Quæ de Ecclesiis curam animarum habentibus per receptionem aliarum similium amittendis, ac de ipsarum rectoribus promovendis ad sacerdotium, & de eorum ætate à jure statuta noscuntur, in perpetuis b Ecclesiarum parochialium Vicariis & assumptis ad eas, volumus observari.

TITULUS VIII.

DE OFFICIO ET POTESTATE JUDICIS DELEGATI.

CAP. UN.

Judex ad receptionem testium in civili, & executor ad providendum certæ personæ, cognitione præmissa, à Papa deputati, licet subdelegant.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

Judices super receptione testium in causa civili: Nec non executores ad providendum aliquibus, si per inquisitionem solentem eos esse vitæ laudabiles & conversationis honestæ repperint, à sede Apostolica deputati, aliis possint committere licet vices suas.

a Dicitio, impedimento, deest in antiquioribus exemplaribus. b De vicariis perpetuis, vide multa per Felinum in cap. G. perpetuas. extr. de fid. instrum.

TITULUS IX.
DE OFFICIO JUDICIS ORDINARI.
CAP. I.

Episcopi ita debent corrigere Clericorum excessus, quod metu pœnæ ipsi arceantur, & alii pertimescant. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Viennensi.
(an. 1311.)

UT Clericorum audacia, qui prætextu privilegii Clericalis ordinis a impunitatem excessuum obtinere sperantes, nonnulla multoties committunt enormia, per quæ nimirum diffamatur Ecclesia, & scandala gravia in populo generantur, potissimè cum talia per Episcopos, ad quos horum spectat correctio, deferantur ut plurimum incorrecta, propensius committantur: eisdem Episcopis districtè injungimus b: quatenus sic circa correctionem Clericorum hujusmodi vigilanter intendant, & diligenter sui officii debitum exequantur, quod & iidem Clerici metu pœnæ a suis arceantur insolentis c, & alii eorum exemplo perterriti profilire ad similia merito pertimescant.

CAP. II.

Valet collatio beneficii facta à collatore quolibet citra Legatum Apostolicum, non facta mentione de beneficio, quod prius habebat is, cui fit. h. d. Joan. Andr.

Idem.

ET si ab Apostolica sedis Legato, de beneficio facta collatio beneficium aliud obtinenti, non valeat, nisi de illo, quod obtinet, facta fuerit mentio specialis: in aliis tamen quibuslibet, collationem beneficiorum habentibus, hoc nolumus observari.

TITULUS X.
DE PROCURATORIBUS.
CAP. I.

Qui sciens sine protestatione recipit instrumentum vel literas sue procuratoris, quibus constituens pro ipso cavebat, super inclusis in procuratorio dominum defendere cogitur. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

Istrumento vel literis, quibus te aliquis in causis suis procuratorem constituens pro te debito modo cavit, simpliciter [nulla facta protestatione] à te scienter receptis, non potes postea recusare defensionem illius: imò cogi poteris ipsum defendere in omnibus causis & negotiis, ad quæ prædicta instrumenta seu literæ se extendunt: Cum per hæc ad omnia tuum præstitisse videaris assensum.

CAP. II.

Procurator habens mandatum jurandi & omnia faciendi, quæ requirunt speciale mandatum, contra electum vel provisum opponere non potest crimina vel defectus. Joan. Andr.

a *Dictio*, ordinis, deest in antiquiorib. exemplaribus.
b *Si negligant*, peccant mortaliter. 4. distin. c. denique. Ausre. Fontanus. c *Ob istam causam puniuntur rei in ipso loco delicti.* Salic. in auth. si verò. C. de adulter. Font.

Idem.

Non potest procurator ad agendum vel defendendum e, jurandumque de calumnia & veritate dicenda, & generaliter ad omnia alia, quæ speciale mandatum exigunt, constitutus [nisi aliud super hoc in mandatis habeat] opponere in personam electi, seu ejus, cui est provisio faciendi vel facta, crimina b vel defectus: Cum sub generalitate tali graviora non veniant, vel majora, quam in ipso procuratorio sint expressa.

CAP. III.

Religiosus etiam pro conreligioso, nisi pro consorte ejusdem litis, non potest procurator constitui sine licentia superioris, nec etiam alium constituere, nec substituere: licet hoc habeat in mandatis. Joan. Andr.

Idem.

Religiosus procurator, etsi per alium religiosum sui vel alterius monasterii fuerit constitutus, sicut non potest sine sui superioris licentia procuratoris c officium suscipere, nisi pro suo in eadem lite consorte: Ita non potest alium procuratorem constituere seu substituere, etiam si per constituentem hoc sibi expressè fuerit commissum.

CAP. IV.

Per obitum Rectoris Ecclesiæ revocatur procurator, ab eo pro Ecclesia constitutus, etiam quoad negotia jam capta.

Idem.

Procuratorem à Prelato, Rectore, vel alio quolibet, pro Ecclesiâ d sua vel beneficio constitutum, per mortem constituentis revocari censemus: Etiam quoad negotia jam incepta, & causas, in quibus per ipsum lis fuerit ante mortem hujusmodi contestata.

TITULUS XI.

DE RESTITUTIONE IN INTEGRUM.

CAP. UN.

Ecclesiâ probans se læsam per lapsum temporis, ad illud tempus tantum restituitur, & intra quadriennium à tempore læsionis.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

AB Ecclesiâ e adversus lapsum temporis, in quo se læsam affirmat, in integrum restitutio peti potest: & causa restitutionis hujusmodi finiri debet intra quadriennium continuum à tempore læsionis, etiam si minus quadriennio tempus læsionis existat. Sed non fiet restitutio, nisi ad tantum tempus, quantum se læsam fore probabit.

a *Idem & multò magis, si ad alterum tantum, cum tunc procuratoris minor esset potestas.* b *Crimina intellige magna vel parva, dum tamen talia sint, quæ probata repellerent electum à beneficio, de quo agatur.* juxta cap. i. de elect. lib. 6. c *Clem. constit. sup. de elect. Bonifacius.* c al. procuratoris. d *vide cap. si tibi absentis. de præben. lib. 6.* e *De intellectu hujus Clementine Matthæus de Afflictis decis. 17.*

FINIS LIBRI PRIMII.

CLEMENTINARUM

LIBER SECUNDUS.

TITULUS PRIMUS. DE JUDICIIS. CAP. I.

Constitutio Bonifacii, quæ habet, quod citationes etiam extra dies solennes publicè factæ, de mandato Papæ, in audientia litterarum Apostolicarum, vel papali palatio, affixæ januis majoris Ecclesiæ loci, in quo Papa cum curia sua degit, arctent citatum, ac si ad eum personaliter devenissent: restringitur ad eos, qui impediunt, ut ad eos possit citatio pervenire, vel quorum domicilium tutè non potest adiri. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Viennensi.
(an. 1311.)

Dudum a Bonifacius Papa VIII. prædecessor noster constituit, ut citationes auctoritate Apostolicâ de personis quibuscunque, ac etiam undecunque ad instar edictorum in albo prætoris propositorum, etiam extra dies solennes, in quibus Romani Pontifices processus consueverunt facere generales, ipso Papâ specialiter & ex certa scientia id mandante factæ, in Apostolicarum audientia publica litterarum, vel in papali palatio, publicè postmodum majoris Ecclesiæ loci, in quo Romanus Pontifex cum sua curia residebit, januis affigendæ, sic valeant atque arctent citatos post lapsum terminum b, quem (consideratâ distantia locorum) citationibus ipsis apponi convenit competentem, ac si ad eos personaliter devenissent. Quia verò statutum ipsum rationabiliter editum, propter malitiam temporis tunc instantis, nonnullis nimis rigorosum videtur: Nos rigorem ipsum mansuetudine temperantes, idem statutum, & præfatum modum citandi restringimus ad illos tantum, & in illis locum volumus sibi vindicare, qui faciunt, impediunt, vel procurant per se vel per alios quoquo modo, ne ad eos possit citatio pervenire: vel quorum domicilia sive loca non possunt tutè libere adiri. Porro ei, quod circa citationes absentium, tam diebus solennibus, quam aliis, Ecclesiæ a Romana diversis ex causis interdum facere consuevit, per præsentem constitutionem seu moderationem in nullo volumus derogari.

CAP. II.

In causis etiam pendentibus beneficalibus, decimarum, matrimonialibus, & usurarum, & ipsius tangentibus,

a Modus citandi per edictum in forma hujus Clement. locum habet in solo Papâ, ut not. hic Zabarella. eum videto. b al. termini. c In quodam manuscripto ita: Ecclesiæ Rom. diversis ex causis processus interdum, &c.

procedi potest simpliciter & de plano, absque iudiciorum strepitu & figura. Joan. Andr.

Idem.

Dispensiosam prorogationem litium (quam interdum ex subtili ordinis iudicii observatione causarum docet experientia provenire) restringere in subscriptis casibus cupientes: Statuimus, ut in causis super electionibus, postulationibus, vel provisionibus, aut super dignitatibus, personatibus, officiis, canonicatibus, vel præbendis, seu quibusvis beneficiis Ecclesiasticis, aut super decimis, ad quarum etiam præstationem possunt, qui tenentur ad eas, præmoniti censurâ Ecclesiasticâ coerceri, necnon super matrimoniis vel usuris, & eas quoquo modo tangentibus, ventilandis, procedi valeat de cætero simpliciter & de plano, ac sine strepitu iudicii & figura: Volentes non solum ad futura negotia, sed ad præsentia, & adhuc etiam per appellationem pendentia hoc extendi.

TITULUS II. DE FORO COMPETENTI.

CAP. UN.

Concedit Concilium certo casu Episcopis expulsi a suis sedibus, quod in locis aliarum diocesium servatâ formâ, quam limitat, possint procedere contra expulsores, consiliarios, & fautores, & inter subditos jura dicere. Joannes Andreas.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

Quamvis sacris canonibus sit generaliter interdictum, ne quis Episcopus jurisdictionem in diocesi exerceat alienâ: nos tamen Episcopis, qui a suis sedibus proterviâ impiorum expulsi non audent propter metum persequentium in suis civitatibus vel diocesis, aut earum parte aliqua residere, nec jurisdictionem ad se spectantem per se vel per alium inibi exercere: ne injuria in eorum expulsionem ipsorum irrogata Ecclesiis hoc prætextu remaneat impunita, duximus indulgendum, ut in diocesis alienis, in civitatibus videlicet, vel locis insignibus suis Ecclesiis vicinioribus, in quibus poterunt securè morari, & jurisdictionem suam libere exercere, possint contra suos expulsores, & eorum in hac parte consiliarios & fautores (dummodò civitates, vel loca hujusmodi eisdem expulsoribus, consiliariis, & fautoribus sint secura, & ipsi personaliter vel ad domum, si hoc tutè fieri valeat, alioquin publicè in Ecclesiâ cathedrali loci vel domicilii eorundem citati fuerint) libere procedere, prout iustitia suadebit.

Si verò

Si verò dicti Episcopi ausi non fuerint hujusmodi suos expulsores, vel eorum consiliarios aut fautores dicto modo citare, vel ipsi malitiose impedimentum presterint, ne potuerint sic citari: licitum sit eisdem Episcopis, ut expulsores, consiliarios, & fautores eisdem diebus aliquibus Dominicis vel festivis, cum populus convenerit ad divina, ut sic facta citatio ad eos pervenire verisimilius a præsumatur, citent vel citari faciant publicè in Ecclesiis civitatum vel locorum insignium prædictorum, & procedant deinde contra ipsos, si citati taliter statuto ipsis peremptorio termino competenti coram eisdem Episcopis noluerint comparere, ac si citati legitime aliàs extitissent.

Eisdem etiam Episcopis indulgemus, ut inter suos subditos (ne ob defectum justitiæ dispendium aliquod patiantur) possint in diocesis alienis, in quibus moram traxerint (dummodo per se vel per alium hoc in suis propriis diocesis facere non audeant, vel non possint) jurisdictionem suam omnimodam exercere: Ita tamen, quod subditi, qui expulsores, vel eorum fautores, aut consiliarii non fuerint, ultra duas dietas à fine suæ diocesis non trahantur. Volumus insuper, ut antè omnia à diocesanis locorum, in quibus moram traxerint, petant licentiam in præmissis: quam si obtinere nequiverint, procedant nihilominus, prout superius est expressum. Sanè si prædicti Episcopi asseruerint, se non fuisse aulos præfatos expulsores, consiliarios vel fautores, personaliter, vel ad domum, aut publicè (ut præmittitur) in eorum Ecclesia cathedrali citare: vel ipsos malitiose præstitisse impedimentum, ne per eos potuerint sic citari: aut quod in suis diocesis jurisdictionem per se vel per alium contra ipsos exercere nequeant, vel non audent: stari super his volumus assertionibus eorundem. Ipsis districtius injungentes, sub interminatione divini judicii, ne circa præmissa contra conscientiam quicquam mendaciter aut dolose asserant vel confingant. Eorundem autem Episcoporum sententias & processus, quos in præmissis casibus in aliis diocesis duxerint faciendos, denuncient, seu denunciari faciant per suas dioceses vicini Episcopi, cum ab eis fuerint requisiti. Per præmissa quoque nullo ex transcurso temporis quancunque, vel aliàs quoquo modo locorum diocesanis, vel aliis quibuscunque jurisdictionem habentibus in locis præmissis, in quibus prædicti Episcopi sic expulsi jurisdictionem (ut prædictur c) exercebunt, præjudicium generetur.

TITULUS III.

DE CAUSA POSSESSIONIS ET PROPRIETATIS.

CAP. UN.

In causa beneficii delata etiam per appellationem ad curiam, utraque pars potest petitorium & possessorium intentare. Et ante causæ conclusionem potest spoliatus suspensio petitorio suo, vel adversarii, possessorium prosequi. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

Causa à beneficii per appellationem ad sedem Apostolicam legitime devoluta, tam appellanti, quam appellato licere decernimus, nedum petitorium, sed & possessorium intentare. Et in spoliantis odium ante causæ conclusionem suspendere petitorium à se, & ab adversario intentatum, in solo possessorio procedendo.

a Al. verisimiliter. b al. nequibunt. c al. præmittitur. d Vide Paul. de Castro consil. 277. lib. 1. & de intellectu, Covarruviam lib. 1. var. resol. c. 16. num. 13.

TITULUS IV.

DE DOLO ET CONTUMACIA.

CAP. UN.

Appellans ante definitivam, etiam à definitiva, lata eo absente, citato vel non, appellare potest: nisi prima appellatio fuerit frivola manifestè: quo casu non appellat, tanquam manifestè contumax. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

(an. 1311.)

SI ante a definitivam sententiam à Judice quis appellando recedat, & Judex suæ appellationi non deferens, eo citato, vel etiam non citato ulterius in causa procedens, contra ipsum etiam absentem sententiam definitivam promulget, poterit idem appellans à dicta sententia intra tempus debitum appellare: Nisi ejus prima appellatio esset frivola manifestè.

TITULUS V.

UT LITE PENDENTE NIL

INNOVETUR.

CAP. I.

Si duo litigantes super beneficio, moriantur: sive uterque in curia, vel solus possidens, vel neutro possidente alter tantum, altero alibi moriente: ad Papam, & in conversis casibus ad Ordinarium spectat collatio, si ad alterum beneficium pertinebat. Si autem alter tantum moritur, si superstes, vel alius, cujus interfit, litem prosequitur, ex futuro eventu apparebit, ad quem collatio spectat. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

SI duobus in Romana curia, super beneficio sibi collato litigantibus, in eadem curia mori contingat utrumque, collationem hujusmodi beneficii ad Romanum Pontificem: si verò extra dictam curiam, ad Ordinarium decernimus pertinere: nisi forsan alius ab eis in dicto beneficio jus haberet. Quod si unum in dicta curia, alterum verò extra mori contingat, si moriens in curia beneficium possidebat, ad Romanum Pontificem: si verò alius, ad Ordinarium pertineat collatio supradicta. Neutro autem ipsorum beneficium possidente, erit Romanus Pontifex, propter auctoritatis prerogativam in collatione hujusmodi præferendus. Si verò, alter tantummodo, sive possessor, sive petitor, decedat, si superstes, vel alius, cujus interfit, causam nihilominus prosequatur (cum interim beneficium de jure conferri non possit) ad quem collatio ejus pertineat, futurus declarabit eventus. Nam si ad defunctum pertinuisse beneficium fuerit declaratum, pertinebit ad Papam, si ille in curia, vel ad Ordinarium, si extra curiam sit defunctus. Quod si ad neutrum illud spectasse constiterit, ad Ordinarium collatio pertinebit. Salvà tamen in præmissis omnibus Rom. Pontificis potestate: ad quem Ecclesiarum, personatum, dignitatum, aliorumque beneficiorum Ecclesiasticorum plena & libera dispositio, ex suæ potestatis plenitudine noscitur pertinere.

CAP. II.

Lis dicitur pendere quoad hoc, ut nihil debeat innovari, cum citatio legitime pervenit ad partem, vel per eam stetit, quod minus perveniret, cum tali expressione, quod potuit instrui, super quo conveniatur. Joan. Andr.

Idem.

Cum lite pendente nihil debeat innovari, litem quoad hoc pendere censemus, postquam à Judice

a Not. quod appellari potest ante definitivam, quod est verum indistinctè de jure canonico, dum tamen appelletur ex causa rationabili. cap. ut debetur. ext. de appell. sed de jure civili non appellatur, nisi in certis casib. Zabarella.

compe-

competenti in ea citatio emanavit, & ad partem citatam pervenit: vel per eam factum fuit, quod minus ad ejus notitiam perveniret. Dum tamen in citatione prædicta talia sint expressa, per quæ plenè possit instrui, super quibus in iudicio convenitur.

TITULUS VI.
DE SEQUESTRATIONE POSSESSIONUM
ET FRUCTUUM.
CAP. UN.

Si super beneficio contra ipsius possessorem, qui triennio non possedit, in petitorio vel possessorio una definitiva fertur in curia, etiam si nulla fore dicatur, ipsius beneficii sequestratio per loci Ordinarium fieri debet: quam impediens, vel sequestratos fructus occupans, excommunicatus est, & si est de litigantibus, cadit à jure suo, & respicit pendentia Joan. Andr.

Idem. a

Ad compescendas litigantium malitias, definimus, ut unà contra possessorem definitivà sententià super beneficia apud sedem Apostolicam, duntaxat in petitorio vel possessorio promulgatà, beneficium ipsum, etiam si dignitas, vel personatus existat, & curam habeat animarum, à possessore hujusmodi (dum b tamen triennio pacificè antea ab eo possessum non fuerit) per loci Ordinarium, apud aliquam personam idoneam sequestratur, quæ plenam de ipso & debitam curam gerens, id, quod de fructibus ipsius (debitis ejusdem supportatis oneribus) superesse contigerit, illi restituat, qui finalem in causa victoriam obtinebit. Si qui autem sequestrationem hujusmodi impedire, vel fructus sequestratos quoquo modo præsumperit occupare, excommunicationis incurrat sententiam ipso facto: à qua (nisi impedimento prius amoto, & occupatis per eum fructibus restitutis) nullatenus absolvetur. Et nihilominus, si de litigantibus fuerit, à jure (si quod in hujusmodi beneficio, vel ad ipsum forsitan competeat eidem) hoc ipso se noverit cecidisse: Præmissis nedum circa futura, sed etiam circa per appellationem pendentia negotia observandis: Non obstante, si contra præfatam sententiam de nullitate forsitan opponatur.

TITULUS VII.
DE PROBATIONIBUS.
CAP. UN.

Verba litterarum Apostolicarum, quibus Papa proprium factum narrat, plenè probant, si super illis gratia vel intentio Papæ fundatur. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Viennensi.
(an. 1311.)

Literis nostris, quibus nos dignitates quaslibet seu beneficia collationi nostræ vel sedi Apostolicæ reservasse, aut resignationem beneficii alicujus recepisse, vel recipiendi potestatem alii commississe, vel aliquem excommunicasse, seu suspendisse, seu aliquem Capellanum nostrum vel familiarem fuisse, vel alia similia, super quibus gratia, vel intentio nostra fundatur, fecisse narramus, censum super sic narratis fidem plenam adhibendam: Volentes ad præterita & pendentia (etiam per appellationem) negotia extendi.

a In uno manuscr. ita habetur. b Vid. c. commissi. de elect. in 6. not. Bart. & moderni in l. Celsus. ff. de usucap. Font.

Tom. II.

TITULUS VIII.
DE TESTIBUS.
CAP. I.

Per testes Christianos convinci possunt Judæi & Sarraceni, non obstantibus contrariis privilegiis Regum & Principum: quibus si utantur, subtrahitur illis Christianorum commercium. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

Cum Judæi quidam & Sarraceni (sicut accepimus) quoddam super civilibus aut criminalibus convinci per Christianos non possint, se privilegiis Regum & Principum tueantur (quia id nedum juri contrarium, sed & Christianæ religioni opprobriosum est quamplurimum & adversum) Reges eisdem & Principes a in Domino exhortamur, ne concedant hujusmodi de cætero privilegia, vel servant aut servare permittant etiam jam concessa. Quoddam si Judæi, aut Sarraceni privilegiis talibus uti præsumperint, Christianorum communio eis subtrahatur, sic, quod Christiani ab eorum abstinere communione censurâ Ecclesiasticâ (si opus fuerit) compellantur.

CAP. II.

Publicatis attestationibus testes produci non possunt (etiam in causa appellationis) super eisdem articulis vel directè contrariis. Joan. Andr.

Idem.

Testibus ritè b receptis, & eorum attestationibus publicatis, sicut non licet super eisdem vel directè contrariis articulis alios, vel eisdem testes in principali causa producere: sic non debet in appellationis causa licere: Cum non minus in appellationibus, quàm in principali causa subornatio sit timenda.

TITULUS IX.
DE JURE JURANDO.
CAP. UN.

Juramenta, quæ Romana Ecclesiæ præstant Romani Principes, fidelitatis existunt. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

Romani Principes c, orthodoxæ fidei professores, sacrosanctam Roman. Ecclesiam, cujus caput est Christus redemptor noster, ac Romanum Pontificem ejusdem Redemptoris Vicarium, fervore fidei, & claræ devotionis promptitudine venerantes, eidem Romano Pontifici, à quo approbationem personæ, ad Imperialis celsitudinis apicem assumendæ, necnon unctionem, consecrationem, & Imperii coronam accipiunt, sua submittere capita non reputarunt indignum, seque illi, & eidem Ecclesiæ, quæ à Græcis Imperium transtulit in Germanos, & à qua ad certos eorum Principes jus & potestas eligendi Regem in Imperatorem postmodum promovendum pervenit, adstringere vinculo juramenti, prout tam mos observationis antiquæ, temporibus novissimis renovatæ, quàm forma juramenti hujusmodi sacris inserta canonibus manifestant. Dudum sanè inter quondam Henricum Imperatorem, tunc Romanorum Regem, & charissimum in Christo filium nostrum Robertum Siciliæ Regem, gravi discordiâ fuscitatâ: Nos multis grandibusque periculis, quæ exinde proventura verisimiliter timebantur, intendentes celeri & opportuno remedio obviare, quibuscum ex fratribus nostris sanctæ Rom. Eccl. Cardinalibus, existentibus tunc in urbe pro reformanda pace, & solidanda concordia inter Reges eisdem, literas nostras sub certa forma duximus destinandas, inter alia inferentes in eis, quod, cum ipsi Reges ejusdem Ecclesiæ specialissimi filii, sibi juramento fidelitatis, & alias multipliciter essent adstricti, ipsius Ecclesiæ debeant esse promptissimi defensores.

a Qui debent Judæos punire: vid. l. si quis in hoc genus. C. de Episc. & Cler. & gl. in cap. Judæi. 2. de Jud. Font. b l. i. §. agunt adiles. ff. de edil. edil. §. l. apud eum. §. Imperator. ff. de manumiss. c al. Imperatores.

Q 99

Dictis autem literis in notitiam dicti Henrici ad Imperium jam promoti sic deductis, idem Henricus ab eisdem Cardinalibus requisitus, ut super contentis in illis suum propositum responderet: quasi moleste tulisset, quod de juramento fidelitatis hujusmodi per eum præfinito in dictis literis mentio haberetur, non familiariter, nec secreta, ut tractandæ pacis qualitas exigebat, sed multis tabellionibus accersitis & requisitis ab eo, quod de responsionibus suis conficerent publica instrumenta, inter cætera publicè (præsente multitudine hominum copiosa) respondit a, se non fore cuiquam ad juramentum fidelitatis adstrictum, & quod nunquam fecerit juramentum, propter quod foret ad juramentum fidelitatis alicui obligatus, & quod ipse nesciebat, quod antecessores sui Romani Imperatores unquam juramentum hujusmodi præstitissent, simulans se immemorem juramentorum, quæ nobis ante coronationem suam præstiterat, & post coronationem etiam innovaret. Nos itaque attendentes, quod hujusmodi responsio, si sub dissimulatione pertranseat, vel silentio pallietur, posset in magnum & evidens præjudicium Rom. Ecclesiæ redundare, dignum admodum & opportunum fore perspeximus, ut de juramenti hujusmodi constitutioni præfinita aliqua breviter annexamus. Dictus namque H. quamprimum fuit in Regem Romanorum electus, solennes b ad nos nuntios destinavit: dans eis per suas patentes literas plenum & speciale mandatum, exponendi nobis pro eo devotionem ipsius & reverentiam filialem, quam ad nos & Rom. Eccles. sincero gerere se dicebat affectu: nec non petendi & impetrandi à nobis favorem & gratiam consuetos: offerendi quoque nobis & præstandi pro eo, & in ipsius animam debite nobis & eidem Ecclesiæ fidelitatis, & cujuslibet alterius generis juramentum, ac nihilominus petendi à nobis per nostras sibi manus impendi unctionem, consecrationem, & Romani Imperii diadema. Præfatis itaque nuntiis in nostra & fratrum nostrorum præsentia constitutis, ac secundum dicti tenorem mandati Avenione, ubi tunc eramus cum nostra curia residentes, in publico consistorio, in quo erat Prælatorum, & aliorum tam Clericorum, quam Laicorum non modica multitudo, præmissis per eos coram nobis expositis supplicando petitis humiliter, & oblati: Nos eodem mandato & decreto electionis ejusdem H. ex parte Principum tam Ecclesiasticorum, quam secularium, qui eundem elegerant, nobis per dictos nuntios præsentatis, plenam eisdem fratribus deliberatione discussis, factaque nobis de electione hujusmodi concordii & legitimæ plenæ fide, examinata quoque personam ipsius H. prout absentia patiebatur ejusdem, & de ipsius fide, probitate, & aliis, quæ in persona Imperatoris sunt merito requirenda, cum pluribus Prælati, & aliis magnæ auctoritatis viris, qui ejusdem H. mores, conditionem, & statum plenius noverant, inquisito, ejusque personam, ejus etiam nos & fratres nostri aliqualem prius notitiam habebamus, propter quod facilius transivimus in examinatione hujusmodi, idonea reputata, ipsum nominavimus, denunciavimus & declaravimus Regem Romanorum, ipsius approbantes personam, eumque sufficientem & habilem declarantes, ad suscipiendam Imperialis celsitudinis dignitatem, ac decernentes unctionem, consecrationem, Imperiique Romani coronam, sibi per manus nostras debere concedi: Et consequenter à præfatis nuntiis, sufficiens ad hoc ab eo (ut præmittitur) mandatum habentibus, secundum formam in decretis, quæ incipit, Tibi Domino, comprehensam, fidelitatis recepmus juramentum. Postque idem H.

consecrationis & coronationis suæ tempore aliud eisdem Cardinalibus, quos ad impendendum sibi hujusmodi consecrationis & coronationis insignia miseramus ad urbem, illud nostro nomine recipientibus juramentum præstitit corporale, quod in libro Pontificali Rom. præstantum Pontifici per Imperatorem coronationis suæ tempore continetur, cujus tenor dignoscitur esse talis: Ego H. Romanorum Rex annuente Domino futurus Imperator, promitto, spondeo & polliceor, atque juro coram Deo, & beato Petro, me de cætero protectorem, procuratorem & defensorem fore summi Pontificis, & hujus sanctæ Romanæ Ecclesiæ, in omnibus necessitatibus & utilitatibus suis, custodiendo & conservando possessiones, honores, & jura ejus, quantum divino suffultus adjutorio fuero, secundum scire & posse meum, recta & pura fide: sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei Evangelia. Ceterum, quin juramenta hujusmodi fidelitatis existant, à retrò Romanis Principibus non fuit hæcenus hæsitatum: imò tam quondam Albertus Rex Romanorum, immediatus prædecessor memorati Henrici, Bonifacio Papæ VIII. prædecessori nostro tempore approbationis ejusdem Alberti, quam Rodolphus Pater ipsius, & alii prædecessores ejusdem, Romanorum Reges diversis nostris prædecessoribus juramentum fidelitatis & obedientiæ præstiterunt. Idemque Bonifacius memoratum A. juramento hujusmodi ab eo recepto, de fratrurn fuorum consilio (præsente Prælatorum & aliorum multitudine copiosa) auctoritate Apostolicâ recepit in speciale suum filium & Ecclesiæ memoratæ, ipsumque in Regem Romanorum assumpsit, in Imperatorem postmodum promovendum. Verum quia sepefatus H. qui in proximis diebus fuit de hac luce subtrahens, non virtutem & mentem, sed nudum verborum insectans corticem, sensumque confundens, juramenta restringendo prædicta, curiosè videbatur asserere (ut præfertur) illa ad debitum fidelitatis hujusmodi non extendi: novo modo curiositatis hujus luculentæ veritatis antidotum ipsius declarationis oraculo providimus apponendum. Quia ergo capitulis juramento fidelitatis contentis sollicita meditatione pensatis, ipsa capitula in præfatis Imperatoris juramentis, quantum ad effectum, mentem, & virtutem ipsorum, non est dubium contineri: Nos præmissis & aliis rationibus, ne quis in Romanum assumptus Principem, vel in posterum assumendus, an juramenta hujusmodi per dictum H. Imperatorem præstita, & per successores ipsius in futurum præstanda, fidelitatis existant, in dubitationem deducere audeat, vel super his contrarium astruere veritatis, auctoritate Apostolicâ de fratrurn nostrorum consilio declaramus, illa juramenta prædicta b fidelitatis existere, & censi debere. Porro præter juramenta prædicta, idem Henricus fuorum inhærens prædecessorum vestigiis, priusquam ingrederetur Italiam, vel ibidem jura aliqua exerceret, sub testimonio suarum patentium literarum in manibus dilecti filii Joannis de Mollianis c, scholastici Ecclesiæ Tullensis, capellani nostri, ad hoc specialiter per nos missi nostro & præfate Ecclesiæ nomine recipientis promisit, & tactis sacrosanctis Evangeliiis juramento firmavit, quod eandem Ecclesiam & fidem catholicam purâ fide totisque viribus conservaret reverenter, & etiam defenderet, omnemque hæresim, schisma, & hæreticos quoslibet, fautores, receptatores, & defensores ipsorum exterminaret pro posse: ac nunquam cum Saraceno, Pagano, Schismatico, seu alio quolibet communionem d catholicæ fidei non habente, aut cum

a Vid. Bart. in leg. sciendum. ff. de verbor. oblig. b Vide c. ad Apostolicæ, de re judic. lib. 6. q. 1. c. estote. § 97. distinct. nobilissimus. Font.

a Dictio, procuratorem, deest in antiquiorib. cod. b Dictio, prædicta, deest in antiquior. codicib. c al. Melanis. d Ad hæc vid. l. non dubito. ff. de capt. § Innoc. cap. 1. de schis. Doct. in cap. quod super his, de vo. Font.

aliquo alio præfata Ecclesiæ inimico, vel rebelli, seu eidem manifestè suspecto, unionem quamlibet seu parentelam aut confederationem iniuret, sed tam nostram, quam successorum nostrorum personas, honorem & statum manuteneret, defenderet & conservaret contra omnes homines, cuiuscunque existerent præeminentiæ, dignitatis vel status. Eidem etiam a adiiciens iuramento, quod manuteneret semper atque servaret privilegia omnia per prædecessores suos Reges ac Imperatores Romanos, præfata Romanæ, & aliis quibuslibet Ecclesiis quocunque concessa tempore, & continentie cuiuscunque: ipsaque omnia, & specialiter ac præcipue per claræ memoriæ Constantinum, Carolum, Henricum, Ottonem quartum, Fridericum secundum, atque Rodolphum prædecessores ipsius super concessione, recognitione, advocacy, annotatione, quittance, & libera dimissione terrarum & provinciarum Romanæ Ecclesiæ ubilibet positarum, quarum etiam multas nominatim expressit, sedi Apolicæ Romanæ Pontificibus super & quocunque tenore concessa recognovit, confirmavit, & ex certa scientia innovavit, ac etiam de novo concessit: & terras ipsas atque provincias recognovit ad jus & proprietatem ipsius Ecclesiæ plenissimè pertinere: easque nihilominus ex abundanti de novo Ecclesiæ sæpèfata donavit, sub prædicto se obligans iuramento, quod ipsas, aliquamvis ipsarum partem nullo unquam tempore occuparet, seu (quantum in eo esset) ab alio permetteret occupari. Nec in eis, aut aliqua parte ipsarum iura aliqua, possessiones, aut tenuras haberet, seu quomodolibet possideret, nec in eis etiam potestatis seu cuiusvis capitaneæ, aut iurisdictionis quancunque per se, vel per alium exerceret, quodque (ut Princeps catholicus & sæpè dictæ Ecclesiæ advocatus atque defensor) ipsam juvaret, & consiliis, & auxiliis illi assisteret opportunis, contra quoscunque inobedientes & rebelles eidem, & præcipue contra occupantes seu turbantes terras prædictas seu provincias, vel partem quamlibet earundem. Sub eodem etiam iuramento promissit, quod tam ipsam Romanam Ecclesiam, quam alias Ecclesias, libertatem Ecclesiasticam, bona, iura, Prælatos, & ministros Ecclesiarum ipsarum manuteneret, conservaret, atque defenderet suo posse. Et quod Ecclesiæ Romanæ vasallos contra iustitiam nullatenus offensurus, devotos ac fideles Ecclesiæ etiam in Imperio constitutos benignè tractaret, nec eos opprimeret contra iustitiam, aut (quantum in eo esset) per alium opprimi sustineret, sed in suis potius iuribus & iustitiis conservaret. Hoc quoque iuramentum & etiam pristinum pro eo nobis per suos nuntios (ut præmittitur) præstitum, receptis suæ coronationis insigniis innovavit, prout in patentibus ante coronationem ipsam, ejus regio magno sigillo, & aliis post coronationem eandem, ejus Imperiali aurea bulla munitis, inde confectis literis (quas in archivis Rom. Ecclesiæ reponi, & diligenter conservari fecimus) plenius continetur.

TITULUS X.

DE EXCEPTIONIBUS.

CAP. UN.

Exceptio excommunicationis opponitur dilatoriæ quandoque, peremptoria non obstante. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

EXcommunicationis exceptio dilatoriæ in qualibet parte litis opponi potest, termino peremptorio per Judicem assignato, ad proponendum exceptiones declinatorias & dilatorias, non obstante: Servata tamen

constitutione felicitis recordationis Innocentii Papæ IV. edita circa hoc in Concilio Lugdunensi.

TITULUS XI.

DE SENTENTIA ET RE JUDICATA.

CAP. I.

Qui tres sententias contrarias in quavis causa reportavit, de illarum nullitate non agit, nec excipit ipsarum executione non facta: Et respicit etiam pendentiæ. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

UT a calumniis litigantium occurratur, is, qui in beneficiis vel aliâ quavis causâ tres contra se in petitorio vel possessorio sententias reportavit, ad agendum de nullitate ipsarum vel alicujus ex eis nullatenus admittatur, donec hujusmodi sententiæ plenariè fuerint executioni mandata. Similiter si ille, contra quem tres sententiæ definitivæ latae fuerint, ab interlocutoria vel gravamine ante prolationem ipsarum vel earum alicujus se appellasse, & causam appellationis hujusmodi adhuc pendere proponat: sententiarum prædictarum executionem tali prætextu nolumus impediri. Quæ ad causas qualitercunque etiam per appellationem pendentes duximus extendenda.

CAP. II.

Sententia lata contra citatum extra citantis territorium existentem, nulla est ipso jure. h. d. Joan. Andr.

Idem.

PASTORALIS cura sollicitudinis nobis divinitus super cunctas Christiani populi nationes injuncta, nos invigilare remediis subditorum, eorumdem periculis obviare & scandala removere compellit. Sanè cum jamdudum inter quondam Henricum Imperatorem Romanum, & charissimum in Christo filium nostrum Robertum Siciliæ Regem, gravis fuisset materia turbationis exorta, asserente deinde Imperatore prædicto, quod cum quibusdam ipsius subditis Rex confederationes & conspirationes fecerat in ipsius majestatis offensam: Quodque tractaverat & ordinaverat, ut civitates quædam sub Imperii & Imperatoris ejusdem obedientia consistentes, contra eum, & Imperium rebellarent, gentesque sui ipsius fultæ subsidio, nonnullas alias Imperii civitates & castra (inde violenter ejectis ipsius Imperatoris Officialibus) occuparunt, & pro ipso Rege occupata tenebant: Ac aliàs etiam in urbe & alibi in Imperii, & Imperatoris ejusdem contemptum, & suæ majestatis injuriam, & reipublicæ detrimentum, multa gravia fuerunt & per Regem eundem, ac malitiam & instigationem ipsius tam à suis stipendiariis, quam à subditis Imperatoris commissa.

Præhabitis per Imperatorem eundem quibusdam processibus contra eum, absentem tamen, quamvis legitime (juxta Imperatoris assertionem) citatum, ac quod supra dicta erant notoria, per imperialem interlocutoriam declarat Imperator ipse, Regem affirmans propter præmissa læsæ majestatis criminis reum esse, in eum peremptorie (ut dixit) & sufficienter citatum, sed comparere contumaciter recusantem, tanquam rebellem, proditorem & hostem Imperii, ac reum criminis supradicti, privationis omnium dignitatum, quocunque comprehensarum titulo, & quibus se intulabat Rex ipse, auctoritatum quoque honorum, provinciarum, terrarum, bonorum, jurium & jurisdictionum, tam perpetuorum, quam temporalium, & si quando veniret in suam & Imperii fortiam, mutilationis &

a De intellectu vide Oldradum consil. 106. incip. quod littera executoria. b Al. fuerant. c Vide l. rei capitalis. ff. de penis. Et leg. transigere. C. de transact. cum leg. criminali. C. de jurisd. omnium jud. atque l. 1. C. ne Christiani. man. Et Felin. in c. ex literis. 11. col. de constit.

etiam capitis sententiam promulgavit, omnem suppleto defectum, si quis forsitan fuerat ex solennitate juris omisus in processibus memoratis: præmissa (ut asseruit) faciens exigente iustitiâ, & de imperiali etiam potestate. Verum quia huiusmodi sententia, quæ non à discretione, matre virtutum, sed à noverca iustitiæ, voluntariâ scilicet iudicantis præcipitatione processit, partus forsitan se deteriores haberet, si ipsius sententiæ inefficacia in publico præcone iustitiâ non prodiret: Nos circa eam tali uti provisione volentes, quæ (detectis ipsius defectibus) seminata per eam extinguat pericula, & in ratione reddenda sit posteris profutura, ipsam subijciendam esse providimus limæ iustitiæ, ac rectæ libramini rationis. Eiusdem igitur causis & continentia, necnon conditione illorum, à quo, & in quem lata fuit, diligenti & debitâ consideratione pensatis, patenter ex eis illius astruitur evidentiâ nullitatis, & manifestè arguitur temeritas promulgantis. Notorium quippe ac indubitatum existit, quod grandis exercitus tempore dictorum processuum & sententiæ, continè Imperatori adstans, Regem ipsum & suos prosequatur odio capitali: Pisanæque civitas, in qua lata fuit memorata sententia, Regem capitali habebat odio notorio & antiquo. Esto igitur, quod Rex ipse aliàs ad præmissa fuisset legitime per Imperatorem citatus: nunquid venire debuit ad Iudicem exercitu feroci ac grandi, ipsique citato (ut præmittitur) odio stipatum? Nunquid etiam debuit comparere in loco admodum populofo, multum potenti, ac præfato in eum odio provocato? Quis enim auderet, vel quâ ratione audere aliquis teneretur consistorii talis subire a iudicium, & se in hostium sinu reponere, ac ad mortem per violentam injuriam, non per iustitiam inferendam ultroneum se offerre? Hæc quidem jure timeantur, hæc de more vitantur, hæc humana fugit ratio, hæc abhorret natura. Desiperet igitur, qui citationem huiusmodi saperet actâsse citatum. Ut b illud tanquam notissimum nullatenus omittamus, quod Regem extra districtum Imperii, in regno scilicet Siciliæ, notoriè ac continue tempore supradicto morantem, citare non potuit Imperator, nec citatio, si quam forsitan de ipso intra Imperii fines fecit, citatum extra Imperium constitutum arctavit. Nos quoque Regis ordinarius Iudex, quod ad Imperatoris iudicium citaremus, vel citari aut remitti faceremus eundem, nequaquam fuimus requisiti: imò licet ad nos & curiam nostram temporibus illis rumores frequenter de curia Imperatoris venissent, & juxta eum etiam quidam ex fratribus nostris essent, prius tamen dictæ sententiæ promulgatio, quam aliquid de processibus antecedentibus ad audientiam nostram pervenit. Denique licet Rex ipse terras aliquas ab Imperatore tenere dicatur in feudum, non tamen in eis, sed in regno præfato domicilium suum fovebat: unde Imperator in ipsius personam nullam ratione terrarum huiusmodi (nisi ex natura feudorum) debitam superioritatem habebat. Quod si punitio criminis intra districtum imperialem commissi, ad Imperatorem forsitan pertinuisse asseratur: Verum est quidem, si in eodem districtu fuisset inventus delinquens, vel ad illum de more remissus. Dici ne ergo sententia meruit, quæ à Iudice, qui per Regem tute adiri non potuit, & in loco notoriè [ut præfertur] non tuto, in absentem, nec citatum legitime ac inauditum per consequens, & indefensum, non maturo fuit iudicio, sed præcipit, & de tanto præsertim crimine promulgata? Rursus non est silentio relinquendum, quod ipse Rex noster & Ecclesiæ Romanæ ratione regni prædicti notoriè subditus, homoque ligius & vassallus, ac in eodem regno,

non ut præmittitur, in Imperio certum, continuum & notorium suum habens domicilium, ac originem inde trahens, Imperatori eo modo non subfuit, quod in eum crimen a læsæ majestatis commiserit, quantumlibet in sententia supradicta contenta veritate indubium continerent, sicque nedum non jure, imò nec cum juris colore tulit Imperator sententiam supradictam b in Regem, ex causa, quæ veritatis subsistentiam non habebat, propter eorum etiam, quatenus in eo fuit, Regem eundem privando regno & regiâ dignitate, ac terris etiam aliis, & jurisdictionibus perpetuis & temporalibus, quæ sub eo nullatenus, vel ab eo, sed à nobis, & sub nobis, tenebat: nec non procedendo contra Regem eundem ex illis, quæ per ipsius stipendarios ac nonnullos Imperatoris ejusdem subiectos per malitiam & infigationem Regis ipsius, contra eum fuisse commissas in urbe dicebat: cum, et si illa fuissent ibidem revera commissas, punitio tamen eorum in Regem, veluti extra districtum Imperii commissorum, ad Imperatorem nullatenus pertineret: inhibendo etiam in eadem sententia sub magnarum appositione penarum, quarum aliquas sibi applicari mandavit, ne quis dicto Regi præsumeret in suis respondere debitis, in ipsiusve familiaritate vel servitio remanere, aut eidem contra ipsum Imperatorem quovis modo impendere consilium, auxilium vel favorem: cum debitores, servitores, & auxiliares huiusmodi extra Imperium, & in regno constituti prædicto nullatenus Imperatori subessent, nec ex committendis in regno eodem dicta possent penis adstringi, vel aliquantulum condemnari per ipsum: absolvendo quoque ab omni fidelitate, obligatione, servitio, promissione, ac pacto provincias omnes, civitates, & castella, & loca, ipsiusque vassallos, & feudatarios, & alios quoslibet eidem Regi quomodolibet obligatos, cum includerentur in absolutione huiusmodi terræ & personæ nobis & Ecclesiæ Romanæ subiectæ, propriæ terminos potestatis excessit, in messum nostram mittens perperam suam fallacem. Cæterum defectus suppletio circa processum adhibita supradictos, non tantum valet ad justificationem ipsorum & sententiæ supradictæ, quantum ad eorum suggestionem & notam: cum nullam super præmissis potestatem haberet Imperator in Regem, sibi aliàs, quam ut præfertur, non subditum, non citatum d legitime aut remissum, & extra districtum ipsius continue ac notoriè consistentem: nec prædicta suppletio circa subditum etiam ad ea potuisset de ratione referri, per quæ de crimine, præsertim sic gravi delato defensionis (quæ à jure provenit naturali e) facultas adimi valuisset: cum illa Imperatori tollere non licuerit, quæ juris naturalis existunt. Ut igitur, sicut memorata sententia juris caret effectu, sic auctoritate & nomine rei caret judicate, ut nec in opinionione communi aut vulgi labiis nomen habere sententiæ mereatur: ut etiam in magnum iustitiæ ac pacis obsequium scandalosis occurratur periculis, quæ cum nostra & Ecclesiæ, provinciarum multarum, regnorum & gentium turbatione non modicâ possent occasione ipsius pro tempore furoribus: Nos tam ex superioritate, quam ad Imperium non est dubium nos habere, quam ex potestate, in qua (vacante imperio) Imperatori successimus: & nihilominus ex illius plenitudine potestatis, quam Christus Rex Regum & Dominus dominantium nobis, licet immeritis, in persona beati Petri concessit, sententiam & processum omnes prædictos, & quicquid ex eis secutum est vel occasione ipsorum, de fratribus nostrorum consilio declaramus fuisse ac esse omnino irritos

a alit. ita: subire iudicium, se in hostium sinu reponere, ad mortem, &c. b al. ut id. c In quodam manuscripto ita: ac in eodem regno, ut præmittitur, non Imperio certum, &c.

a Vid. l. Pantosimus. ff. de acq. har. b al. sapè dictum. c Hæc duo verba, & loca, desunt in antiquior. codicibus. d De hac re vide Uldaricum Zasium l. 2. §. eodem tempore. ff. de orig. jur. Bal. in l. fin. C. de legat. e L. ut viui, ubi lat. doctores. ff. de iustit. & iure.

& inanes, nullumque debere aut debuisse fortiri effectum seu nocumentum, vel notam afferre cuiquam, vel quomodolibet attulisse. Ipsosque nihilominus, quatenus processerunt de facto, & quicquid ex eis secutum est, vel ob eos, vel in posterum sequi posset, in irritum revocamus.

TITULUS XII.

DE APPELLATIONIBUS.

CAP. I.

Valet appellatio coram maiore parte plurium Iudicum. Sed appellatio est appellatio, delatio, & termini præfixio intimanda. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Viennensi. (an. 1311.)

Si à Iudicibus a duobus aut pluribus fuerit appellandum, quia fortè de facili eorum præsentia simul haberi non posset, liceat coram ipsis vel maiori parte ipsorum appellare, & Apostolos petere separatim, valebitque appellatio talis, ac si simul fuisset in eorum præsentia ab omnibus appellatum. Est tamen appellatio ignoranti, appellationis, necnon delationis eorum & termini præfixionis, si subsentat fuerint, intimatio legitime faciendâ.

CAP. II.

Sufficit Apostolos peti uno contextu sæpius & instanter: ad quos recipiendos, si Iudex certum terminum statuât, appellans illos non petens in termino, appellationis renunciat: Idem, cum Iudex statuât terminum juris incertum, intra quem appellans illos debet non petiuit, vel oblatos recipere renuit.

Idem.

Quamvis rigor juris excolet, eum, qui appellat, debere petere Apostolos congruo loco & tempore sæpius & instanter: Nos tamen antiquam & communem observantiam litigantium sequi, & æquitatem rigori præferri volentes, decernimus sufficere, quod per appellantem simul uno contextu Apostoli instanter & sæpius postulentur. Verum si Iudex, à quo appellatur, certum terminum ad recipiendos Apostolos appellanti assignet, & appellans in assignato sibi termino non compareat coram eo, nec petat Apostolos sibi tradi, appellationi suæ renunciâsse videtur. Similiter, si Iudex appellanti responderit, intra juris terminum Apostolos se daturum, appellationi suæ renunciâsse appellans intelligitur, nisi intra dictum terminum congruo loco & tempore instanter, & sæpius saltem uno contextu petat Apostolos ab eodem Iudice sibi dari, vel si recipere recusat oblatos.

Ponit tres casus, quibus appellans non habens Apostolos, appellationem prosequi potest. h. d. Joan. Andr.

§. 1. Quod si Iudex in termino ad dandum Apostolos præfixo per eum, ipsos appellanti petenti non dederit: aut si, dum peterentur Apostoli, responderit, se daturum eosdem, nullo termino certo sibi præfixo, vel intra juris terminum se eos asseruerit velle dare, & postea per appellantem congruo loco & tempore sæpius & instanter uno contextu etiam requisitus, eos non curaverit intra eun-

dem terminum exhibere, appellationem suam extunc prosequi possit appellans, ac si expressè fuissent eidem Apostoli denegati.

CAP. III.

Appellans prosequi & finire tenetur appellationem extrajudicialem intra annum à die interpositæ appellationis vel illati gravaminis: quo non facto (impedimento iusto cessante) appellatio est deserta. h. d.

Idem.

Sicut appellationem judicalem, sic & extrajudicialem intra annum à die interpositionis ipsius, vel à die illati gravaminis, ubi à futuro gravamine appellatur, prosequi & finire tenetur appellans. Quod si iusto impedimento cessante non fecerit, debet ejus appellatio deserta cenferi.

CAP. IV.

Tempus ad prosequendam appellationem ab homine vel à jure præfixum, non currit appellanti compromisso durante, vel de partium expresso consensu; nisi periculo imminente ex mora Iudex aliud decernat.

Idem.

Quamdiu a appellationis prosecutio per compromissum, vel aliâs de partium expresso consensu differtur: tempus ad prosequendam eandem ab homine vel à jure præfixum, currere nolumus appellanti: Nisi fortè Iudex videns, ex dilatione periculum imminere, præciperet in illa procedi.

CAP. V.

Ante definitivam appellanti non licet prosequi causas, in appellatione nominatim non expressas: Nec processus primi Iudicis justificari vel impugnari potest, nisi ex actis coram eo.

Idem.

Appellanti ab interlocutoria vel à gravamine Iudicis, non licet alias causas prosequi, quam in appellatione sua nominatim duntaxat expressas: nec processus primi Iudicis ex novis, aut de novo probandis justificari potest, vel etiam impugnari: sed tantum ex illis, quæ acta fuerunt vel exhibitæ coram ipso.

CAP. VI.

Prosecutio appellationis deserta non impedit, quin sententia censetur in rem judicatam transivisse. h. d. Joannes Andreas.

Idem.

Si b appellationem per negligentiam appellantis desertam, appellans ipse cum appellato, aut appellatus etiam per se & principaliter prosequatur: non idèò minus in rem judicatam censetur transivisse sententia, à qua fuerat appellatum.

CAP. VII.

A peremptoria repulsa ex alio, quam propter ineptitudinem, secundo appellans & succumbens non auditur super ea in appellatione à definitiva. h. d. Joan. Andr.

Idem.

Cum à repulsione exceptionis peremptoriæ, secundo appellans succumbit, non est in causa appellationis postmodum à definitiva emissæ audiendus ulterius super ea: Nisi tunc ritè proposita ex eo prius repulsa fuisset, quia proponebatur ineptè.

a De intellectu, vide Matheylanum in Authen. si tamen. C. de temp. appell. b Pro limitatione bugus Clem. vide Abbatem in cap. ex parte. §. 2. ext. de resc. & de materia ibidem plenissimè Fel.

a Nota, quod indefinitè dicitur Iudicibus, in omnibus igitur cuiuscunque speciei Iudicibus vendicat sibi locum, ut in gloss. 1. Pet. de Anchar. b Aliâs, tradi.

FINIS LIBRI SECUNDI.

CLEMENTINARUM.

LIBER TERTIUS.

TITULUS I.

DE VITA ET HONESTATE CLERICORUM.

CAP. I.

Punit Clericos conjugatos, & alios personaliter & publicè carnificum & tabernariorum officium exercentes, qui per diæcesanos nominati & tertio moniti, illud officium non dimittunt, vel dimissum reassumunt. Excitat etiam diæcesanos contra illos Clericos, qui seculares actus exercent.
Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Viennensi.
(an. 1311.)

Diæcesanis a locorum districtè præcipimus, ut Clericos carnificum seu macellariorum aut tabernariorum officium publicè & personaliter exercentes, nominati & tertio moneant, ut sic ab hujusmodi officiis intra convenientem terminum monentium ipsorum arbitrio moderandum desistant, & quod ipsa nullo unquam tempore reassumant. Qui si taliter moniti ab his non destiterint, aut ipsa [ut præmissum est] exercendo resumpserint quodcumque, conjugati omnino, non conjugati verò in rebus, & si omnino incedant ut Laici, in personis privilegium clericale, quamdiu præmissis insisterint, eo ipso amittant. Adversus verò alios Clericos negotiationibus vel commerciis secularibus, vel officiis non convenientibus Clericali proposito publicè insistentes, vel arma portantes, sic canonica servare studeant instituta, quod & illi ab excessibus compescantur hujusmodi, & ipsi de damnabili circa hæc negligentia nequeant reprehendi.

CAP. II.

Præmissis exordito, punit primò Clericos beneficiatos, utentes publicè virgatà vel partitâ veste. Secundò, Subdiaconos, & Diaconos. Tertio, omnes Clericos, tonsuram publicè cum tali veste portantes. Quarto, habentes dignitatem, personatum, beneficium curatum, & Sacerdotes & Religiosos publicè portantales talem vestem vel insulam. Quintò, punit omnes prædictos, utentes tabardo notabiliter brevi, integrè foderato. Sextò, certas caligas Clericis interdicit. Joan. Andr.

Idem.

Quoniam b, qui abjectis vestibus proprio congruentibus ordini, alias sumere, & in publico portare

rationabili causâ cessante præsumit, professorum illius ordinis prærogativâ se reddit indignum: præsentis constitutione sancimus, quod quicumque Clericus virgatà vel partitâ veste publicè utetur [nisi causa rationabilis subfuerit] si beneficiatus extiterit, per sex menses à perceptione fructuum beneficiorum, quæ obtinet, sit eo ipso suspensus. Si verò beneficiatus non fuerit, in sacris tamen ordinibus circa Sacerdotium constitutus, per idem tempus reddatur eo ipso inhabilis ad Ecclesiasticum beneficium obtinendum. Idem quoque censemus de Clericis aliis vestem talem simul & tonsuram publicè deferentibus clericalem. Dignitatem verò, personatum, seu beneficium aliud obtinens, cui cura imminet animarum, nec non ceteri in Sacerdotio constituti, ac Religiosi quilibet, quos oportet per decentiam habitus extrinseci, morum intrinsecam honestatem ostendere, si [præterquam ex causa rationabili] publicè vestem ferant hujusmodi, aut insulam seu pileum & lineum publicè portent in capite, sint eo ipso beneficiati videlicet à perceptione fructuum beneficiorum, quæ obtinent, suspensi per annum. Ceteri verò Sacerdotes & Religiosi quilibet, per idem tempus reddantur inhabiles ad quodcumque beneficium Ecclesiasticum obtinendum. Sed & tales & ceteri quicumque Clerici utentes epithogio seu tabardo foderato usque ad oram, & ita brevi, quod vestis inferior notabiliter videatur: epithogium ipsum seculares Clerici & Religiosi administrationem habentes, teneantur intra mensem dare pauperibus. Ceteri verò Religiosi administrationem non habentes, intra idem tempus illud teneantur suis superioribus assignare, in pios usus aliquos convertendum. Alioquin beneficiati suspensionis, ceteri verò inhabilitatis pœnas prædictas, per idem tempus se noverint incurrisse. Huic insuper adjicimus sanctioni, ut Clerici, præsertim beneficiati, caligis scacatis, rubeis, aut viridibus publicè non utantur.

TITULUS II.

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBUS.

CAP. I.

Clausula inserta literis graties super dignitate concessis, per quam provideri mandatur, ne animarum cura (si dignitati imminet) negligatur, vel per quam inhibetur electionem fieri dignitatis: non facit extendi gratiam ad dignitatem curatam, vel ad quam quis per electionem assumitur. h. d. Joan. Andr.

a Al. pileum juvenum.

Clemens

a Vide Conc. Trid. sess. 22. de reform. c. 1. & Bernardinum Diaz. in pract. crim. can. c. 63. b Hanc constitutionem innovat & ampliat Conc. Trid. sess. 14. de reform. c. 6.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

SI dignitatem habenti de alia providendi mandamus a, dispensantes cum eo, ut simul utramque valeat retinere, de animarum cura, quæ illis vel alteri eorum imminet, non habita mentione, gratia huiusmodi velut surreptitia nullius penitus est momenti: quamquam confectis super ea literis sit insertum, quod animarum cura (si dignitatibus ipsis vel alteri eorum imminet) nullatenus negligatur. Ad hoc si alicui providendi mandamus, de dignitate ad cuiuscunque vel quorumcunque collationem, provisionem, seu quamvis dispositionem aliam in certa Ecclesia pertinente, quam intra mensem duxerit acceptandam: inhibentes illi vel illis, ad quorum collationem, provisionem, seu electionem, dignitates in ipsa Ecclesia pertinere noscuntur, ne interim ad collationem ipsarum, seu provisionem procedant, vel quencumque eligant ad easdem, de dignitate, ad quam consuevit quis per electionem assumi, impetranti non poterit providendi: cum in concessione gratiæ (ad quam non augendam, sed exequendam debent, quæ de inhibitione sequuntur, referri) nullam de electione fecerimus mentionem.

C A P. II.

Litteræ super provisione Clericorum non includunt hospitalia, & loca similia, & habentia jura spiritualia: nisi id exprimitur. h. d. Joan. Andr.

Idem.

PER litteras à sede Apostolica, vel Legatis ipsius super provisione quorumlibet Clericorum directas, de xenodochiis, leprosariis, elemosynariis, seu hospitalibus (etiam Ecclesiis vel Capellis, decimas, aut alia spiritualia jura noscantur habere) nulli posse decernimus b providendi: Nisi hoc in Apostolicis literis caveatur expresse.

C A P. III.

Quo casu vacat una dignitas per receptionem alterius, vacant etiam plures.

Idem.

SI plures c obtinens dignitates, aliam dignitatem aut beneficium curam animarum habens acceptet, dispensatione super hoc legitime non obtenta: ejus possessione adepta pacifice, dignitates, quas prius habebat, ipso facto vacare censemus.

Si autem, si dignitatem unicam obtinenti alia similis conferatur, ejus pacificam possessionem habita, prima de jure vacaret.

C A P. IV.

Valeat provisio facta proprio motu Papæ tacentis beneficia provis, quacunque sint, & quocunque. h. d. Joannes Andreas.

Idem.

SI Romanus Pontifex de beneficio alicui motu proprio provideat, de beneficiis, quæ obtinet, non habita mentione, provisionem seu gratiam huiusmodi fore validam declaramus, qualiacunque fuerint beneficia, dignitates, aut personatus, cum cura vel sine cura, & in numero quancunque d, quæ is habebat, cum sibi provisio facta fuit.

C A P. V.

Expectans beneficium, ad collationem Episcopi, devolutum ad illius Capitulum, obtinere non poterit: devolutum tamen ad Episcopum, vel etiam ad Papam ex cuiuscunque negligentia poterit obtinere.

a De mandatis de providendo vide, quod novissime sancit Concilium Tridentinum. sess. 24. cap. 19. b Nota, quod hoc verbum facit novum jus, & hoc tenet Zenz de hoc, de iud. decernimus. Zabarel. c Vide Conc. Trid. sess. 7. de reform. c. 4. & sess. 24. de reform. c. 17. d Al. quocunque.

Idem.

SI de beneficio ad cuiuscunque Episcopi collationem spectante alicui conferendo scribamur, sibi illud conferri non poterit, cuius collatio ex negligentia ipsius Episcopi ad ejusdem Capitulum devoluta existit. Licet providendi sibi possit de illo etiam, cuius ad ipsum Episcopum ex sui Capituli vel alterius cuiuscunque, sive ad nos ex ipsius Episcopi & aliorum in hoc eadem succedentium negligentia collatio fuerit devoluta.

C A P. VI.

Adeptus in Ecclesia dignitatem habentem Præbendam annexam, perdit primam Præbendam, quam habebat in illa. h. d. Joan. Andr.

Idem.

SI juxta nostri formam mandati Canonicatum & Præbendam Ecclesiæ Rutinensis adeptus, dignitatem, quam duxerit acceptandam, ibidem expectat, Archidiaconatum a inibi post vacantem, non obstantem, quod certa sit sibi annexa Præbenda, poterit acceptare: primaque Præbenda hoc ipso vacabit, quod secundum cum Archidiaconatu prædicto pacifice fuerit affectus.

TITULUS III.

DE CONCESSIONE PRÆBENDÆ ET ECCLESIAE NON VACANTIS.

C A P. UN.

Decretum conditionale ante conditionem eventum non afficit potestatem ordinarii, vel alterius collatoris: secus, quando acceptationi beneficii tempus adjicitur cum decreto. Et qui beneficium vacans ab executore petit vel recepit, illud intelligitur accepisse: quæ vacatio nota dicitur expectanti, ex quo in loco beneficii publice scitur.

Clemens V. in Concilio Viennensi. (an. 1311.)

CUM b ei, quem in scientia reputamus idoneum, si per inquisitionem executoris sibi deputati à nobis repertus fuerit esse vitæ laudabilis, & conversationis honestæ, de beneficio certi valoris alicui providendi mandamus, adjicientes, quod de beneficio minoris valoris possit eidem, si voluerit, providendi, ac extunc etiam inane decernentes & irritum, si secus à quoquam quavis auctoritate contigerit attentari: Quia decretum huiusmodi in eventum duntaxat prædictarum conditionum suum sortitur effectum: antequam extet prima conditio, beneficium prætaxati valoris, & etiam minoris, priusquam suam impetrans super valore huiusmodi voluntatem declaret, conferri liberè poterit per ordinarium, aut alium executorem à nobis ad providendum de tali beneficio deputatum. Secus autem fore censemus, quum decreto apposito alicui providendi mandamus de beneficio, quod intra mensem à vacationis ipsius notitia duxerit acceptandum: ut appositio mensis ejusdem aliquid afferat impetranti. Quin etiam beneficium, quod acceptare poterat, petendo sibi per suum executorem conferri, aut recipiendo sibi præfenti collatum: ipsum ex hoc acceptare, & collationem taliter sibi factam valere censemus. Ceterum, ut tam diuturnis vacationibus, quam fraudibus & litibus occurratur, prædictæ vacationis notitiam impetranter interpretamur habere, ex quo ipsa vacatio in loco, vel Ecclesia huiusmodi beneficii publice nota erit. Imputet quidem sibi, si hoc casu, quo de ipsius commodum agitur, id, quod per se, vel per alium scire poterit, ignoravit.

a Nota, quod Archidiaconatus est dignitas. vide Doct. in cap. de multa. de præb. Archidiaconum, in cap. 1. de consuet. l. 6. & Abbatem, in cap. novit. de iudic. b Nota, quod promovendus ad beneficium, debet esse idoneus. de quo præter Doct. hic vide Canonistas in cap. si eo tempore. de rescript. lib. 6. & in cap. ei cui. de præbend. eod. lib. Abb. in c. dudum. de elect. & Fel. in c. ult. de presumpt.

TITU.

TITULUS IV.

DE REBUS ECCLESIAE NON ALIENANDIS.

CAP. I.

Religiosus, qui concedit alicui ad vitam vel certum tempus jura, redditus vel possessiones administrationis, cui praestit, suspensus est ab officio, nisi duo concurrant: nec valet concessio. duos casus excipit. hoc dicit, Joannes Andreas.

Clemens V. a in Concilio Viennensi.

(an. 1311.)

Monasteriorum, & aliarum administrationum regularium dispendiis occurrere cupientes, perpetuo prohibemus edito *b*, ne quis Religiosus monasterio, prioratui, ecclesiae, seu administrationi cuius praesens, jura, redditus, aut possessiones ejusdem, alicui ad vitam ejus, seu aliud certum tempus, pecunia etiam inde recepta quovis modo concedat: nisi necessitas aut utilitas monasterii, prioratus, ecclesiae aut administrationis hujusmodi hoc exposcat. Conventus sui, aut si conventum non habeat, Praelati proprii assensu ad hoc nihilominus accedente. Si quis autem contra hoc fecerit *c*, poenam suspensionis ab officio eo ipso incurrat, nec ex concessione ipsius recipienti jus aliquod acquiratur. Verum praemissa ad locationes vel etiam reddituum aut fructuum venditiones, ad tempus modicum faciendas, declaramus nullatenus non extendi.

CAP. II.

Episcopus unire potest Ecclesiam alteri, vel loco religioso donare, etiam non vocato rectore, vel defensore. h. d. Joan. Andr.

Idem.

Si una Ecclesia alteri Ecclesiae, seu dignitati alicui vel praebendae per Episcopum, suo consentiente Capitulo uniatur, aut religioso loco donetur, ex eo, quod rector ipsius ad hoc vocatus, vel si vacabat, defensor ei super hoc datus non extiterit, nequaquam id poterit impugnari. Quod si Episcopus (sui etiam Capituli accedente consensu) mentis suae, vel ipsi Capitulo aliquam duxerit Ecclesiam unendam: hoc irritum esse decernimus & inane; contraria quavis consuetudine non obstante.

TITULUS V.

DE RERUM PERMUTATIONE.

CAP. UN.

Collatio de beneficiis causa permutationis vacantibus facta aliis, quam permutantibus, non tenet. h. d. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

Ne concessione juris utentibus praesertim circa spiritualia illudatur, si qua e beneficia ex causa permutationis, ab aliquibus resignata, aliis quam ipsis permutare volentibus conferantur, nullius hoc esse volumus firmitatis.

TITULUS VI.

DE TESTAMENTIS ET ULTIMIS VOLUNTATIBUS.

CAP. UN.

Ordinarius loci rationem exigit a Religiosis etiam exemptis de testamentorum executionibus, quas gesserunt: & si circa id deliquerint, illos punit.

a Al. ita: Idem. b Propter expressionem hujus verbi hac constitutio ab omnibus ut lex generalis est servanda. ut l. 3. C. de legibus. Bonifacius de Vital. c Al. attentaverit. d Circa uniones vide statuta in Cone. Trid. sess. 7. de reform. c. 6. & sess. 24. de reform. cap. 13. & 15. & sess. 25. de reform. c. 9. e In vetust. cod. etiam impressis constanter legitur ita: si beneficia ex causa, &c.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

Religiosis etiam exemptis, deputatis ad executionem ejuslibet ultimae voluntatis, circa ipsius executionis officium (quod utique non possunt, nisi a superiori suo petita super hoc licentia & obtenta, suscipere) volentes praescindere materiam delinquendi: praesentis constitutionis auctoritate statuimus, quod tales, etiam si praelationis fungantur officio, locorum ordinariis debitam reddere, ipsique ordinarii ab eisdem absque dolo, fraude seu negligentia de susceptae executionis officio teneantur exigere rationem: Illos, quos circa id deliquisse repererint, in aliorum exemplum poenae debitae (quocunque non obstante privilegio) punituri.

TITULUS VII.

DE SEPULTURIS.

CAP. I.

Excommunicati sunt etiam exempti, qui in casibus non permixtis defunctos sepeliunt in cimiteriis tempore interdicti: vel qui scienter sepeliunt excommunicatos publice, nominatim interdictos, vel manifestos usurarios. Joannes Andreas.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

Eos a, qui propria temeritatis audacia defunctorum corpora, non sine contemptu clavium Ecclesiae, in cimiteriis interdicti tempore, in casibus non concessis a jure, vel excommunicatos publice, aut nominatim interdictos, vel usurarios manifestos scienter sepelire praesumunt: decernimus ipso facto excommunicationis sententiae subiacere: a qua nullatenus absolvantur, nisi prius ad arbitrium dioeceseos Episcopi eis, quibus per praemissa fuerit injuria irrogata, satisfactionem exhibuerint competentem: Nullo eis circa praemissa exemptionis, vel quovis alio privilegio, sub quacunque forma verborum concessio, aliquatenus suffragante.

CAP. II.

Pays, quae titulum respicit, hoc intendit: Praedicatoris & Minores in locis suis liberè sepeliunt illos, qui hoc liberè elegerint. De funeralibus tamen, & quibuscunque obventionibus & relictis, etiam de quibus aliis debetur canonica, quartam & non ultra solvent Ecclesiae parochiali. h. d. Joan. Andr.

Idem in eodem.

Dudum a Bonifacio Papa VIII. praedecessore nostro infra scripta edita decretali, Benedictus Papa undecimus praedecessor noster aliam illius revocatoriam promulgavit: quae quia [ut probavit effectus] nedum pacis ab auctore ipsius speratae fructum non attulit, quinimod discordiae, pro qua sedanda processerat, fomentum non modicum ministravit: nos eam omnino cassantes, aliam a praefato Bonifacio editam, sacro instante & approbante Concilio innovamus, subjicientes tenorem illius, qui dignoscitur esse talis: Bonifacius Episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Super cathedram praeminentiae pastoralis divina disponente clementia constituti: etsi multis & arduis, quae in amplum Romanae curiae alveum undique conflunt quasi torrens, praegravemur negotiis, curis excitemur innumeris, cogitationibus plurimis distrahamur, circa id tamen ferventibus votis intendimus, vacamus instantibus, ac operosa studium sollicitudinis impertimur, ut ad divini nominis e gloriam, exaltationem catholicæ fidei, & profectum fidelium animarum [praecis radiis dissidiorum vepribus, & litigiorum anfractibus omnino subductis] inter Ecclesiarum antistites, ad cu-

a De intellectu vide Decium in c. ad hac. ext. de privil. b Alias, frequentiores. c Al. numinis.

ram & regimen gregis Dominici deputatos, cæterisque personas, quas ordo clericalis includit, pacis tranquillitas vigeat, fervor charitatis exsuet, invalescat concordia unitas a, animorum identitas perseveret. Scimus enim, & ex evidentiæ facti colligimus, quod non nisi in pacis tempore bene colitur pacis auctor: nec ignoramus, quod dissensiones & scandala pravis actibus aditum præparant, rancores & odia fuscitant, & illicitis moribus autum præbent. Ab olim siquidem inter Prælatos & Rectores, seu Sacerdotes ac Clericos parochialium Ecclesiarum, per diversas mundi provincias constitutos ex una parte, & Prædicatorem & Minorum ordinum fratres ex altera (pacis æmulo, fatore b zizanix procurante) gravis & periculosa discordia exitit fuscitata, super prædicationibus fidelium populis faciendis, eorum confessionibus audiendis, penitentis injungendis eisdem, & tumulandis defunctorum corporibus, qui apud fratrum ipsorum Ecclesias, sive loca nescuntur eligere sepulturam. Nos autem (pii patris more laudabili) moleste ferentes incommoda filiorum, reducentes ad exactæ considerationis examen, ac intra pectoris claustra sollicitè revolventes, quam sit plena periculis, quam onusta dispendiis, quamque in divina majestatis conspectu reddatur exosa discordia supradicta: Et propterea intendentes paternæ sollicitudinis studio illam prorsus evelere, ac omnimodè submovere, nullis unquam futuris temporibus favente c Domino suscitandam: grandi quoque desiderio cupientes, ut hujusmodi negotium, quod potissimè infidet cordi nostro, finem salubrem & celerem per Apostolicæ solertis studium consequatur, diligenti cum fratribus nostris deliberatione præhabita super eo, ad honorem Dei & exaltationem Catholicæ fidei, quietum statum partium prædicarum, ac salutis animarum fidelium incrementum, de ipsorum fratrum consilio, auctoritate Apostolicâ statuimus & ordinamus, ut dictorum ordinum fratres in Ecclesiis & locis eorum, ac in plateis communibus e liberè valeant clero & populo prædicare, ac proponere verbum Dei: horâ illâ duntaxat exceptâ, in qua locorum Prælati prædicare voluerint, vel coram se facere solenniter prædicari, in qua prædicare cessabunt, præterquam si aliud de Prælatorum ipsorum voluntate processerit, ac licentia speciali. In studiis autem generalibus, ubi sermones ad clerum ex more fieri solent diebus illis, quibus prædicari solenniter consuevit, ad funera etiam mortuorum, & in festis specialibus, sive peculiaribus eorumdem fratrum, possint iidem fratres, & liceat eis liberè prædicare; nisi fortè illâ horâ, quâ solet ad clerum in prædictis locis Dei verbum proponi, Episcopus vel Prælati superior clerum ad se generaliter convocaret, aut ex aliqua ratione, vel causa urgente clerum ipsum duceret congregandum. In Ecclesiis autem parochialibus fratres illi nullatenus audeant, vel debeant prædicare, vel proponere verbum Dei, nisi fratres prædicti à parochialibus Sacerdotibus invitati fuerint vel vocati, & de ipsorum beneplacito & assensu, seu petita licentia fuerit & obtenta: nisi Episcopus vel Prælati superior per eosdem fratres prædicari mandaret. Statuimus etiam & ordinamus auctoritate prædictâ, ut in singulis civitatibus & diocesis, in quibus loca fratrum ipsorum consistere dignoscuntur, vel in civitatibus & diocesis locis ipsis vicinis, in quibus loca hujusmodi non habentur, magistri f priores provinciales Prædicatorem, aut eorum vicarii & generales g & provinciales ministri & custodes Minorum ordinum prædictorum, ad præsentiam Prælatorum eorum-

dem locorum se conferant per se vel per fratres, quos ad hoc idoneos fore putaverint, humiliter petaturi, ut fratres, qui ad hoc electi fuerint, in eorum civitatibus & diocesis confessiones subditorum suorum confiteri sibi volentium audire liberè valeant, & hujusmodi consentientibus (prout secundum Deum expedire cognoverint) penitentias imponere salutes, atque eisdem absolutionis beneficium impendere de licentia, gratia, & beneplacito eorumdem. Ac deinde præfati magistri, priores, provinciales & ministri ordinum prædictorum, eligere studeant personas sufficientes, idoneas, vitâ probatas, discretas, modestas atque peritas, ad tam salubre ministerium & officium exequendum: quas sic ab ipsis electas repræsentent, vel faciant præsentari Prælati, ut de eorum licentia, gratia, & beneplacito in civitatibus & diocesis eorumdem, hujusmodi personæ sic electæ, confessiones confiteri sibi volentium audiant, imponant penitentias salutes, & beneficium absolutionis in posterum a impendant, prout superius est expressum: extra civitates & diocesis, in quibus fuerint deputatæ, per quas eas volumus, & non per provincias deputari, confessiones nullatenus audituræ. Numerus autem personarum assumendarum ad hujusmodi officium exercendum esse debet, prout h universitas cleri & populi, ac multitudo vel paucitas exigit eorumdem. Et si iidem Prælati petitam licentiam confessionum hujusmodi audiendarum concesserint, illam præfati magistri, ministri, & alii cum gratiarum recipiant actione, dictæque personæ sic electæ commissum sibi officium exequantur. Quod si fortè jam dicti Prælati quinquam ex dictis fratribus præsentatis eisdem ad hujusmodi officium nollent habere, vel non ducerent admittendum: eo amoto vel subtratto, loco ipsius similiter, eisdem præsentandus Prælati possit & debeat alius surrogari. Si verò iidem Prælati præfatis fratribus ad confessiones (ut præmittitur) audiendas electis, hujusmodi exhibere licentiam recusarint: nos exnunc ipsis, ut confessionem sibi confiteri volentium liberè liciteque audire valeant, & eisdem penitentias imponere salutes, atque eisdem beneficium absolutionis impertiri, gratiosè concedimus de plenitudine Apostolicæ potestatis. Per hujusmodi autem concessionem nequaquam intendimus personis seu fratribus ipsis ad id taliter deputatis, potestatem in hoc impendere ampliorem, quam in eo curatis vel parochialibus Sacerdotibus est à jure concessa: nisi forsan eis Ecclesiarum Prælati uberiorem in hac parte gratiam specialiter ducerent faciendam. Hujusmodi quoque statuto, & ordinationibus nostris adjicimus, ut fratres dictorum ordinum in Ecclesiis vel locis suis ubilibet constitutis, liberam (ut sequitur) habeant sepulturam: videlicet, quod omnes ad eam recipere valeant, qui sepeliri elegerint in locis & Ecclesiis memoratis. Verum ne parochiales Ecclesiæ & ipsarum curati, sive rectores, qui ministrare habent Ecclesiastica sacramenta, quibus noscitur de jure competere, prædicare seu proponere verbum Dei, & confessiones audire fidelium, debitis & necessariis beneficiis defraudentur, cum operariis mercedis exhibitio debeat: auctoritate Apostolicâ constituimus & ordinamus eadem, ut dictorum ordinum fratres, de obventionibus omnibus tam funeralibus, quam quibuscunque & quomodocunque relictis, distinctè vel indistinctè, ad quoscunque certos vel determinatos usus, de quibus etiam quarta, sive canonica portio dari, sive exigi non consuevit, vel non debet de jure: necnon de datis vel

a Al. & animorum, &c. b Al. Satorque. c Aliis ita: auctore Domino. d Al. ita: de fratrum nostrorum consilio, &c. e Vide l. scilicet locus. f. fin. ff. quemad. servitus amitt. f. Aliis, magister. g Al. generalis minister.

a Hæ duæ dictiones, in posterum: desunt in antiquioribus codicibus. b Al. ita: prout universitas cleri & populi multitudo, vel paucitas exigit eorumdem. c Vide l. tutor petitus. §. 1. ff. de cast. pec. l. à filio. §. fin. ff. de alim. & cibariis. leg. Font.

qualitercunque donatis in morte, seu mortis articulo in infirmitate donantis, vel dantis, de qua decesserit, quomodocunque directè vel indirectè fratribus ipsis, vel aliis pro eisdem, quartam partem (quam auctoritate Apostolica taxamus, & etiam limitamus) parochialibus Sacerdotibus, & Ecclesiarum Rectoribus, quod nec alii, nec aliis, à quibus quarta huiusmodi minimè deberetur, ad ipsorum fratrum utilitatem vel commodum huiusmodi fiant relicta, aut in eos taliter data vel donata procedant, seu quod in morte, vel ab infirmis huiusmodi dandum vel donandum fratribus ipsis existeret, in eorundem dantium vel donantium sanitatem, sibi dari vel donari procurent. In quibus per ipsos vitandis eorum intendimus conscientias onerare: ut, si (quod absit) per fratres ipsos dolo vel fraude, quicquam in hac parte agi fortasse contigerit (præter id, quod eos propterea dictis Sacerdotibus, Rectoribus, & curatis teneri volumus) etiam districta ratio in extremi iudicii examine requiratur ab eis. Ultra portionem autem huiusmodi nihil valeant parochiales rectores, curati, & Prælati exigere supradicti, neque illis dicti fratres amplius impendere sint adstricti, neque ad id à quoquam possint aliquantulum coerceri. Nos etenim (ut in cunctis æqualiter & pacifice favente Domino procedatur) universa privilegia, gratias, indulgentias, verbo seu scripto, sub quacunque forma vel expressione seu conceptione verborum, à nobis vel prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus cuicunque ordinum prædictorum concessa, necnon consuetudines, conventiones, statuta & pacta, in quantum sunt præmissis, vel alicui præmissorum contraria, ea penitus revocamus, vacuamus, cassamus & irritamus: quinimò cassa, vacua & irrita nunciamus, & decernimus nullius prorsus existere firmitatis. Ceterum universos Ecclesiarum Prælatos, cujuscunque præminentiæ, status, vel dignitatis existant, ac Sacerdotes Parochiales & curatos, sive Rectores prædictos, præsentium tenore rogamus, & hortamur attentè, nihilominusque a eis districtè præcipiendo mandamus, quatenus pro divina & Apostolica sedis reverentia, prædictos ordines & professores eorum habentes affectu benevolo commendatos fratribus ipsis non se difficiles, graves, duros, aut asperos, sed potius favorabiles, propitios, ac benignos, piæque munificentia liberales se studeant exhibere: sic eos in prædicationis officio, & b propositionibus verbi Dei, ac in omnibus aliis supradictis, tanquam cooperatores eorum idoneos, & laborum suorum participes promptà benignitate recipiant, ac affectuosè admittere non omittant, ut proinde illis æternæ beatitudinis premium augeatur, & animarum salutis incrementa felicia procurentur. Nec ipsos lateat, quod, si secus ab eis agi fortasse contigerit in hac parte, Apostolica sedis benignitas, quæ ordines & professores eorundem ubere favore prosequitur, & gerit in visceribus charitatis, contra eos non immeritò turbaretur, nec eadem æquanimiter pati posset, quin super hoc provisionis opportune remedium adhiberet: ipsosque nihilominus cælestis indignatio Principis digna pro meritis rependens, cujus obsequia fratrum ipsorum sedulitas curiosa prosequitur, minimè præteriret.

TITULUS VIII.
DE DECIMIS, PRIMITIIS, & ET
OBATIONIBUS.

CAP. I.

Ponit quatuor casus, in quibus Religiosi gravantes, vel fraudantes Ecclesias, circa decimas eis debitas, si requisiti

a Al. ita: nihilominus eis districtè præcipiendo mandantes, &c. b Al. & propositionis. c In antiqu. cod. etiam impressis desunt hæc tria verba: primitiis & oblationibus.

per illos, quorum interest, non desistant intra mensem, vel de usurpatis vel retentis intra duos menses non fecerint emendam, suspensi sunt ab officiis, administrationibus, & beneficiis: & talia non habentes sunt excommunicati. Secundus, tertius & quartus casus ibi, seu qui. Joannes Andreas.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

Religiosi a quicunque, qui novarium aut alias decimas Ecclesiis debitas ad eos ex aliqua causa legitima non spectantes, appropriare sibi præsumperint, aut exquisitis fraudibus, sive coloribus usurpare: seu, qui de animalibus familiarum & pastorum suorum, vel aliorum etiam animalia ipsa eorum gregibus immiscerint: seu, qui de animalibus, quæ in fraudem Ecclesiarum in pluribus locis emunt, emptaque tradunt venditoribus vel aliis ab ipsis tenenda: seu, qui de terris, quas tradunt aliis excolendas, decimam solvi Ecclesiis non permiserint, aut prohibuerint: nisi post requisitionem per eos, quorum intererit, super hoc eis factam à præmissis desisterint intra mensem, aut si de iis, quæ contra præmissa usurpare vel retinere præsumperint, intra duos menses damnificatis Ecclesiis emendam non fecerint competentem: sint, & tamdiu maneant ab officiis, administrationibus & beneficiis suis suspensi, donec desisterint & satisfecerint, ut superius est expressum. Quod si religiosi huiusmodi administrationes, vel beneficia non habeant, eo casu, quo alii supradicti suspensionis, ipsi sententiam excommunicationis incurrant, ante satisfactionem condignam nullatenus absolviendi: privilegiis non obstantibus quibuscunque. Ceterum præmissa extendi volumus ad animalia, quæ per religiosos ipsorum donatos seu oblatis tenentur: dum tamen illi religiosi eisdem cum effectu donaverint aut obtulerint se & sua.

CAP. II.

Decima beneficiorum alicui concessa, sibi debetur secundum taxationem, & de moneta corrente: Nec possunt collectores propter hoc distrabere, vel occupare ornamenta, divinis officiis deputata. Joan. Andr.

Idem in eodem.

Si beneficiorum decima cuius simpliciter concedatur ad tempus, secundum taxationem decimarum in illis partibus, in quibus fiet concessio, consuetum, & ad monetam currentem b communiter ipsa decima levare poterit & debet. Nec per collectores c, levatores, sive exactores ipsius decimæ, Ecclesiarum calices, libros, & alia ornamenta, divinis officiis deputata, ex causa pignoris vel distractionis capi vel recipi volumus, nec distrahi, seu quomodolibet occupari.

TITULUS IX.

DE REGULARIBUS ET TRANSEUNTIBUS
AD RELIGIONEM.

CAP. I.

Professi ordinum Mendicantium, etiam licet transientes ad non Mendicantes, licet administrationes habeant, non habent vocem in capitulo, etiam si alii de Capitulo id concedant: nec deinceps consequi possunt administrationes, Prioratus, vel officia, etiam tanquam Vicarii: nec pro se vel aliis animarum curam gerere: & irritat contrarium factum. Ultimo ponit casum exceptionum. Joan. Andr.

a Vide Conc. Trid. sess. 25. de reform. c. 12. b Vide Germanianum consil. 137. & Albertum Brumian consil. 98. c De potestate collectorum, & subcollectorum, & an debeat consilium per literas, vide Rotam decis. 166. in novis.

Clemens

Clemens V. in Concilio Viennensi.

UT professores cuiusvis paupertatis ordinis eò libentius, in qua vocati sunt vocatione persistere, trans-euntesque ad non Mendicantium ordinem in eodem conversari quietius studeant, quòd in ipsis discordiarum & schismatum productiva ambitio reprimetur a: Sacro concilio approbante statuimus, Mendicantes quoslibet, qui ad non Mendicantium ordines etiam auctoritate Apostolica transibunt in posterum, quivè hactenus transiverunt, quamvis nunc Prioratus, administrationes, vel officia, aut curam animarum, vel regimen quodcumque obtineant inibi, vocem aut locum in Capitulo non habere: etiam si hoc sibi ab aliis liberè concedatur. Ad b Prioratus quoque, administrationes, aut quæcumque in antea non assumi officia, etiam tanquam vicarios seu ministros vel locum aliorum tenentes: quodque animarum curam & regimen nec pro se possint, nec pro aliis exercere. Quicquid autem in contrarium attentatum fuerit, sit irritum ipso iure, quovis privilegio non obstante. Ad illorum autem Mendicantium ordines, quos Apostolica sedes eo modo subsistere c voluit, ut eorum Professoribus ita in illis remanere liceret d, quòd nullum extunc admitterent ad professionem eorum, quibusque concessit licentiam generalem ad approbatos alios ordines transeundi, præsentem nolumus constitutionem extendi.

C A P. II.

Pubes per annum deferens habitum novitiorum, non patenter distinctum ab habitu professorum, intelligitur professor. Joan. Andr.

Idem.

EO, qui deinceps in discretionis constituti ætate, novitiorum habitum in aliqua religione per annum portaverint, hoc ipso religionem illam decernimus esse professos: Nisi huiusmodi habitus in colore, scissura, vel forma se distinctum patenter exhibeat ab habitu professorum.

TITULUS X.

DE STATU MONACHORUM VEL CANONICORUM REGULARIUM.

C A P. I.

Præmittit exordium breve, in quo constitutionis causam ponit, & generale interdictum Monachorum nigrorum circa exquisitum ornatum, vel notabilem excessum in vestibus, cibis, potibus, equitaturis, & lectisterniis.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

NE in agro Dominico, sacra videlicet Monachorum nigrorum religione, indecorum aliquid obrepit, aut vitiosum quicquam perniciosè e in segetem coalescat, sed ut in illa potiùs flores honoris & honestatis fructus in ubertate succrescant: eis in vestibus inordinatum omnem seu exquisitum ornatum, aut cultum, necnon in cibis & potibus, equitaturis & lectisterniis, quemvis notabilem interdicentes excessum.

Specialiter providet circa vestes habitui proximas, almutias, caputia, calceamenta, zonas, cultellos, calcaria, sellas, & frænos ipsorum: & ultimo: circa habitum superiorum. Joan. Andr.

§. 1. Statuimus, ut superior vestis ipsorum habitui proxima, nigri, brunni, aut albi coloris existat, juxta morem apud eos servari solitum in regione, quâ degunt:

nec in qualitate panni regularis excedatur modestia, nec queratur quod pretiosius & subtilius, sed quod utilius valeat inveniri. Sit etiam vestis ipsa rotunda per circuitum & non scissa, nec longitudine nimia, aut brevitate notanda: largas etiam manicas habeat usque ad pugnum protensas, non confutias vel quomodolibet botonatas. Almutiis de panno nigro vel pellibus caputiorum loco cum caputiis habitus, quem gestaverint, sint contenti: juxta tamen dispositionem Abbatis, Prioris, aut alius humeros, & honestis caputiis uti possint. In vestibus fendatum pro foderaturis non portent. Festivalibus largis aut botis altis pro calceamentis utantur. Nullus zonam, cultellum, calcaria cum ornatu deferre, aut cum sella clavorum ornatu decorata superfluo, vel nimis aliàs sumptuosa, sive cum fræno ferraturam ad ornatum habente equitare præsumat. Rursus in locis, in quibus fuerit congregatio duodecim Monachorum aut supra, intra septa monasterii, Abbas, Prior, aut alius prædens portet focum de panno, pro focis aut cuculis in ipso monasterio consueto: Monachi verò alii in monasteriis, in quibus focos soliti sunt portare, debent etiam uti eis. In aliis autem monasteriis & intra domos & alios Prioratus, ubi non est tanta congregatio Monachorum, cucullas clausas deferant & honestas. Cùm verò Abbates, Priores, aut alios Prædentes & monachos alios extra monasterium proficisci contingit, focum, cucullam, aut capam clausam habeant, & subtus capam, si eam portaverint, cucullam deferant, aut si maluerint, scapulare. Cùm autem ad serviendum in divinis officiis albis vel sacris vestibus induentur, aut cùm occupabuntur in operibus, uti eis liceat scapulari. Verùm ne ex diversa acceptione, quam in diversis regionibus huiusmodi vocabula, focus videlicet, & cuculla dicuntur habere, hæsitandi circa præmissa materia relinquatur: cucullæ nomine habitum longum & amplum, sed manicas non habentem: nomine verò foci habitum, qui longas & amplas habet manicas, non intelligere declaramus.

Providet circa Monachorum confessionem, communionem, expositionem regule, & instructionem novitiorum. Joannes Andreas.

§. 2. Sanè a singulis mensibus tam in monasteriis, quam extra (sublatâ occasione quâcumque) ad confessionem saltem semel accedant omnes & singuli Monachi. Et in prima Dominica mensis ejuslibet in monasteriis semper communicent, nisi ex causa fortè, quam Abbati, Priori, aut Penitentiariis monasteriorum non differant intinare, eorumque judicio vel abstineant vel accedant. Regula quoque, cùm in Capitulo legitur, ab illo, qui præest ipsi Capitulo, vel alio, cui hoc ipse injunxerit, propter juniores vulgariter exponatur. Novitiis etiam fidelis deputetur instructor, tam in divinis officiis, quam in observantia regulari.

Providet circa venationes & aucupationes Monachorum. Joan. Andr.

§. 3. Porro à venationibus & aucupationibus omnes semper abstineant, nec eis interesse, aut canes, vel aves venaticos per se vel alios tenere præsumant, nec à familiaribus secum morantibus teneri permittant, nisi saltus, vivaria, vel garenas proprias, vel jus venandi in alienis haberent. in quibus cuniculi vel fere aliæ forsan essent, quo casu hoc eis permittitur: dum tamen intra monasteria seu domos, quas inhabitant, aut eorum clausuras, venaticos canes non teneant, nec venationi præsentiam exhibeant personalem.

Punit certos prædictorum transgressores: omnes alios puniri jubens juxta disciplinam regule. Joan. Andr.

a Iste §. comprehendit canonicos regulares, ne rubrica sit superflua, contra l. si quando. ff. de legat. 1. & c. solita. de major. & obed.

a Al. reprimatur. b In manuscr. vetusto satis & emendato ita: Ad prioratus quoslibet, administrationes, aut quæcumque etiam annua officia non assumi, & tanquam vicarios seu ministros vel loca aliorum tenentes, &c. c Al. sustineat. d Al. liceat. e Al. perniciosam in segetem.

§. 4. Si quis autem præmissorum temerarius extiterit violator, regulari subiacet disciplinæ. Et nihilominus si sctulares non corrigatos & altos, aut caputia [ut præfertur] non sitta portare præsumperit, siquidem Abbas, vel Prior, non habens Abbatem proprium, fuerit, per annum se noverit à beneficiorum collatione suspensus: Si vero alius fuerit, ab administratione, si quam obtinet, sit per annum suspensus. Quod si nullam habeat, eo ipso per annum reddatur inhabilis ad administrationem & Ecclesiasticum beneficium obtinendum. Si qui vero eorum venationi aut aucupationi clamose, vel aliis cum canibus aut avibus ex proposito interfuerint, iuxta præmissam personarum distinctionem, dictarum suspensionis & inhabilitatis pœnas per biennium ipso facto incurrant. Abbatem autem vel Priorem à collatione [ut præmittitur] beneficiorum suspensus, ad Priorem claustralem, cum consilio & assensu Conventus vel majoris partis ipsius, eorundem beneficiorum collatio devolvatur.

Providet contra professos cunctas ad curias Principum, vel alias vagantes, vel intra septu monasterii arma tenentes. Joan. Andr.

§. 5. Quia vero nonnulli Monachorum ipsorum [sicut accepimus] suavi jugo observantæ regularis abjecto, interdum [propriis relictis monasteriis, se in eis securè morari non posse fingentes, vel alio colore quesito] per curias Principum evagando discurrunt: & nisi à Prælatibus eorum petita pensio vel subventio assignetur eisdem, conspirantes in illos, eisque provisionem vel alia gravia imponentes, & eos capi & incarcerari, ipsorumque monasteria comburi procurant, & interdum monasteriorum ipsorum bona in totum vel a in partem non modicam occupare presumunt: Nos eorum in hac parte reprobis ausibus obviare volentes, hoc edicto perpetuo prohibemus, ne Monachi aut regulares Canonici administrationem aliquam non habentes, ad curias Principum absque speciali Prælatorum suorum licentia se conferre præsumant. Quod si, ut suis Prælatibus aut monasteriis damnum aliquod inferant, ad dictas curias se conferre præsumpserint, excommunicationis sententiam eos incurrere volumus ipso facto. Prælatibus eorum districtè nihilominus injungentes, ut ipsos à prædictarum curiarum accessu, & aliis quibuslibet vagationibus & discursu diligenter compescere, ac super hoc non parentes eisdem, severe corrigere non omittant. Præfatæ quoque sententiæ, Monachos intra septa monasteriorum, sine licentia Abbatum suorum arma tenentes, decernimus subiacere.

Providet circa Monachorum solitudines. Joan. Andr.

§. 6. Ad hæc prædecessorum nostrorum vestigiis inherentes, perpetuo prohibemus edicto, ne Monachi singuli in singulis sibi commissis administrationibus vel Prioratibus habitare præsumant: Sed si proventus Prioratuum seu administrationum hujusmodi duobus fortè non suppetant, tunc Prioratus seu administrationes, nisi per Abbates ad sustentationem duorum sufficientes reddantur, locis aliis vicinioribus, ad eorum monasteria pertinentibus, vel ipsorum monasteriorum officiis, aut inter se invicem prout erit commodius, cum consilio & assensu Abbatum, per locorum ipsorum ordinarios uniantur: Monachis locorum, quæ aliis uniuntur prioribus, ad claustrum primitus revocandis, & Clericis servitibus ibidem, de locorum ipsorum proventus provisione debita faciendâ.

Providet de Priorum ætate, & ipsorum sacerdotio, professione, & habitatione. Joan. Andr.

§. 7. Ceterum Prioratus conventuales alicui, nisi XXV. annum attigerit: alii vero curam animarum habentes, et si cura ipsa per seculares habeat Presbyteros exerce-

ri, cuiquam, nisi XX. annum peregerit, conferri nequeant aut committi. Qui autem Prioratus istos vel illos habuerint, intra annum computandum à tempore collationis seu commissionis sibi factæ de eis, & possessionis eorum adeptæ, vel intra vigesimum quintum ætatis sue annum, si ante annum ipsum non conventuales Prioratus eis commissi fuerint, aut collati, se faciant ad sacerdotium promoveri. Quod si (cessante rationabili causâ) non fecerint, eo ipso, nullâ etiam monitione præmissâ, prædictis Prioratibus sint privati, qui ipsis iterum ea vice nullatenus conferantur. Sanè prioratus aliquis, sive administratio committi alicui vel conferri non possit, nisi expressè professus fuerit ordinem monachalem: neque Prioratus aut administrationes extra monasteria obtinentes, permittantur in monasteriis, sed teneantur in ipsis Prioratibus seu administrationibus (quæcunque non obstante consuetudine) residere: nisi ex studiorum vel alia causa rationabili ad tempus fortè ab hujusmodi residentia excusentur.

Providet de Monachorum ordinatione & ipsorum doctrina. Joan. Andr.

§. 8. Ad ampliationem autem cultus divini, statuimus, quod Monachi quilibet ad monitionem Abbatis se faciant ad omnes ordines sacros (excusatione cessante legitima) promoveri. Rursus, ut ipsis Monachis proficiendi in scientia, via opportuna non desit, in singulis ipsorum monasteriis, quibus ad hoc suppetunt facultates, idoneus teneatur magister, qui eos in primitivis scientiis instruat diligenter.

Confirmat & innovat decretalem supra eodem: Cùm ad monasterium. & cap. In singulis. h. d. Joan. Andr.

§. 9. Præmissa igitur omnia, & ea nihilominus, quæ felicis recordationis Innocentius Papa quartus prædecessor noster, circa statum Monachorum ipsorum pro uberiori cultu observantæ regularis, quoad usum canislarum, abdicationem proprietatis, silentium, & esum carni, ac de eorum Capitulis de triennio in triennium celebrandis, & etiam quoad quælibet alia statuit (quæ omnia innovamus & approbamus) expressè volumus & statuimus firmiter observari.

C A P. II.

Moniales, quæ nulli subsunt nisi Papæ, & Canonice seculares, per ordinarios, & alia exempta per suos Prælatos debent annis singulis visitari. Et ponit numerum personarum visitationi interesse debentium. h. d. Joannes Andreas.

Idem in eodem.

At tendentes a, quod, ubi gubernaculum discipline contemnitur, restat, ut religio naufragetur: providendum censuimus esse precipue, ne per contemptum hujusmodi in his, quæ se Christo voto celebri desponderunt, quicquam reperiat incongruum, quod in regularis ponat honestati gloria maculam, & divinam meritò possit offendere majestatem. Hoc igitur sacro approbante concilio duximus statuendum, ut singula Monialium monasteria per ordinarios, exempta videlicet, quæ ita feli Apost. quod nulli alii subjecta noscuntur, Apostolica: non exempta vero, ordinariâ auctoritate, ac exempta via per alios, quibus subsunt, annis singulis debeant visitari. Visitatores autem hujusmodi solitudinis studium diligenter impendant, ut Moniales ipse [quarum nonnullas dolentes audivimus in subscriptis excedere] pannis sericis, variorum foderaturis, sandaliis, comatis & cornutis erinibus, scacatis & virgatis caputiolis non utantur: non choreas, non festa secularium prosequantur: non die nocturne per vicos & plateas incedant, aut voluptuosam aliâs vitam ducant, easque solertius retrahant ab insolentibus quibuslibet & mundi hujus illecebris, ac inducant easdem ad impendendum in

a Al. ita: vel in parte non modica. b Vide l. quisquis. C. ad leg. Jul. majest. & Joan. Andr. in c. in panis. de reg. jur. lib. 6.

a Vide Conc. Trid. sess. 25. tit. de regularibus. c. 9.

monasteriis suis devotum & debitum virtutum Domino famulatum. Ad quæ omnia observanda Moniales easdem [non obstantibus exemptionibus & privilegiis quibuscunque, quibus tamen quoad alia nolumus præjudicium generari] per illos, de quibus supra dictum est, compelli jubemus remediis opportunis. Statuimus insuper, ut quævis ad regimen Abbatiarum assumptæ, in monasteriis, in quibus Abbatissæ sunt solitæ benedicti, intra annum à sue confirmationis tempore computandum a munus benedictionis suscipiant: alioquin à jure suo [nisi subit causa rationabilis] prorsus se noverint cecidisse: per illos, ad quos id pertinet, provisione de Abbatissis monasteriis ipsis canonicè faciendâ. Illas quoque mulieres, quæ vulgò dicuntur Canonice seculares, & ut seculares Canonici vitam ducunt, non renuntiantes proprio, nec professionem aliquam facientes, per locorum ordinarios, si exemptæ non fuerint, suâ: si verò exemptæ fuerint, Apostolicâ auctoritate præcipimus visitari: Per hoc tamen non intendentes earum statum, regulam, seu ordinem approbare. Ipsos autem visitatores Notariis duobus, & personis duabus sue Ecclesiæ, quatuorque viris aliis honestis utique & maturis præcipimus in ea, quam visitandum facient, inquisitione fore contentos. Si qui verò visitatores ipsos in præmissis impedire præsumperint, seu aliquo præmissorum [nisi moniti resipiscant] ipso facto excommunicationis sententiam se noverint incursum, privilegiis, statutis & consuetudinibus quibuscunque in contrarium minimè valituri.

TITULUS XI.

DE RELIGIOSIS DOMIBUS, UT EPISCOPO
SINT SUBJECTÆ.

CAP. I.

Mulieres statum Beguinarum sectantes, & de novo assumptas, ac Religiosas in hoc dantes consilium vel favorem, ipso facto sunt excommunicatæ: status tamen penitentialis per hoc non interdicitur: secundum Paulum.

Clemens V. in Concilio Viennensi. (an. 1311.)
Cum de quibusdam mulieribus, Beguinabus vulgari-
ter nuncupatis (quæ cum nulli promittant obedientiam, nec propriis renuntiant, neque profiteantur aliquam regulam approbatam, religiose nequaquam existunt, quamquam habitum, qui Beguinarum dicitur, deferant, & adhaereant Religiosis aliquibus, ad quos specialiter trahitur affectio earundem) nobis fide dignâ relatione innuatum extiterit, quod earum aliquæ, quasi perductæ in mentis insaniam, de summa Trinitate ac divina Essentia disputent & prædicent, ac circa fidei articulos & Ecclesiastica sacramenta opinionibus catholicæ fidei contrarias introducant, & multos super his decipientes simplices, eos in errores diversos inducant, aliæque quamplura periculum animarum parientia & sub quodam velamine sanctitatis faciant & committant: Nos tam ex his, quam ex aliis de ipsarum opinione sinistra frequenter auditis, eas merito suspectas habentes, statum earundem sacro approbante Concilio perpetuè duximus prohibendum, & à Dei Ecclesiâ penitus abolendum: eisdem & aliis mulieribus quibuscunque sub pœna excommunicationis, quam in contrarium facientes incurrere volumus ipso facto, injungentes expressè, ne statum hujusmodi, dudum fortè ab ipsis assumptum, quoquo modo sectentur ulterius, vel ipsum aliquatenus de novo assumant. Prædictis verò Religiosis, per quos eadem mulieres in hujusmodi Beguinagii statu foveri, & ad ipsum suscipiendum induci dicuntur, sub simili excommunicationis pœna, quam eo

ipso, quod secus egerint, se noverint incursum, districtius inhibemus, ne mulieres aliquas prædictum statum [ut præmittitur] dudum assumptum sectantes, aut ipsum de novo forsitan assumptas quomodocunque admittant: ipsis super eo sectando vel assumendo præbentes ullo modo consilium, auxilium, vel favorem, nullo contra præmissa privilegio valituro. Sanè per prædicta prohibere nequaquam intendimus, quin, si fuerint fideles aliquæ mulieres, quæ promissâ continentia, vel etiam non promissâ, honestè in suis conversantibus hospitibus, penitentiam agere voluerint, & virtutum Domino in humilitatis spiritu deservire, hoc eisdem liceat, prout a Dominis ipsis inspirabit.

CAP. II.

Ponens constitutionis causam, statuit hospitalia reformari per Collatores ipsorum, & cogi Rectores eorum ad conservationem locorum & suorum jurium, & ad hospitalitatem tenendam: statuens per locorum ordinarios supplere defectum vel negligentiam Collatorum, etiam circa exempta. Joannes Andreas.

Idem.

Quia contingit interdum, quod xenodochiorum, leprosariorum, elemosynarum, seu hospitalium Rectores, locorum ipsorum curâ postpositâ, bona, res & jura ipsorum interdum ab occupatorum & usurpatorum manibus excutere negligunt: quinimò ea collabi & deperdi, domos & ædificia ruinis deformari permittunt, & non attento, quod loca ipsa ad hoc fundata, & fidelium erogationibus dotata fuerint, ut pauperes, infectique leprâ recipiantur inibi, & ex proventus sustentarentur illorum, id renunt inhumaniter facere, proventus eosdem in usus suos damnabiliter convertentes: cum tamen ea, quæ ad certum usum largitione sunt destinata fidelium, ad illum debeant, non ad alium (salvâ quidem sedis Apostolicæ auctoritate) converti: Nos incuriam & abusum hujusmodi detestantes, hoc sacro Concilio approbante sancimus, ut hi, ad quos id de jure vel statuto in ipsorum fundatione locorum appositum, aut ex consuetudine præscripta legitime, vel privilegio sedis Apostolicæ pertinet, loca ipsa studeant in prædictis omnibus salubriter informare, ac occupata, deperdita, & alienata indebitè, in statum reduci debitum faciant, & ad ipsarum miserabilium personarum receptionem & sustentationem debitam, juxta facultates & proventus locorum ipsorum Rectores prædictos compellere non omittant. In quo, si fortè commiserint negligentiam vel defectum, ordinariis locorum injungimus, ut, etiam si pia loca prædicta exemptionis privilegio munita consistant, per seipsos vel alios impleant omnia præmissa & singula, & Rectores eosdem utique non exemptos, propriâ: exemptos verò & alios privilegiatos, Apostolicâ ad id auctoritate compellant. Contradiçtores, cujuscunque status aut conditionis existant, ac præbentes eisdem circa præmissa consilium, auxilium, vel favorem, per censuram Ecclesiasticam & aliis juris remediis compescendo: nullum tamen per hoc exemptionibus seu privilegiis ipsis, quoad alia, præjudicium generando.

Præcipit, hospitalia in beneficium non concedi, nisi in duobus casibus, & reprobatur contrariam consuetudinem, submittens, quales esse debeant, quibus administratio ipsa committitur, & de ipsorum juramento, inventario & ratione reddenda, & decretum apponit. Joan. Andr.

§. 1. Ut autem præmissa promptius observentur, nullus ex locis ipsis secularibus Clericis in beneficium conferatur, etiam si de consuetudine [quam reprobamus penitus]

a al. ita: prout ipsi Dominus ministrabit. b Ad hunc locum vid. l. legatum. ff. de administ. rerum ad civit. pert. c. revera. de cons. dist. 2. ver. not. c. quamvis. de pen. lib. 6. c al. injuriam.

Rrr 3

a al. numerandum. b Vid. Archidiaconum in c. si quis suadente. 7. qu. 4. c al. parantia.

hoc fuerit observatum, nisi in illorum fundatione secus constitutum fuerit, seu per electionem sit de Rectore locis huiusmodi providendum. Sed eorum gubernatio viris providis, idoneis, & boni testimonii committatur, qui scient, velint, & valeant loca ipsa, bona eorum, ac jura utiliter regere, & eorum proventus & redditus in personarum usum miserabilium fideliter dispensare, & quos in usus alios bona prædicta convertere præsumptio verisimilis non existat: in quibus sub obestatione divini iudicii illorum, ad quos dictorum locorum commissio pertinet, conscientias oneramus. Illi etiam, quibus dictorum locorum gubernatio seu administratio committitur, ad instar tutorum & curatorum juramentum præstare, ac de locorum ipsorum bonis inventaria a conscribere, & ordinariis seu aliis, quibus subfunt loca huiusmodi, vel deputandis ab eis, annis singulis de administratione sua teneantur reddere rationem. Quod si secus à quocumque fuerit attentatum, collationem, provisionem, seu ordinationem ipsam carere decernimus omni robore firmatis.

Declarat constitutionem non extendi ad hospitalia Religiosorum & militarium ordinum. h. d.

§. 2. Præmissa verò ad hospitalia militarium ordinum, aut religiosorum etiam aliorum extendi minimè volumus: quorum tamen hospitalium Rectoribus in sanctæ obediencie virtute mandamus, ut in illis secundum suorum ordinum instituta & antiquas observantias providere pauperibus, & hospitalitatem debitam in illis tenere procurent: ad quos per superiores eorum acta b districtione cogantur: statutis aut consuetudinibus quibuslibet non obstantibus in præmissis.

Confervat antiquas consuetudines talium locorum, circa divina officia & sacramenta. Joan. Andr.

§. 3. Cæterum nostræ intentionis exiit, quòd, si qua sint hospitalia, altare, vel altaria, & cæmeterium ab antiquo habentia, & Presbyteros celebrantes & sacramenta Ecclesiastica pauperibus ministrantes, seu si parochiales Rectores consueverint in illis c exercere præmissa, antiqua consuetudo servetur, quoad exercenda & ministranda spiritualia supradicta.

TITULUS XII.

DE JURE PATRONATUS.

CAP. I.

Si præsentatis ad Ecclesias per patronos Ecclesiasticos, in quibus ipsi non consueverunt omnia onera supportare, non assignetur intra terminum competentem congrua portio, diæcesanus eam assignare debebit. Quod locum non habet, quando onera sunt per patronos supportanda. h. d. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Viennensi. (an. 1311.)

Ut constitutio, quæ ad Ecclesiam aliquam quemvis etiam ad exemptionem præsentationem admitti, consuetudine non obstante contraria, prohibet, nisi præsentato de proventibus ejusdem Ecclesiæ, talis coram diæcesano portio fuerit assignata, unde jura possit Episcopalia solvere, & sustentationem habere congruam, sicut expedit, observetur, ipsam declarare, ac d quædam adiacere consulta huiusmodi sacri Concilii approbatione providimus: Diæcesanis sub obestatione divini iudicii districtius inhibentes, ne præsentatum aliquem per quancumque personam Ecclesiasticam jus præsentandi ad Ecclesiam aliquam habentem admittant, nisi intra certum terminum competentem, per diæcesanos e ipsos præsentantibus præfigendum, ipsi præsentato fuerit coram eis (ut præscribitur f) congrua de proventibus Ecclesiæ

a al. Inventarium. b al. Ecclesiasticâ. c al. ita: in illis partibus &c. d In antiquiorib. codicibus constanter legitur ita: ac ei quædam &c. e ac Episcopos. f al. præmittitur.

portio assignata. Quam si forsan iidem præsentantes intra terminum ipsum assignare neglexerint, ne factum eorum noceat præsentato, statuimus, ut extunc diæcesani debeant præsentatum [nisi aliud canonicum obstat] admittere, & in pœnam præsentantium ad diæcesanos ipsos potestas assignationis huiusmodi devolvatur. Præcipimus autem diæcesanis eisdem, sub ipsius obestatione divini iudicii, ipsorumque conscientias oneramus, quòd moderationem portionis a ipsius debite faciant, nec odio vel favore, vel aliis in pluri vel minori circa illam scienter excedant. Sanè in prioratum vel aliorum, tam regularium, quàm secularium locorum Ecclesiis, in quibus Religiosi vel alii, ad quos eorum redditus pertinere noscuntur, prædicta consueverunt onera supportare, præmissa nullatenus observentur: sed onera omnia, quæ Ecclesiarum ipsarum perpetuis Presbyteris, aut Vicariis incumbere, si dicta eis assignatio facta esset, Religiosi & alii supradicti plenè subire, ac Presbyteros, seu Vicarios ipsos decenter tractare, necnon sustentationem eis præstare sufficientem & congruam teneantur. Ad quæ omnia integraliter adimplenda, & nihilominus ad observationem debitam assignationis per diæcesanos in casu alio (ut præmittitur) faciendæ, Religiosos prædictos, & alios quoslibet à diæcesanis eisdem Ecclesiasticâ volumus censurâ compelli: Non obstantibus exemptionibus aut aliis quibuslibet privilegiis, consuetudinibus vel statutis, quæ circa præmissa, vel aliorum aliquid Religiosis ipsis aut aliis, in nullo volumus suffragari.

CAP. II.

In plures hæredes unius ex pluribus patronis transit jus patronatus per stirpes. h. d. Joan. Andr.

Idem.

Plures b ab uno ex patronis Ecclesiæ relicti hæredes, vocem duntaxat unius habebunt in præsentatione Rectoris. Et (ut facilius provideatur Ecclesiis) non inconvenientis reputamus, patronos ipsos inter se posse libere convenire, de Rectore ab eis alternis vicibus præsentando: Quibus etiam ex eadem causa permittimus, ut plures ad vacantem Ecclesiam possint eo modo præsentare personas, quòd una ex eis eligi per Episcopum valeat & admitti.

TITULUS XIII.

DE CENSIBUS, EXACTIONIBUS, ET PROCURATIONIBUS.

CAP. I.

Religiosi subire tenentur onera, quæ incumbant Ecclesiis per eos ante hoc Concilium acquisitis: nisi privilegio, exemptione vel aliâ iustâ causâ juvantur: quæ privilegia vel exemptiones non juvant in Ecclesiis post Concilium acquisitis. h. d. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

Cum sit naturæ consonum, illos non recusare onera, qui rerum commoda complectuntur, hæc in perpetuum valiturâ constitutione sancimus, ut Religiosi quicunque pro monasteriis & Ecclesiis, quæ ad eos quocumque sint titulo devoluta, procuraciones Legatorum sedis Apostolicæ, ac jura Episcopalia, & alia præstari pro ipsis, antequam ad eos pervenissent, solita, promptè solvere studeant: nisi forsan sedis Apostolicæ privilegio, exemptione, vel aliâ causâ legitimâ, ab his se valeant excusare. Privilegia verò, seu exemptiones huiusmodi ad monasteria, seu Ecclesias, quæ ad eos obvenire continget, in posterum volumus non extendi.

a al. pensionis. b De intellectu vide Lambertin. de jure patron. art. 12. q. 1. part. 1. num. 5.

CAP.

CAP. II.

Posit quædam gravamina, quæ Prælati inferebant exemptis, præcipue Cisterciensibus, & illa fieri prohibet: statuens, quod Episcopi, qui in monasteriis Cisterciensibus ordinis charitativè procurantur, sint contenti cibariis, quæ per illos sibi ministrantur. Si verò procurantur ex debito, ipsi volentibus carnes ministrari debent extra septa monasterii, vel saltem extra portam, quæ dicitur Regularis. Ipsorum etiam Eleemosynarii fragmenta mensurarum possunt pauperibus erogare. h. d. Joan. Andr.

Idem.

Ad nostrum (quod dolentes referimus) pervenit auditum, quod Ecclesiarum Prælati ad monasteria Cisterciensibus ordinis accedentes, licet ab eis charitativè recipiantur, & eis curialiter necessaria ministrantur, cibis tamen regularibus non contenti, contra privilegia dicti ordinis carnes petunt, & si eis non ministrantur, aufertur violentè. Et licet in locis eisdem fiant eleemosynæ competenter, ipsi tamen Prælati ipsis Religiosis invitias alias eleemosynas faciunt, etiam in aliquibus locis, in quibus procuraciones non habent, de consuetudine vel de jure. Pro equitatis quoque ferendis, licet ferris non egeant, & coci eorum sui officii ratione pecuniam exigunt & extorquent: Nec compositiones super procuracionibus inter Prælatos ipsos & eos initas eis servant. Ipsi etiam in recipiendis procuracionibus ita graves existunt, quod ipsis in eorum monasteriis & Ecclesiis procuraciones recipientibus, longi temporis victum brevis hora consumit: & dum procuraciones recipiunt, canes venaticos, falcones & accipitres secum habent. Et nisi voluntati satisfiat eorum, valvæ monasteriorum seu Ecclesiarum per violentiam sæpè franguntur, & ornamenta Ecclesiæ exportantur, pluresque procuraciones recipiunt unâ die sedis Apostolicæ privilegio non suffulti, interdum in pecunia numerata, visitationis etiam officio non impenso, & occasione dictarum procuracionum iidem Prælati ab ipsis frequenter exigunt, quæ illis solvere non tenentur, intolerabilia eisdem gravamina cumulant. Sunt & nonnulli, qui procuraciones nunciatorum Apostolicæ sedis, aliæque extraordinaria onera exemptis & aliis Religiosis pro majori parte imponunt, ut se ac Presbyteros liberent seculares, Religiosos ad ordinandum hujusmodi onerum distributionem minimè assuementes: In multis etiam aliis præfati Prælati, exempta monasteria, & ipsorum Ecclesias utroque illis jure subiectas, gravant in procuracionibus recipiendis, & oneribus insolitis imponendis. Nos igitur super his volentes de opportuno remedio providere, sacri approbatione Concilii duximus statuendum, ut, si Episcopi non causâ visitationis, sed charitativè hospitalitatis, ad monasteria venerint supradicta, victualia gratis recipiant, quæ charitatis gratiâ eis fuerint ministrata. Ipsi autem Episcopi, ad monasteria venientibus supradicta, & procuraciones ibidem recipientibus sibi debitas de jure communis, consuetudine, privilegio, vel jure alio speciali, in domibus ipsorum monasteriorum, extra tamen septa ipsorum existentibus, si quæ fuerint ad hoc aptæ, alioquin intra septa ipsa, non tamen intra portam, quam regularem appellant, carni pro congruentia temporis, si voluerint (privilegio non obstante quocunque) cibaria ministrantur. Nec inconveniens reputamus, si fragmenta, quæ de mensis ipsorum Episcoporum & suorum familiarium colliguntur, per ipsorum Episcoporum Eleemosynarios ibidem pauperibus erogentur. Ab aliis autem gravaminibus expressis superius, Prælati diligen-

ter a abtineant, si Dei & Apostolicæ sedis indignationem voluerint evitare.

CAP. III.

Dicefani, quibus hoc constat, illos, qui exigendo à Clericis pedagia, vel guidagia excommunicati sunt vel interdicti, publicare debent. Joan. Andr.

Idem in eodem.

Præsenti h constitutione jubemus, ut locorum dicefani contra eos, qui ab Ecclesiis vel personis Ecclesiasticis pro earum rebus propriis, quas non negotiandi causâ deferant, aut deferri faciunt, vel transmittunt, pedagia vel guidagia suo vel alieno nomine exigunt, vel extorquent in animarum suarum periculum, & eorum, à quibus ea exigunt, præjudicium & gravamen, excommunicationis & interdicti sententias à jure prolatas, postquam de his ipsis constiterit, omnino publicent, vel à suis subditis tamdiu faciant publicari, donec illi sic exacta d restituerint, & de transgressione hujusmodi satisfecerint competenter.

TITULUS XIV.

DE CELEBRATIONE e MISSARUM, ET ALIIS DIVINIS OFFICIIS.

CAP. I.

Prælati, ad quos spectat correctio, & illis negligentibus, superiores ipsorum debent esse solliciti, ut horis debitis in cathedralibus, regularibus, & collegiatis Ecclesiis aliis Horæ Canonice devotè psallantur: & quod in Ecclesiis aliis celebretur convenienter & debitè diurnum officium & nocturnum, principaliter hoc intendit. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

Gravi f nimirum turbatione movemur, quod ex nonnullorum Rectorum negligentia, quæ, dum spem impunitatis permittit, multam nutrire pestilentiam consuevit in subditis, plerique Ecclesiarum ministri modestiæ ordinis Clericalis abjecta, dum offerre Deo sacrificium laudis, fructum laborum suorum in puritate conscientie & animi devotione deberent, Horas Canonicas dicere, seu psallere, transcurrando, syncopando, extranea quidem & plerumque vana, profana, & inhonesta intermiscendo colloquia, tardè ad chorum conveniendo, seu Ecclesiam ipsam absque rationabili causa ante finem officii exeundo frequenter, aves internum portando, seu faciendo portari, canesque secum ducendo venaticos, ac quasi nihil prætendentes de clericali militia, in corona, vestibus & tonsura, divina etiam celebrare, aut eis interesse nimis indevotè præsumunt. Nonnulli etiam tam Clerici, quàm Laici, præsertim in festorum certorum vigiliis, dum in Ecclesiis deberent orationi insistere, non verentur in ipsis, earumque cœmeteriis choreas facere dissolutas, & g interdum canere cantilenas, ac multas insolentias perpetrare, ex quibus Ecclesiarum & cœmeteriorum violationes, inhonesta, variæque delicta quandoque sequuntur, & Ecclesiasticum plerumque perturbatur h officium, in divinæ majestatis offensam, & astantium scandalum populorum. In multis insuper Ecclesiis cum vasis, vestimentis, & cæteris ornamentis ad divinum cultum necessariis, indecentibus utique (pensatis earum facultatibus) deservitur. Ne igitur transgressiones invaleant hujusmodi, aliisque veniant in exemplum, sacri Concilii approbatione hoc

a al. ita: diligenter prorsus abstineant. b Nota, quod res Clericorum gaudent eodem privilegio, quo res Ecclesiarum. cap. ultim. de vit. & honest. Cler. c. Ecclesiarum servos. 12. q. 1. Anch. c. al. de ipsis eis constiterit, &c. d al. extorta. e al. ita: de celebratione Missarum, & aliorum officiorum. f De materia hujus Clement. præter Doct. hic, vide Canonistas in cap. 1. & c. dolentes. ext. de celeb. Missar. g al. ita: etiam interdum, &c. h perturbant.

fieri

a Vid. c. cum Apostolum. extrâ de censib. & cap. 1, 2, & 3. eod. tit. lib. 6. & vid. Concil. Trid. sess. 24. de refor. c. 3. ubi plenè de materia visitationis. b al. sunt etiam, &c.

fieri prohibentes, fancimus: ut illi, ad quos id pertinet, & in eorum, si utique exempti non sint, negligentiam vel defectum, locorum ordinarii: si verò exempti fuerint, aut alias circa hoc privilegiati, superiores ipsorum (omni negligentia vel incuria penitus relegata) circa reformanda præmissa, & eorum singula corrigenda, necnon ut in Cathedralibus, Regularibus & Collegiatis Ecclesiis horis debitis devotè psallatur: In aliis verò convenienter & debite celebretur divinum a diurnum & nocturnum officium, si Dei & Apostolicæ sedis indignationem evitare voluerint, sollicitam curent diligentiam adhibere: contradicentes per censuram Ecclesiasticam (dummodò ad eos illam exercere pertineat) aliisque opportunis remediis compescendo, facientes, prout ad eos spectat in his & aliis, quæ ad divinum cultum, & morum reformationem pertinent, ac Ecclesiarum & ceterorum respiciunt honestatem, sacrorum statuta Canonum, ad quæ scienda diligens curent adhibere studium, irrefragabiliter observari.

CAP. II.

Clerici etiam Religiosi, domestici commensales Cardinalium vel Episcoporum, se possunt in divinis officiis coaptare. h. d. Joan. Andr.

Idem in eodem.

Dignum prorsus & congruum arbitrantur, quòd Clerici tam Religiosi, quàm alii Cardinalium sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, ac quorumcunque Pontificum gratiam & communionem Apostolicæ sedis habentium, commensales domestici se possint ipsis in divinis officiis coaptare, ut illud, quod iidem Cardinales, seu Pontifices dicunt officium, licet dicere valeant: Nec ad dicendum aliquid aliud teneantur, sacri approbatione Concilii indulgemus.

TITULUS XV.

DE BAPTISMO, ET EJUS EFFECTU.

CAP. UN.

In fontibus Ecclesiarum, non in privatis domibus, debet baptisma concedi: duos casus excipit, & transgressores puniri præcipit. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Viennensi. (an. 1311.)

Præsentia b prohibemus edicto, ne, quis de cætero in aulis vel cameris, aut aliis privatis domibus, sed duntaxat in Ecclesiis, in quibus sunt ad hoc fontes specialiter deputati, aliquos (nisi Regum vel Principum, quibus valeat in hoc casu deferri, liberi extiterint, aut talis necessitas emerferit, propter quam nequeat ad Ecclesiam absque periculo propter hoc accessus haberi) audeat baptizare. Qui autem secus præsumpserit, aut suam in hoc præsentiam exhibuerit, taliter per Episcopum suum castigetur, quòd alii attentare similia non præsumant.

TITULUS XVI.

DE RELIQUIIS ET VENERATIONE SANCTORUM.

CAP. UN.

Festum corporis Christi celebrari debet feriâ quintâ, post octavam Pentecostes, & certæ indulgentiæ conceduntur iis, qui in festo vel intra octavam officio vel horis intererunt. h. d. Joan. Andr.

a Al. ita: diurnum officium pariter & nocturnum. b Conferunt tradita per B. Thom. part. 3. qu. 83. art. 3.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

SI Dominum in sanctis ejus laudare jubemur, dignum profectò, justum & salutare nobis existit, ut sibi in sui, quo nos quotidie spiritualiter reficit, memoriam corporis, laudes festivæ venerationis, & gratias referamus. Hæc igitur consideratione inducti, constitutionem à bonæ memoriæ Urbano Papa quarto prædecessore nostro super hoc editam, de fratrum nostrorum consilio districte præcipimus observari, cujus tenor sequitur in hæc verba: Urbanus Episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis & aliis Ecclesiarum Prælati, &c. Transitus de hoc a mundo ad Patrem Salvator noster Dominus Jesus Christus, cum tempus suæ passionis instaret, sumptæ cenâ, in memoriam mortis suæ instituit summum & magnificum sui corporis & sanguinis sacramentum, corpus in cibum, & sanguinem in poculum tribuendo. Nam quoties hunc panem manducamus, & calicem bibimus, mortem Domini annunciamus. In institutione quidem hujus sacramenti dixit ipse Apostolis: Hoc facite in meam commemorationem: ut præcipuum & insigne memoriale sui amoris eximii, quo nos dilexit, esset nobis hoc præcellsum & venerabile sacramentum: memoriale, inquam, mirabile ac stupendum, delectabile, suave, tutissimum, ac super omnia pretiosum, in quo innovata sunt signa & mirabilia immutata, in quo habetur omne delectamentum, & omnis saporis suavitas, ipsaque dulcedo Domini degustatur, in quo utique vitæ suffragium consequimur & salutis. Hoc est memoriale dulcissimum, memoriale sacratissimum, & memoriale salvificum, in quo gratam redemptionis nostræ recensimus memoriam, in quo à malo retrahimur, & in bono confortamur, & ad virtutum & gratiarum proficuum incrementa, in quo profectò proficimus ipsius corporali præsentia Salvatoris. Alia namque, quorum memoriam agimus, spiritu mentisque complectimur: sed non propter hoc realem eorum præsentiam obtinemus: In hac verò sacramentali Christi commemoratione Jesus Christus præfens sub alia quidem forma, in propria verò substantia est nobiscum. Ascensus enim in cælum dixit Apostolis & eorum sequacibus b: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi: benignâ ipsos promissione confortans, quòd remaneret & esset cum eis, etiam præsentia corporali c. O digna & nunquam intermittenda memoria! in qua mortem nostram recolimus mortuam, nostrumque interitum interiisse, ac lignum vivificum ligno crucis affixum, fructum nobis attulisse salutis. Hæc est commemoratio gloriosa, quæ fidelium animos replet gaudio salutari, & cum infusione lætitiæ devotionis lachrymas subministrat. Exultamus nimirum nostram memorando liberationem, & recolendo passionem Dominicam, per quam liberati sumus, vix lachrymas continemus. In hac itaque sacratissima commemoratione adfuit nobis suavitatis gaudium simul & lachrymæ: quia & in ea congaudemus lachrymantes, & lachrymamur devotè gaudentes, lætas habendo lachrymas, & lætitiâ lachrymantem: nam & cor ingenti perfusum gaudio, dulces per oculos stillant guttas. O divini amoris immensitas, divini pietatis superabundantia, divini affluentia largitatis! dedit enim nobis Dominus omnia, quæ subjecit sub pedibus nostris, & super universas terræ creaturas contulit nobis domini principatum. Ex ministris etiam spirituum superiorum d nobilitat & sublimat hominis dignitatem. Administratores namque sunt omnes in ministerium, propter eos, qui hæreditatem salutis capiunt, destinati. Et cum tam copiosa fuerit erga nos ejus munificentia, volens adhuc ipse in nobis suam exuberantem charitatem præci-

a In antiquioribus codicibus deest dictio, hoc. b Matth. ult. c Vide gl. in l. 1. f. quod met. caus. & gl. in l. 2. c. in quibus caus. colo. l. 11. d Al. supernorum.

puā liberalitate monstrare, semetipsum nobis exhibuit, & transcendens omnem plenitudinem largitatis, omnem modum dilectionis excedens, attribuit se in cibum. O singularis & admiranda liberalitas, ubi donator venit in donum, & datum est idem penitus cum datore! Quam larga & prodiga largitas, cum tribuit quis seipsum. Dedit igitur nobis se in pabulum, ut, quia per mortem homo corruerat, & per cibum ipse relevaretur ad vitam: cecidit homo per cibum ligni mortiferum ^a, relevatus est homo per cibum ligni vitalis. In illo pendit esca mortis, in isto pendit vitæ alimentum. Illius esus meruit lationem, istius gustus intulit sanitatem: gustus fauciat, & gustus sanavit. Vide, quia, unde vulnus est ortum, prodiit & medela: & unde mors subiit, exinde vita evenit. De illo siquidem gustu dicitur b: *Quicumque die comedis, morte morieris*. De isto verò legitur c: *Si quis comederis ex hoc pane, vivet in æternum*. Hic est cibus, qui plenè reficit, unde nutrit, summeque impinguat: non corpus, sed cor, non carnem, sed animam, non ventrem, sed mentem. Homini ergo, qui spirituali alimonia indigebat, Salvator ipse misericors de nobiliori & potentiori hujus mundi alimento pro animæ refectione piā dispositione providit. Decens quoque liberalitas extitit, & a conveniens operatio pietatis, ut verbum Dei æternum, quod rationalis creaturæ cibus est & refectionis, factum caro, se rationabili creaturæ carni & corpori, homini videlicet, in edulium largiretur e: panem enim Angelorum manducavit homo, & ideo Salvator ait f: *Caro mea verè est cibus*. Hic panis sumitur, sed verè non consumitur: manducatur, sed non transmutatur: quia in edentem minimè transformatur, sed si dignè recipitur, sibi recipiens conformatur. O excellentissimum Sacramentum! O adorandum, venerandum, colendum, glorificandum, præcipuis magnificandum laudibus, dignis præconiis exaltandum, cunctis honorandum studiis, devotis prosequendum obsequiis & sinceris mentibus retinendum! O memoriale nobilissimum intimis commendandum præcordiis, firmiter animo alligandum, diligenter reservandum in cordis utero & meditatione, ac celebratione sedulè recensendum! Hujus memoriale continuum debemus celebrare memoriam, ut illius, cujus ipsum fore memoriale cognoscimus, semper memores existamus: quia, cujus donum vel munus frequentibus aspiciatur, hujus memoria strictius retinetur. Licet igitur hoc memoriale sacramentum in quotidianis Missarum solenniis frequentetur, conveniens g tamen arbitramur & dignum, ut de ipso semel saltem in anno, ad confundendam specialiter hæreticorum perfidiam & infaniam, memoria solennior & celebrior habeatur. In die namque cœnæ Domini, quo die ipse Christus hoc instituit sacramentum, universalis Ecclesia pro pœnitentium reconciliatione, sacri confessione chrismatis, adimplentione mandati, circa lotionem pedum & aliis quamplurimum occupata, plenè vacare non potest celebrationi hujus maximi sacramenti. Hoc enim circa Sanctos, quos per anni circulum veneramus, ipsa observat Ecclesia, ut (quamvis in Letaniis & Missis, ac aliis etiam ipsorum maximi sacramenti sæpius renovemus) nihilominus tamen ipsorum natalitia certis diebus per annum solenniis recolat, festa propter hoc eisdem diebus specialia celebrando. Et quia in his festis circa solennitatis debitum aliquid per negligentiam, aut rei familiaris occupationem, aut alias, ex humana fragilitate omittitur: statuit ipsa mater Ecclesia certam diem, in qua generaliter omnium Sancto-

rum commemoratio fieret, ut in hac ipsorum celebratio-
nem communi, quicquid in propriis ipsorum festivitatibus
omissum existeret ^a, solveretur. Potissimè igitur exe-
quendum est erga hoc vivificum sacramentum corporis &
sanguinis Jesu Christi, qui est Sanctorum omnium b gloria
& corona, ut festivitate ac celebritate præfulgeat
speciali, quatenus in eo, quod in aliis Missarum officiis
circa solennitatem est forsitan prætermisum, devotè dili-
gentiā suppleatur, & fideles (festivitate ipsa instante)
intra se præterita memorantes, id quod in ipsis Missarum
solenniis, secularibus forsitan agendis impliciti, aut alias
ex negligentia vel fragilitate humana minus plenè gesse-
runt, tunc attentè in humilitate spiritus & animi puritate
restaurant. Intelleximus autem olim, dum in minori
essimus officio constituti, quòd fuerat quibusdam catho-
licis divinitus revelatum, festum hujusmodi generaliter
in Ecclesia celebrandum. Nos itaque ad corroborationem
& exaltationem catholicæ fidei, dignè ac rationabiliter
duximus statuendum, ut de tanto sacramento, præter
quotidianam memoriam, quam de ipso facit Ecclesia, &
solennior & specialior annuatim memoria celebretur:
certum ad hoc designantes & describentes diem, vide-
licet feriam quintam proximam, post Octavam Pente-
costes, ut in ipsa quinta feria devotè turbæ fidelium pro-
pter hoc ad Ecclesias affectuosè concurrant, & tam Cle-
rici, quàm populi gaudentes, in cantica laudum surgant:
tunc enim omnium corda & vota, ora & labia, hymnos
perfolvant lætitiæ salutaris: tunc psallat fides, spes tri-
pudiet, exultet charitas, devotio plaudat, jubilet chorus,
puritas jucundetur: tunc singuli alacri animo pronæque
voluntate conveniant, sua studia laudabiliter exequendo,
tanti festi solennia celebrantes: & utinam ad Christi
servitium sic ejus fideles ardor inflammet, ut per hæc &
alia proficientibus ipsis meritum cumulis apud eum,
qui sese dedit pro eis in pretium, tribuitque se ipsis
in pabulum, tandem post hujus vitæ decursum eis se
in præmium largiatur. Ideoque universitatem vestram
monemus & hortamur in Domino, & per Apostolica
scripta in virtute sanctæ obedientiæ districtè præcipiendo
mandamus, in remissionem peccaminum injungentes,
quatenus tam excelsum, & tam gloriosum festum præ-
dictà quintà feriā singulis annis devotè ac solenniter ce-
lebreis, & faciatis studiosè per universas Ecclesias
civitatum vestrarum & diœcesum celebrari, subditos ve-
stros in Dominica, dictam quintam feriam proximè præ-
cedente, salutaribus monitis sollicitè per vos & per alios
exhortantes, ut per veram & puram confessionem,
elemosynarum largitionem, attentas & sedulas oratio-
nes, & alia devotionis & pietatis opera taliter se stu-
deant præparare, quòd hujus pretiosissimi sacramenti
mereantur fieri participes illà die, possintque ipsum sus-
cipere reverenter, ac ejus virtute augmentum consequi
gratiarum. Nos enim Christi fideles ad colendum tan-
tum festum & celebrandum donis volentes spiritualibus
animare, omnibus verè pœnitentibus & confessis, qui
Matutinali officio festi ejusdem in Ecclesia, in qua idem
celebrabitur, interfuerint, centum: Qui verò Missæ,
totidem: Qui autem in primis ipsius festi vespertis inter-
fuerint, similiter centum: Qui verò in secundis, toti-
dem: Illis verò, qui Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ ac
Completoarii officiis interfuerint, pro qualibet Horarum
ipsarum, quadraginta: Illis autem, qui per octavas c
illius festi Matutinalibus, Vespertinis, Missæ, ac præ-
dictarum Horarum officiis interfuerint, centum dies sin-
gulis octavarum ipsarum diebus, de omnipotentis Dei
misericordia, ac beatorum Apostolorum ejus Petri &
Pauli auctoritate confisi, de injunctis sibi pœnitentiis
relaxamus.

a Aliis, mortiferi. b Genes. 2. c Joan. 6. d Aliis ita:
Et non inconvenientem, &c. e Ps. 77. f Joan. 6. g Vide
Concilium Tridentinum session. 13. de sanctissimo Eucharistiæ
Sacramento, c. 5. & 6.

TITULUS XVII.
DE IMMUNITATE ECCLE-
SIARUM.
CAP. UN.

Revocat & pro infectis vult haberi decretalem, Clericis. cod. tit. l. 6. cum suis declarationibus. Joannes Andreas.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

Quoniam ex constitutione Bonifacii Papæ VIII. prædecessoris nostri, quæ incipit. Clericis Laicos: & ex declaratione, seu declarationibus ex illa postmodum subsecutis, nonnulla scandala, magna pericula, & incommoda gravia sunt secuta, & ampliora sequi (nisi celeri remedio succurratur) præsumitur a verifi-

militer in futurum: Nos de consilio fratrum nostrorum constitutionem, & declarationem, seu declarationes prædictas, & a quicquid ex eis secutum est vel ob eas, penitus revocamus, & eas haberi volumus pro infectis: Volentes & firmiter statuentes, illud (contra quoscunque Laicos, exigentes seu extorquentes ab Ecclesiis, Ecclesiasticisque personis tallias seu collectas, aut exactiones quascunque, & contra dantes ad id faciendum consilium, auxilium vel favorem, necnon & circa præstandas subventiones Laicis ab Ecclesiarum Prælatibus, & aliis viris Ecclesiasticis) inviolabiliter observari, quod super his à prædecessoribus nostris in Lateranensi, & generali Conciliis, quæ nos sub obtestatione divini iudicii præcipimus observari districtè, salubriter est provisum.

a al. præsumuntur.

a In vetusto codice manuscripto ita: ac omnia & singula contenta in eis penitus, &c.

FINIS LIBRI TERTII.

CLEMENTINARUM
LIBER QUARTUS.

TITULUS UNICUS.
DE CONSANGUINITATE, ET
AFFINITATE.

CAP. UN.

Scienter contrahens matrimonium in gradu consanguinitatis vel affinitatis prohibito, vel cum Moniali, excommunicatus est ipso jure: & publicari debet & vitari. Idem in professo & professa, vel constituto in sacris. Joannes Andreas.

Clemens V. in Concilio Viennensi. (an. 1311.
in Gallia.)

Eos, qui divino timore postposito, in suarum periculum animarum scienter in gradibus consanguinitatis & affinitatis constitutione canonicâ interdictis, aut cum monialibus contrahere matrimo-

nialiter non verentur: Necnon Religiosos & Moniales ac Clericos in sacris ordinibus constitutos matrimonia contrahentes, refrænare metu pænæ ab hujusmodi eorum temeritatis audacia cupientes: Ipsos excommunicationis sententiæ ipso facto decernimus subiacere: Præcipientes Ecclesiarum Prælatibus, ut illos, quos eis contigerit taliter contraxisse, excommunicatos publicè tamdiu nuncient, seu à suis subditis faciant nunciari, donec suum humiliter recognoscens errorem separentur ab invicem, & absolutionis obtinere beneficium mereantur. Per prædicta quoque iuribus, quæ sic contrahentibus alias pœnas imponunt, in nullo volumus derogari. a

a Vid. Concil. Tridentin. sess. 24. de reform. matrim. cap. 5. & de intellectu. Beatum Antonium tractat. de excommunicatione, capit. 34. adde Covarruviam lib. 4. decretal. part. 2. cap. 3. §. 2. num. 8.

FINIS LIBRI QUARTI.

CLEMENTINARUM LIBER QUINTUS.

TITULUS I.

DE MAGISTRIS, ET NE ALIQUID EXIGATUR PRO LICENTIA DOCENDI.

CAP. I.

In studiis Romanæ curiæ, Parisien. Oxonien. Bononien. & Salamantino, debent esse magistri catholici, scholas regentes in linguis Hebræicæ, Arabicæ, & Chaldaicæ, duo scilicet pro qualibet lingua. Et statuitur, per quos eis debeat de stipendiis & sumptibus provideri.

Clemens V. in Concilio Viennensi. (an. 1311. in Gallia.)

Inter a sollicitudines nostris humeris incumbentes, perpeti curâ revolvimus, ut errantes in viam veritatis inducere, ipsosque lucrificare Deo, suâ nobis cooperante gratiâ, valeamus: hoc est, quod profectò desideranter exquirimus, ad id nostræ mentis sedulò destinamus affectum, ac circa illud diligenti studio & studiosâ diligentia vigilamus. Non ambigimus autem, quin ad hujusmodi nostrum desiderium assequendum *b*, divinorum eloquiorum sit expositio congrua, ipsorumque fidelis prædicatio admodum opportuna. Sed nec ignoramus, quin & hæc promi noscantur inaniter, vacuâque redire, si auribus linguam loquentis ignorantium proferantur. Ideoque illius, cujus vicem in terris (licet immeriti) gerimus, imitantes exemplum, qui ituros per universum mundum ad evangelizandum Apostolos, in omni linguarum genere fore voluit eruditos, viris catholicis notitiam linguarum habentibus, quibus utuntur infideles præcipuè, abundare sanctam affectum Ecclesiam, qui infideles ipsos sciant & valeant sacris institutis instruere, Christicolarumque collegio per doctrinam Christianæ fidei ac susceptionem sacri baptismatis aggregare.

Ut igitur peritia linguarum hujusmodi possit habilitate per instructionis efficaciam obtineri: Hoc sacro approbante Concilio scholas in subscriptarum linguarum generibus, ubicunque Romanam curiam residere contigerit *c*, necnon in Parisien. & Oxonien. Bononien. & Salamantino studiis providimus erigendas: Statuentes, ut *d* in quolibet locorum ipsorum teneantur viri catholici sufficientem habentes Hebræicæ, Arabicæ, & Chaldaicæ linguarum notitiam: duo videlicet uniuscujusque lingvæ periti, qui scholas regant inibi, & libros de linguis ipsis in Latinum fideliter transferentes, alios linguas ipsas sollicitè doceant, earumque peritiam studiosâ in illos instructione transfundant: ut instructi & edocti sufficienter in linguis hujusmodi, fructum speratum possint (Deo auctore) produ-

a Vid. Ludovicum Gomezium in regula Cancellariæ de idioma, ubi plenè de materia linguarum. *b* aliter, exequendum. *c* al. continget. *d* alit. ita: ut in locorum ipsorum studiis, &c.

cere, fidem propagaturi salubriter in ipsos populos infideles. Quibus equidem in Romana curia legentibus *a*, per sedem Apostolicam: in studiis verò Parisiens. per Regem Franciæ: in Oxoniensi Angliæ. Scotiæ, Hiberniæ, ac Waliæ: in Bononiensi per Italiæ: in Salamantino, per Hispaniæ Prælatos, Monasteria, Capitula, Conventus, collegia exempta & non exempta, & Ecclesiarum Rectores in stipendiis competentibus & sumptibus volumus provideri: contributionis onere singulis juxta facultatum exigentiam imponendo: Privilegiis & exemptionibus quibuscunque contrariis nequaquam obstantibus, quibus tamen nolumus quoad alia præjudicium generari.

CAP. II.

Is, ad quem spectat magisterium vel doctoratum tribuere, prius à doctorando recipiat juramentum, quod in solennitate sua non expendet ultra summam trium millium Turon. argenteorum. Quod si non fecerit, etiamsi sit Episcopus, per sex menses à collatione magisterii est suspensus. h. d. Joan. Andr.

Idem.

Cum sit nimis absurdum, ut quis cum vanitate & imperitia ad honorem ascendat peritiæ literarum, non sine turbatione miramur, illum apud Scholasticos invaluisse abusum, quod plerique eorum, qui in quavis scientia ad doctoratus vel magisterii assumuntur honorem, cum sua solenniter principia faciunt, aut sui recipiunt insignia doctoratus, circa cibos, vestes, & alia sic in expensis excedunt, quod & ipsi transeunte expensarum hujusmodi vanitate, vacui plerumque remaneant & gravati: Et cæteri, qui vel nolunt vel nequeunt similes expensas subire, hac occasione frequenter à receptione honoris hujusmodi retrahuntur. Volentes igitur de opportuno super his remedio providere, illis, ad quos ubilibet pertinet honorem tribuere memoratum, districtè præcipimus, ut quoscunque ab eis de cætero dictum recipientes honorem, juramento prius adstringant, ne ultra tria millia Turon. argenteorum *b* in solennitate, circa hujusmodi doctoratum aut magisterium quomodolibet adhibenda, expendant: Ipsosque nihilominus (nisi forsan nobilis conditionis extiterint) ut intra summam prædictam hujusmodi moderentur expensæ, efficaciter exhortantes, ac si hoc illorum congruere statui viderint, juramentum exigentes ab eis, quod certos, intra summam præfatam taxandos ab ipsis expensarum terminos non excedant. Si quis autem Pontificali etiam *d* dignitate præfulgens, non recepto prius juramento præfato, honorem cuique tribuerit supradictum, à collatione magisterii seu doctoratus cujuslibet, per sex menses sequentes eo ipso noverit se suspensum.

a al. regentibus. *b* al. Argenti. *c* al. notabilis. *d* Dictio, etiam, deest in antiquiorib. exemplarib. & impressis.

TITULUS II.
DE JUDEIS ET SARRACENIS.
CAP. UN.

Principes Christiani compefcere debent Sarracenos fibi fubjectos, ab invocatione publica nominis Machometi, & à peregrinatione, quam facere folent ad feputchrum ipsius. hoc dicit, Joannes Andreas.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

Cedit quidem in offensam divini nominis & opprobrium fidei Christianæ, quod in quibusdam mundi partibus Principibus Christianis subiectis, in quibus interdum seorsum, interdum verò permixtum cum Christianis habitant Sarraceni, Sacerdotes eorum, Zabazala vulgariter nuncupati, in templis seu Mesquitis suis, ad quæ iidem Sarraceni conveniunt, ut ibidem adorent perfidum Machometum, diebus singulis, certis horis in loco aliquo eminenti ejusdem Machometi nomen, Christianis & Sarracenis audientibus, altâ voce invocant & extollunt, ac ibidem verba quedam in illius honorem publicè profitentur: Ad locum infuper, ubi olim quidam sepultus extitit Sarracenus, quem ut sanctum Sarraceni alii venerantur & colunt, magna Sarracenorum earundem partium & etiam aliarum confluit publicè multitudo, ex quibus nostræ fidei non modicum detrahitur, & grave in cordibus fidelium scandalum generatur. Cum autem hæc in a divinæ majestatis displicentia non sint ullatendū toleranda, sacro approbante Concilio, ipsa in terris Christianorum districtius fieri deinceps inhibemus: universis & singulis Principibus Catholicis, sub quorum dominio dicti Sarraceni morantur, & sunt prædicta, sub obstaculo divinæ judicii obnoxii b injungentes, quatenus ipsi tanquam veri Catholici & Christianæ fidei seduli zelatores, opprobrium, quod tam ipsis, quam cæteris Christianis per præmissa ingeritur, debitâ consideratione pensantes, ipsum (ut proinde æternæ beatitudinis præmium assequantur) de terris suis omnino auferant, & à suis subditis auferri procurent: inhibendo expresse, ne præfata invocatio seu professio nominis ipsius sacrilegi Machometi publicè, aut peregrinatio prælibata ab aliquo in eorum existente dominio audeat attentari de cætero, vel quomodolibet sustineri. Hi verò, qui secus præsumpserint, taliter ab divinam reverentiam castigentur ab ipsis, quod alii eorum exemplo perterriti à præsumptione simili arceantur.

TITULUS III.
DE HÆRETICIS.

CAP. I.

Pramittit constitutionis causam. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

Multorum c querela sedis Apostolicæ pulsavit auditum, quod nonnulli inquisitores per sedem eandem contra pravitatem hæreticam deputati, metas sibi traditas excedentes, sic interdum extendunt à suæ potestatis officium, ut, quod in augmentum fidei per circumspexam ejusdem sedis vigilantiam salubriter est provifum (dum sub pietatis specie gravantur innoxii) cedat in fidelium detrimentum.

Ponit constitutionem de officio inquisitionis exercendo per diacefanos & inquisitores, primò ponens quinque, quæ po-

test alter sine altero. Secundò tria, quæ non potest: & decretum apponit, submittere, quomodo impediatur vel interesse nolens committit alii, vel consentit. Joan. Andr.

§. 1. Propter quod ad Dei gloriam & augmentum ejusdem fidei, ut negotium inquisitionis hujusmodi eo prosperetur felicius, quò deinceps ejusdem labis indago solennius, diligentius, & cautius peragetur: ipsum tam per diacefanos Episcopos, quàm per inquisitores à sede Apostolica deputatos [omni carnali amore, odio, vel timore, ac cujuslibet commodi temporalis affectione semotus] discernimus exerceri. Sic, quod quilibet de prædictis sine alio citare possit, & arrestare, five capere, ac tutâ custodiæ mancipare, ponendo etiam in compedibus vel maniciis ferreis, si ei visum fuerit faciendum: super quo ipsius conscientiam oneramus: nec non inquirere contra illos, de quibus pro hujusmodi negotio, secundum Deum & justitiam viderit expedire. Duro tamen tradere carceri, five arcto, qui magis ad penam, quàm ad custodiam videatur, vel tormentis exponere illos, aut ad sententiam procedere contra eos, Episcopus sine inquisitore, aut inquisitor sine Episcopo diacefano, aut ejus Officiali, vel Episcopali sede vacante, Capituli super hoc delegato, si sui ad invicem copiam habere valeant, intra octo dierum spatium, postquam se invicem requisierint, non valebit. Et si secus præsumptum fuerit, nullum sit & irritum ipso jure. Verùm si Episcopus vel ejus Capituli, sede vacante, delegatus cum inquisitore, aut inquisitor cum altero eorumdem, propter præmissa nequeat aut nolit personaliter convenire: possit Episcopus, vel ejus seu Capituli, sede vacante, delegatus inquisitori, & inquisitor Episcopo vel ejus delegato, seu sede vacante illi, qui ad hoc per Capitulum fuerit deputatus, super illis committere vices suas, vel suum significare per literas consilium & consensum.

Providet circa muros vel carceres hæreticorum, ipsorum claves, custodes, & custodum ministros. Joan. Andr.

§. 2. Sanè quia circa custodiam carcerum hæreticalium, qui muri in quibusdam partibus vulgariter nuncupantur, multas fraudes dudum intelleximus perpetratas: Nos a volentes super hoc providere, statuiamus, ut quilibet talis carcer vel murus, quem de cætero Episcopo & inquisitori prædictis volumus fore communem, duos custodes habeat principales, discretos, industrios & fideles: unum, quem volet Episcopus, & providebit eidem: alium, de quo voluerit inquisitor, cui etiam providebit: & quilibet prædictorum custodum sub se alium bonum & fidum poterit habere ministrum. In quolibet etiam conclavi ejusdem carceris five muri, erunt duæ claves diversa, quarum unam unus, aliam alius tenebit prædictorum custodum, & eam cum officio ministrandi, quæ incarcerationis fuerint ministranda, suo poterit committere vel subdelegare ministro.

Ponit juramentum custodum, ministrorum suorum, & notariorum, & aliorum officialium. Joan. Andr.

§. 3. Porro coram Episcopo vel Capitulo, sede vacante, & inquisitore prædictis vel substitutis ab eis, custodes supradicti, antequam suum officium exequantur, jurabunt ad sancta Dei Evangelia corporaliter à se tacta, quod in custodia immuratorum & aliorum pro crimine supradicto in sua custodia positurum, & ponendorum, omnem diligentiam & sollicitudinem, quam poterunt, fideliter adhibebunt. Et quod alicui incarcerationi nihil unus in secreto b loquatur, quin hoc audiat alter custos. Et quod provisionem, quam incarcerationi recipiunt ex ordinatione communi, & illud, quod à parentibus & amicis, vel aliis personis fidelibus offeretur eidem (nisi

a Dicitio, in, deest in antiquiorib. Cod. etiam impressis.
b In antiquis etiam impressis constanter legitur, obnoxii.
c De materia & intellectu vide Dd. in c. ut commissi. & c. per hoc. de her. lib. 6. d al. excedunt.

a De materia illius §. vide Zanch. tract. de heret. cap. 3. & 10. Gondisubrum tract. de her. qu. 11. Sylvest. in verb. heres. 2. b Vid. Archidia. in cap. Clericus. 81. dist. & in c. si peccaverit. 2. qu. 1. Joan. Andr. in c. ult. de heret.

Episcopi & inquisitoris vel suorum commissariorum ordinatio refragetur) ipsis fideliter & absque diminutione aliqua ministrabunt, nec in his fraudem aliquam adhibebunt. Et idem iuramentum & coram eisdem personis ministri custodum, priusquam suum exerceant officium, exhibebunt. Et quia sæpe contingit Episcopos proprios habere carceres, sibi & dictis inquisitoribus non communes: volumus & districtè precipimus, ut custodes ad incarcerationum pro dicto crimine custodiam per Episcopos, vel sede vacante per Capitulum deputandi, & eorum ministri coram dictis inquisitoribus vel substitutis ab eis præstent simile iuramentum. Notarii a quoque inquisitionis coram Episcopo & inquisitore vel substitutis ab eis iurabunt, suum officium fideliter exercere. Et idem fiet de aliis personis, necessariis ad prædictum officium exequendum.

Punit Episcopos, inquisitores, & eorum substitutos, qui faciundo vel omittendo delinquant in officio. h. d.

§. 4. Verum quia nimis est grave, ad exterminationem pravitatis prædictæ non agere, quod ipsius contagiosa enormitas agendum requirit: grave est quoque & damnatione dignissimum malitiosè infontibus eandem imponere pravitatem: Episcopo & inquisitori prædictis ac aliis ad dicti executionem officii substitutis ab eis, in virtute sanctæ obedientiæ & sub interminatione maledictionis æternæ precipimus, ut sic discretè & promptè contra suspectos vel diffamatos de huiusmodi pravitate procedant, quod malitiosè aut fraudulenter tantam labem, seu quod ipsos in executione officii inquisitionis impediatur, falsò alicui non imponent. Quod si odii, gratiæ, vel amoris, lucri aut commodi temporalis obtentu, contra iustitiam & conscientiam suam omiserint contra quemquam procedere, ubi fuerit procedendum super huiusmodi pravitate, aut obtentu eodem, pravitatem ipsam vel impedimentum officii sui alicui imponendo, eum super hoc præsumpserint quoquo modo vexare (præter alias pœnas, pro qualitate culpæ imponendas eisdem) Episcopus aut superior suspensionis ab officio per triennium, alii verò excommunicationis sententiam eo ipso incurrant. A qua quidem excommunicationis sententia, qui eandem incurrerint, nisi per Romanum Pontificem nequeant, præterquam in mortis articulo b, & tunc satisfactione præmissa, abolitionis beneficium obtinere: nullo in hac parte privilegio suffragante.

Confirmat antiqua iura huic constitutioni non obvia. Joan. Andr.

§. 5. Alia sanè, quæ circa præmissum inquisitionis officium à nostris sunt prædecessoribus instituta (quatenus præsentis decreto non obviant) sacri approbatione Concilii roborata, in sua volumus firmitate manere.

C A P. II.

Primò, ponens constitutionis causam, determinat aetatem inquisitorum. Secundò, punit inquisitores, qui prætextu officii pecuniam illicitis modis extorquent, vel ob delictum Clericorum, Ecclesiarum bona confiscant. Tertiò, præcipit Notariis, Officialibus & Sociis, ut hoc facientes reprehendant, & superioribus denuncient, si probare possint. Quartò, prohibet inquisitoribus absumum armorum, & circa quantitatem vel qualitatem Officialium. h. d. Joan. Andr.

Idem in eodem.

Nolentes splendorem solitum negotii fidei per actus indiscretos & improbos quorumvis inquisitorum hæ-

reticæ pravitatis, quasi tenebrofi fumi caligine obscurari: hoc sacro Concilio approbante statuimus, nullis ex nunc, nisi qui quadragessimū ætatis annum attigerint, officium inquisitionis prædictæ committi inquisitoribus: Et tam ipsorum, quàm Episcoporum seu Capitulorum, sede vacante, super hoc deputatis commissariis quibuscunque districtius injungentes, ne prætextu officii inquisitionis quibuscunque modis illicitis ab aliquibus pecuniam extorqueant: nec scienter attentent Ecclesiarum bona ob Clericorum delictum a prædicti occasione officii fisco etiam Ecclesiæ applicare. Quod si secus in his vel eorum altero fecerint, excommunicationis sententiæ eos subjacere decernimus ipso facto. A qua non possunt absolvi, præterquam in mortis articulo, donec illis, à quibus extorserint, plenè satisfecerint de pecunia sic extorta: Nullis privilegiis, pactis, aut remissionibus super hoc valituris. Notarii verò & Officiales dicti officii, necnon fratres & socii inquisitorum & commissariorum ipsorum, qui dictos inquisitores aut commissarios secretè noverint talia commisisse (si indignationem Dei & Apostolicæ sedis vitare voluerint, & offensam) ipsos graviter arguere & corrigere studeant in secreto. Quod si taliter ea sciverint, ut ea probare valeant, si sit opus, hæc Prælati inquisitorum & commissariorum eorundem, ad quos id pertinebit, nunciare sollicitè debeant. Qui equidem Prælati inquisitores & commissarios prædictos reos inde repertos ab officiis amovere, & amotos alias punire debite seu corrigere teneantur. Prælati autem inquisitorum id negligentibus agere, præmissa omnia nunciari per prædictos locorum Ordinarios volumus: quibus, ut ea in Apostolicæ sedis notitiam perferant, in virtute sanctæ obedientiæ districtè precipimus & mandamus. Porro inquisitoribus ipsis districtius inhihemus, ut nec abutantur quomodolibet concessione portationis armorum, nec officiales nisi sibi necessariis habeant, tales, qui se conferant ad sua cum inquisitoribus ipsis officia exequenda.

C A P. III.

Damnat sectam Beguardorum & Beguinarum Alemanie, & octo ipsius errores, excitans diæcesanorum & inquisitorum officium contra illos. h. d. Joan. Andr.

Idem in eodem.

Ad nostrum (qui desideranter in votis gerimus, ut fides catholica nostris prosperetur temporibus, & pravitatis hæretica de finibus fidelium extirpetur) non sine duplicentia grandi pervenit auditum, quod secta quædam abominabilis, quorundam hominum malignorum, qui Beguardi, & quarundam infidelium mulierum, quæ Beguinæ vulgariter appellantur, in Regno Alemanie (procurante latore malorum operum) damnabiliter infurxerit: tenens & asserens doctrinā suā sacrilegā & perversā inferius designatos errores. Primò videlicet, quod homo in vita præsentis tantum & talem perfectionis gradum potest acquirere, quod reddetur penitus impeccabilis, & ampliùs in gratia proficere non valebit: nam (ut dicunt) si quis semper posset proficere, posset aliquis Christo perfectior inveniri. Secundò, quod jejuna non oportet hominem, nec orare, postquam gradum perfectionis huiusmodi fuerit assecutus: quia tunc sensualitas est ita perfectè spiritui & rationi subiecta, quod homo potest liberè corpori concedere quicquid placet. Tertiò, quod illi, qui sunt in prædicto gradu perfectionis & spiritu libertatis, non sunt humanæ subiecti obedientiæ, nec ad aliqua præcepta Ecclesiæ obligantur: quia (ut asserunt) ubi spiritus Domini, ibi libertas. Quartò, quod homo potest ita finalem beatitudinem, secundum omnem gradum perfectionis in præsentis assequi,

a De iuramento notariarum Hostiens. & Doct. in cap. ad officium. §. ad conscribendas. de her. l. 6. & in c. sicut, ne clerici vel monachi. b In mortis articulo nulla est casuum reservatio, atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet penitentes à quibuscunque peccatis & censuris absolvere possunt: ita Concil. Trident. Sess. 14. cap. 7. de casuum reservatione.

a Delictum prælati quando noceat Ecclesiis, vide Fel. in c. ad audientiam, de rescr. & Alex. conf. 23. l. 1.

sicut eam in vita obtinebit beata. Quintò, quòd quælibet intellectualis natura in seipsa naturaliter est beata: quòdque anima non indiget lumine gloriæ, ipsam elevante ad Deum videndum, & eo beatè fruendum. Sextò, quòd se in actibus exercere virtutum, est hominis imperfecti, & perfecta anima licentiatur à se virtutes. Septimò, quòd mulieris osculum (cùm ad hoc natura non inclinet) est mortale peccatum: Actus autem carnalis [cùm ad hoc natura inclinet] peccatum non est, maxime cùm tentatur exercens. Octavò, quòd in elevatione corporis JESU Christi non debent assurgere, nec eidem reverentiam exhibere: asserentes, quòd esset imperfectioris eisdem, si à puritate & altitudine suæ contemplationis tantum descenderent, quòd circa ministerium seu sacramentum Eucharistiæ, aut circa passionem humanitatis Christi aliqua cogitarent. Nonnulla etiam alia sub simulata quadam sanctitatis specie dicunt, faciunt & committunt, quæ oculos divinæ majestatis offendunt, & grave in se continent periculum animarum.

Cùm autem ex debito commissi nobis officii, hujusmodi sectam detestabilem & præmissis ipsius execrandos errores [ne propagentur ulterius, & per eos corda fidelium damnabiliter corrumpantur] extirpare ab Ecclesia catholica necessarii habeamus: Nos sacro approbante Concilio, sectam ipsam cum præmissis erroribus damnamus & reprobamus omnino: inhibentes districtius, ne quis ipsos de cætero teneat, approbet vel defendat. Eos autem, qui secus egerint, animadversione canonica decernimus puniendos. Porro diocesani & illarum partium inquisitores hæreticæ pravitatis, in quibus Beguardi & Beguinæ hujusmodi commorantur, suum officium circa eos diligenter exercent, inquirentes de vita & conversatione ipsorum, qualiterve sentiant de articulis fidei & Ecclesiæ sacramentis. In illos verò, quos culpabiles repererint [nisi abjuratis spontè prædictis erroribus penituerint, & satisfactionem exhibuerint competentem] debitam exercent ultionem.

TITULUS IV.
DE HOMICIDIO VOLUNTARIO,
VEL CASUALI.
CAP. UN.

Furiosus, infans, vel dormiens, hominem mutilans, vel occidens, non efficitur irregularis: nec etiam ille, qui aliter mortem vitare nequens, suum invasorem occidit, vel mutilat. h. d.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

Si a furiosus, aut infans, seu dormiens, hominem mutilet, vel occidat, nullam ex hoc irregularitatem incurrit. Et idem de illo censemus, qui mortem aliter vitare non valens, suum occidit vel mutilat invasorem.

TITULUS V.
DE USURIS.
CAP. UN.

Officiales communitatum facientes, dictantes, vel scribentes statuta super usuris solvendis, non repetendis, vel non restituendis, vel judicantes secundum illa, vel non debentes illa (si possunt) intra tres menses de libris communitatum, vel illa servantes, excommunicati sunt. Joannes Andreas.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

Ex b gravi ad nos infirmatione pervenit, quòd quorundam communitates locorum in offensam Dei & proximi, ac contra jura divina pariter & humana,

a Hanc Clementinam latissime repetivit Didacus Covarruvias: eum videto. b Pro materia intellectus vide B. Thom. 2. 2. qu. 78. per totam questionem.

usurariam approbantes quodammodo pravitatem, per statuta sua juramento quandoque firmata, usuras exigi & solvi nedum concedunt, sed a ad solvendas eas debitores scienter compellunt, ac b juxta ipsorum continentiam statutorum gravia imponendo plerumque usuras repetentibus onera, aliisque utendo super his diversis coloribus, & fraudibus exquisitis, repetitionem impediunt earundem. Nos igitur perniciosius his ausibus obviare volentes, sacro approbante Concilio statuimus, ut, quicumque communitatum ipsarum Potestates, Capitanei, Rectores, Consules, Judices, Consiliarii, aut alii quivis Officiales, statuta hujusmodi de cætero facere, scribere, vel dictare, aut quòd solvantur iuræ, vel quòd solutæ, cùm repetuntur, non restituuntur plenè ac liberè, scienter judicare præsumperint, sententiam excommunicationis incurrant. Eandem etiam sententiam incursum, nisi statuta hujusmodi hætenus edita, de libris communitatum ipsarum (si super hoc potestatem habuerint) intra tres menses deleverint, aut si ipsa statuta sive consuetudines effectum eorum habentes quoquo modo præsumperint observare.

Fœnatores in causis usurarum edere coguntur libris rationum suarum. Joan. Andr.

S. 1. Cæterum, quia fœnatores sic ut plurimum contractus usurarios occultè ineunt & dolosè, quòd vix convinci possunt de usuraria pravitare, ad exhibendum, cùm de usuris agitur, suarum codices rationum, censurâ ipsos decernimus Ecclesiasticâ compellendos.

Pertinaciter asserens, exercere usuras non esse peccatum, hæreticus est. Joan. Andr.

S. 2. Sanè si quis in illum errorem inciderit, ut pertinaciter affirmare præsumat, exercere usuras non esse peccatum, decernimus eum velut hæreticum puniendum: locorum nihilominus Ordinariis & hæreticæ pravitatis Inquisitoribus districtius injungentes, ut contra eos, quos de errore hujusmodi diffamatos invenerint, aut suspectos, tanquam contra diffamatos, vel suspectos de hæresi, procedere non omittant.

TITULUS VI.
DE EXCESSIBUS PRÆLATORUM.
CAP. UN.

Providerat Greg. contra XXVII. gravamina, quæ Prælati Religiosis inferebant. eod. tit. Nimis. 1. & 2. hoc verò Concilium providet contra XXX. à quibus Prælatos cessare præcipit, & per suos subditos cessare facere, jubens ipsorum privilegia & jura servari. h. d. Joannes Andreas.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

Requens & assidua nos quorundam Religiosorum querela circumstrepit, quòd plerique Episcopi, & eorum superiores, ac cæteri Ecclesiarum Prælati, ipsorum Religiosorum quietem injustè in subsequens multipliciter inquietant. Quidam enim exemptos capiunt, & incarceration in calibus non concessis à jure. Quidam per gravium interminationem penarum impediunt, ne debentes exemptis decimas seu redditus, illos solvant eisdem: Nevè aliqui Missas eorum audiant: Molentes in Molendinis, & coquentes in furnis eorum: Servientes quoque & vasallos, & domesticos eorundem, vel alios qualitercunque contrahentes, & participant cum ipsis, suspendunt, interdiciunt, & excommunicant absque causa rationabili pro libito voluntatis: bona illorum interdum nihilominus illicitè occupantes. Et appellationibus, quas prædicti exempti ob prædicta, vel alia gravamina rationabiliter interponunt quandoque, minime deferentes, appellantes occasione appellationum hujusmodi, interdum capiunt, aut capi faciunt, & car-

a Al. sed & ad solvendum easdem, &c. b Al. aut.

ceri mancipari. Quidam præterea capellanos in Ecclesiis pleno jure spectantibus ad eosdem (licet nulla causa subest legitima) celebrare non sinunt, nec administrare parochianis Ecclesiastica sacramenta. Nonnulli a etiam indebitè Abbates, Monachos & Conversos exemptos, necnon & Clericos ipsis pleno jure subiectos, si eis non pareant in his etiam, in quibus non tenentur eisdem, inconsultâ facilitate suspendunt, excommunicant, capiunt, & incarcerant, ac loca & Ecclesias interdunt ipsorum. In exigendo insuper ab ipsis exemptis, ipsorumque subditis subsidia charitatis, excedunt nimium contra eos. Et insolitis ac indebitis ipsis contra jura exactiones imponunt: Novos census & indebita onera parochialibus imponunt Ecclesiis, in quibus exempti jura obtinent patronatus: Processus justè factos, seu sententias justè latis à delegatis sedis Apostolicæ, vel à conservatoribus pro exemptis publicari seu executioni mandari à suis subditis non permittunt. Tabellionibus publicis inhihent, ne instrumenta conficiant: Et iudicibus, ne justitiam faciant, ac jurisperitis, ne consilium vel auxilium præbeant in causis, seu negotiis eorundem: Præsentatos per exemptos ad ordines vel beneficia, quorum presentatio ad eos pertinet, nolunt admittere, nisi præsentantes ponant obedientiam in salutatione literarum, quas pro hujusmodi præsentatione transmittunt: Ecclesiis quoque vacantibus, in quibus monasteria jura obtinent patronatus (repulsis personis idoneis præsentatis ad eas) personas instituunt inhabiles & indignas. Quidam etiam Ecclesias curam animarum habentes ad mensam Abbatum spectantes, quarum fructus quandoque Clericis secularibus tradunt, seu concedunt ad firmam, Clericis ipsis decedentibus suis conferunt Clericis, quanquam ipsæ propter hoc Ecclesiæ in veritate non vacent. Nonnulli quoque in Ecclesiis Monachorum jura ipsorum injustè sibi appropriant, & de ipsorum redditibus, ut volunt, ordinant, ita quod rectoribus earum b non remanet, unde valeant sustentari. Quidam cum armis & erecto vexillo molendina, & alia bona contra justitiam destruunt exemptorum, quæ etiam tanto tempore possederunt, quod de contrario memoria non existit: Mittuntque frequenter ad monasteria suarum civitatum & diocesum suos consanguineos & nepotes, & interdum animalia sua cum custodibus, ut eis de bonis monasteriorum debeat providi: Abbates insuper & Priores monasteriorum frequenter compellunt, ut suis consanguineis & nepotibus monasteriorum suorum, seu Prioratum possessiones concedant in perpetuum, vel ad tempus: quas quidem concessionem, vel d pensionem, nos nullas esse volumus ipso jure: Eisdem quoque Abbates & Priores, quandoque compellunt ad præsentandum sibi ad Ecclesias vacantes, in quibus jus obtinent patronatus, & ad monachandum interdum suos familiares, consanguineos, vel nepotes. Frequenter etiam permittunt, & tacite consentiunt, quod in suo dominio temporali per milites, vassallos & ipsorum temporales Officiales monasteriorum bona mobilia & immobilia per violentiam occupentur, in casibus non permittis à jure: & alia varie injuriæ personis Ecclesiasticis & monasteriorum hominibus irrogentur. Præterea interdum injustè Abbates, Priores, ac alios beneficiatos beneficiis suis privant, ut sic fructus beneficiorum illorum percipere valeant primo anno, prætextu privilegii, quod asserunt se habere, quod usque ad certum tempus fructus beneficiorum vacantium possint percipere primi anni: Quibus non contenti, equos, boves, thesaurum, & alia bona monasteriorum

& beneficiorum vacantium illicite occupant, quæ essent futuris successoribus reservanda. Quidam militibus, & aliis potentibus dignitatum suarum redditus & proventus vendunt ad tempus, ut per ipsos exempti vicini fortius opprimantur: Nonnulli etiam indebitè monasteria dirunt: Alii domos & hospitalia, & alia bona monasteriorum mobilia & immobilia frequenter occupant, & detinent occupata. Pluries quoque sine causa justa impediunt, ne exempti loca sua valeant reparare. Quidam statuta faciunt, per quæ derogatur privilegiis exemptorum. Et generaliter, quamplures Prælati Religiosis, præsertim exemptis & privilegiatis, in personis & rebus suis ac juribus spiritualibus & temporalibus, graves inferunt contra justitiam & eorum privilegia injurias & jacturas. Verum quia una est regularium & secularium Prælatorum, & subditorum exemptorum & non exemptorum universalis Ecclesia, extra quam nullus omnino salvatur, quorum omnium unus est Dominus, una fides, & unum baptisma: decet, ut omnes, qui ejusdem sunt corporis, unius etiam sint voluntatis, & sic, ut fratres, ad invicem vinculo charitatis sint adstricti. Decet igitur, ut & Prælati, & alii, tam exempti, quam non exempti, suis juribus sint contenti, & alter in alterius injuriam non prosiliat seu jacturam. Universis itaque Prælati Ecclesiarum præsentis sanctionis edicto districtè præcipiendo mandamus, quatenus ipsi à prædictis gravaminibus omnino cessantes, & cessare suos subditos facientes, viros religiosos, exemptos privilegiatos, & non exemptos, mendicantes & non mendicantes, charitative tractent & foveant, & sua jura & privilegia inviolabiliter eis servant. Et quoniam plus solet timeri, quod specialiter, quam quod generaliter inhibetur, eisdem Prælati districtissime inhibemus, ut Abbates, Priores, & alios religiosos, ne ad sua generalia, vel provincialia vadant Capitula, impedire quomodolibet non præsumant.

TITULUS VII.

DE PRIVILEGIIS ET EXCESSIBUS PRIVILEGIATORUM.

CAP. I.

Ponit sex casus, in quibus Religiosos excommunicat, & absolutionem Papæ reservat: Et privilegiis & exemptionibus non obstantibus eos per Ordinarios locorum denunciari præcipit. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

Religiosi, qui Clericis aut Laicis sacramentum unctionis extremæ, vel Eucharistiæ ministrare, matrimonium sollemnizare, non habitâ super his parochialis Presbyteri licentiâ speciali, aut qui excommunicatos à canone, præterquam in casibus à jure expressis, vel per privilegia sedis Apost. concessis eisdem, vel à sententiis per statuta provincialia aut synodalia promulgatis, seu (ut verbis eorum utamur) à pena & culpa absolvere quenkum præsumperint: excommunicationis incurrant sententiam ipso facto, per sedem Apostolicam duntaxat absolvendi, quos etiam locorum Ordinarii (postquam de hoc eis confiterit) excommunicatos faciant publicè nunciari, donec de absolutione ipsorum eis fuerit facta fides, nullo Religiosis eisdem super hoc exemptionis, vel alio privilegio suffragante.

Ponit septem culpas Religiosorum, à quibus eos præcipit abstinere sub certis penis, quas eis imponi jubet: Et quas Prælati ipsorum imponit, si non satisfecerint. Joan. Andr.

§. I. Quibus etiam in virtute sanctæ obedientiæ, & sub intermi-

a In vetusto quodam manuscr. ita: Nonnulli etiam Abbates indebitè monachos & conversos etiam exemptos, b alios, eorum, c alios, pensiones, d Hæc duo verba, vel pensiones, non habentur in antiquo cod. etiam impressi.

interminatione maledictionis aeternae districtius inhibemus, ne in sermonibus suis Ecclesiarum Praelatis detrahant a: Aut etiam retrahant Laicos ab Ecclesiis suarum frequentia vel accessu, vel indulgentias pronuncient indiscretas: Neque, cum confessionibus b testamentorum intererunt, a restitutionibus debitis, aut legatis matricibus Ecclesiis faciendis retrahant testatores: Nec legata, vel debita, aut male ablata incerta sibi aut aliis singulis sui ordinis fratribus vel Conventibus in aliorum praedictum fieri seu erogari procurent: Nec etiam in casibus sedi Apostolicae, aut locorum Ordinariis reservatis quinquam absolvere: Aut personas Ecclesiasticas, praesertim coram Iudicibus delegatis a nobis, suam contra eos iustitiam prosequentes, vexare indebitè, aut ad loca plura, & praesertim multum remota convenire praesumant. Si qui verò praemissa, vel aliquid de praemissis attentare praesumpserint, per duos menses subiaceant poenis illis, quae secundum eorum regulam, vel statuta, pro gravibus criminibus seu culpis eis consueverunt imponi: Super quibus absque manifesta necessitate cum eis non valeat dispensari. Ceterum Praelati eorum, nisi de his, quae occasione praemissorum c excessum ad eos quoquo modo pervenerint, Ecclesiis aut personis Ecclesiasticis damnificatis vel laesae satisfactionem plenariam exhibuerint intra mensem, postquam super hoc fuerint requisiti, suspensionis sententiam usque ad satisfactionem debitam eo ipso incurrant, non obstantibus d praemissis statutis, aut quibuslibet privilegiis, cuiuscumque tenoris existant.

Ponit moderationem circa duos primos casus. hoc dicit, Joan. Andr.

§. 2. Sanè Religiosis illis, quibus est ab Apostolica sede concessum, ut familiaribus suis domesticis, aut pauperibus in hospitalibus suis degentibus, sacramenta possint Ecclesiastica ministrare, nullum ex praemissis volumus quoad hoc praedictum generari.

C A P. II.

Archiepiscopi per loca exempta provinciae suae faciunt crucem ante se deferri, ipsi etiam & dioecesi ibi benedicunt, audiunt divina, & illa celebrant, & faciunt celebrari: per hoc tamen exemptis vel privilegiatis in aliis nullum sit praedictum. Joan. Andr.

Idem in eodem.

Archiepiscopo e per quavis loca exempta suae provinciae facienti transitum, aut ad ea forsitan declinanti, ut crucem ante se liberè portari faciat, benedicat populo, divina officia privatim vel publice ibidem audiat, & ea etiam in pontificalibus celebret, & faciat in sua praesentia sine pontificalibus celebrari (quovis privilegio contrario non obstante) sacro approbante Concilio praesentis constitutionis serie duximus concedendum. Simili modo concedimus Episcopo, ut in locis eisdem suae dioecesis possit populo benedicere, audire divina officia, & ea etiam celebrare, & in sua praesentia facere celebrari. Sic tamen, quod praetextu concessionis huiusmodi, in locis ipsis exemptis, vel circa hoc privilegiatis, nullam aliam jurisdictionem idem Archiepiscopus vel Episcopus exerceat f, nec personis exemptis vel privilegiatis molestiam inferat g, vel gravamen, nullumque h exemptioni vel privilegiis eorum aliud praedictum generetur, nec ipsis Archiepiscopo vel Episcopo jus aliud quomodolibet acquiratur.

a Vide omnino Conc. Lat. sub Leon. X. Sess. 11. in decreto. incip. Supernae maiestatis praesidio. b al. factionibus. c al. praedictorum. d In antiqu. etiam impressis constanter legitur ita: non obstantibus in praemissis statutis, &c. e vide notata per Doct. in c. 1. ut lite pend. & in cap. antiqua. de priv. f aliis, exerceant. g al. inferant. h al. ita: nullumque exemptioni eorum vel privilegiis aliis praedictum generetur.

TITULUS VIII.

DE POENIS.

C A P. I.

Percutens Episcopum, capiens, & banniens, vel hoc mandans, vel ratificans, socius, consiliarius, fautor, & defensor, cum suis posteris, civitas in hoc delinquens, & ejus Officiales, poenis variis per Concilium puniuntur. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Viennensi. (an. 1311.)

SI quis a suadente diabolo in hoc sacrilegii genus proruperit, quod quemvis Pontificem iniuriis vel temere percusserit, aut ceperit, seu banniverit, vel haec mandaverit fieri, aut facta ab aliis rata haberit, vel socius in his fuerit facientis, aut consilium in his dederit, aut favorem, seu scienter defensorit eundem: in illis casibus de praedictis, in quibus excommunicationem per jam editos canones non subiret, sit huius nostrae constitutionis auctoritate (non obstante quacunque consuetudine, quam reputamus approbante sacro Concilio potius corruptelam) anathematis mucrone percussus, a quo nequeat, nisi per summum Pontificem (praeterquam in articulo mortis) absolvi. A feudis insuper, locationibus, officiis, & beneficiis spiritualibus sive temporalibus, quae ab Ecclesia, cui sic offensus praest Episcopus, obtinet, cadat hoc ipso, ac ad eandem Ecclesiam liberè revertantur. Ipsi filii per masculinam descendentes lineam usque ad generationem secundam (omni spe dispensationis adempta) reddantur ipso facto inhabiles Ecclesiastica beneficia, in civitate & dioecesi, in quibus idem Episcopus praesidet, obtinenda. Terra quoque ipsius (dum tamen ultra unam dioecesim non contineat) usque ad condignam satisfactionem ejusdem: Necnon si locus aut loca, in quibus captus Episcopus detinebitur, quamdiu detentio ipsa in eisdem duraverit, Ecclesiastico subiaceat interdicto. Quod si terra ejusdem duas dioeceses, vel ultra contineat, dioecesis domicilii principalis ipsius e, & illa etiam, in qua fuerit delictum commissum, si sua sit, & duae aliae, quae sub ipso sint eidem loco magis vicinae, interdicto subiaceant supradicto. Et quia ed major erit ipsius confusio, quod sua fuerit culpa patentior, quousque dignam d satisfactionem praestiterit, per omnes illius loci, in quo commissum est facinus, necnon civitatum, & dioecesium vicinarum Ecclesias, quibuslibet diebus Dominicis & festis, pulsatis campanis, & candelis accensis excommunicatus publice nunciatur. Et cum absolvendus fuerit, sufficienter & idoneè caveat, quod inferendae poenae parebit, & auxiliante Domino penitentiam peraget injungendam. Civitas autem, quae praemissa, vel eorum aliquod in Episcopum suum commiserit, interdicto (donec satisfecerit) subiaceat memorato, Potestas verò, Consiliarii, Ballivi, Scabini, Advocati, Consules, Rectores & Officiales ipsius, quocunque nomine censeantur, in praemissis culpabiles existentes, similiter excommunicationis sententiae, a qua (nisi ut praemittitur) non valeant absolutionis obtinere beneficium, sint subiecti. Quae e omnia tanto magis in Episcoporum intersectoribus sunt servanda, quanto in eos severior, quam in praefatos poena debet exurgere, & gravioris indignationis aculeus deservire.

Excusat rigorem, dicens, quod graviores poenae deberent imponi. Joan. Andr.

§. 1. Nec super hac quisquam miretur, quod praemissa perpetrantibus poenas non inferimus graviores: licet enim, (quod dicere pudet) haec, pro dolor! frequenter occurrant,

a De intellectu hujus Clement. vide Joannem Lupum in tract. de libert. Eccles. part. 2. quest. 1. b al. ita: necnon locus aut loca alia, in quibus, &c. c al. ita: & illa etiam terra, in qua, &c. d al. condignam. e al. ita: quae etiam tanto magis, &c.

multisque grassantibus opus esset exemplo, & ex dignitate offendi pœnam metiri deceat offenditis: Episcopi enim dicuntur sanctissimi, Christi Legati existunt, spirituales sunt patres, nostrique fratres & Coepiscopi, columnæ comprobantur Ecclesiæ: quare gravem oporteret esse pœnam culpæ violentis dignitate tantæ præminentiæ adæquandam. Volumus tamen ad præsens in pœnarum exaggeratione temperare rigorem: ad pœnas alias processuri, si protervitatem delinquentium hoc exposcere videamus.

Repetit jus antiquum de absolutis in mortis articulo, qui sanati reincident, si non satisfaciunt. Joan. Andr.

§. 2. Sanè si quis in aliquo casuum prædictorum fuerit ab excommunicationis sententia in mortis articulo absolutus, nisi, postquam prius restitutus fuerit sanitati, quam citò commodè poterit, conspectui Romani Pontificis se præsentare curaverit, ejus mandatum a humiliter recepturus, prout justitia suadebit: in eandem excommunicationis sententiam reincident ipso facto. Quamvis enim super hoc satis plenè in jure alibi sit provisum, ne tamen aliquis in hoc ex ignorantia juris se fatigat excusare, hoc expresse præmissis duximus annendum.

C A P. II.

Procurantes capi viros Ecclesiasticos, ut renuncient beneficiis, vel ut citati non vadant ad curiam, præter pœnam excommunicationis, quam per canones antiquos incurrunt, si sint Prælati, à perceptione fructuum per triennium sunt suspensi, inferiores vero beneficiis sunt privati. Eandem pœnam incurrunt ipsi citati, qui se capi procurant. Resignatio etiam sic facta non tenet, etiamsi per Prælatos recepta fuerit, vel ratificata. h. d. Joan. Andr.

Idem.

Multorum ad nos gravis querela deduxit, quòd nonnulli, obtinentes temporale dominium, viros sæpè Ecclesiasticos capere, captosque, donec sua resignent beneficia, aut ne citati ad Apostolicam sedem ab homine, vel à jure, venire ad ipsam valeant, ausu detinere sacrilego non verentur, citatos eosdem in exitu eorum districtum b ut plurimum capientes. Considerantes igitur, quantum ex his tam nostro, & Apostolicæ sedis honori, quam personarum Ecclesiasticarum quieto & prospero statui non sine damnanda exempli perniciem derogetur: sacro approbante Concilio statuimus, ut præter sententiam canonis, quam facientes, & fieri procurantes præmissa incurrere dignoscuntur, procurantes ipsi personæ Ecclesiasticæ existentes, à perceptione fructuum Ecclesiarum suarum, si fuerint Prælati, triennio sint suspensi. Quòd si inferiores extiterint, eo ipso obtentis beneficiis sint privati: Illis pœnam incurfuris eandem, qui, ne citati (ut præmittitur) ad sedem Apostolicam veniant, sed ut se sub obtentu hujusmodi à veniendo excusent, à potestate seculari se capi (ut interdum contigisse audivimus) procurarint. Sanè resignationes beneficiorum modo supradictò extortas (licet à resignantium ipsorum Prælati receptæ, aut ratæ habitæ fuerint) nullius omnino decernimus c esse firmitatis: Locorum Ordinariis injungentes, ut, postquam eis constiterit, aliquos sibi subiectos pœnam & sententiam incurrissè præmissas, ipsas publicare non differant, executionique debitæ (prout ad eos pertinuerit) demandare.

C A P. III.

Excommunicat Religiosos mendicantes transgressores constitutionis Bonifacii de excess. prælat. cap. unic. lib. 6. Item

omnes Religiosos, qui in sermonibus, vel alibi proferunt aliqua, ut retrahant à solutione decimarum, quarum solutionem certis diebus & in confessionibus suadere tenentur sub certis pœnis, quas incurrunt: Nisi sint tales, quorum monasteriis, vel Ecclesiis competit percipere decimas. Joannes Andreas.

Idem.

Cupientes eos, quos ad observantiam jurium virtutum præmia non inducunt, tam adjectarum exaggeratione pœnarum, quam adjiciendarum de novo formidine, à temerariis ausibus refrænare, transgressores constitutionis, quæ Religiosis mendicantibus domos ad habitandum vel loca quæcunque de novo recipere, recepta hucusque mutare, vel ea transferre in alios cujuscunque alienationis titulo interdicunt. Illos a etiam Religiosos, qui aliqua, ut audientes à decimarum Ecclesiis debitarum solutione retrahant, in sermonibus suis, vel alibi proferre præsumunt, excommunicationis subiacere sententiæ decernimus ipso facto.

Et quia, nisi fiat quod bonum est, à malo abstinere non sufficit, Religiosis omnibus injungimus sub obtestatione divini iudicii, & interminatione maledictionis æternæ, ut, quoties populo prædicabunt in prima Dominica, quarta & ultima Quadragesimæ, & in festis Ascensionis Dominicæ, Pentecostes, Nativitatis beati Joannis Baptiste, Assumptionis & Nativitatis beatissimæ virginis Mariæ matris Dei audientes expresse studeant informare, si ab Ecclesiarum rectoribus, vel vicariis, aut loca tenentibus eorundem requisiti fuerint: Necnon & his, quorum confessiones audient, conscientiam facere, quòd decimasolvere non omittant. Quòd si fortè in prædicationibus hoc ipsum supradictis diebus suadere scienter omiserint, per superiores eorum graviter arguantur. Quibus etiam superioribus in virtute sanctæ obedientiæ districtè præcipimus, ut contra taliter omittentes statuta pœnalia faciant, secundum quæ sic acriter puniant transgressores, quòd pœna eorum sit cæteris in exemplum: Constitutione bonæ memoriæ Gregorii Papæ decimi b prædecessoris nostri circa hæc edita in suo nihilominus robore duratura. Qui verò scienter postposuerint consentibus conscientiam facere de solvendis hujusmodi decimis, ab officio prædicationis tamdiu maneant ipso facto suspensi, donec consentibus ipsis (si hoc ipsum sibi dicendi commodè facultatem habuerint) conscientiam fecerint: Exinde excommunicationis incurfuris sententiam ipso facto, si prædicare præsumperint, prædicta negligentia (ut præmittitur) non purgata. Ad c Religiosos tamen monasteriorum, vel Rectores Ecclesiarum decimas percipientium nolumus hoc extendi.

Excommunicat violatores Decret. de sepult. lib. 6. & absolutiones Papæ reservat. h. d. Joan. Andr.

Sanè temerarios violatores constitutionis illius, quæ Religiosis & Clericis secularibus prohibet, ne aliquos ad vocandum, jurandum, vel fide interposita, seu alias promittendum inducant, ut sepulturam apud eorum Ecclesias eligant, vel jam electam ulterius non immutent, similem sententiam (pœnā in dicta constitutione contentā in suo perdurante robore) incurrere volumus ipso facto, ab alio, quam à sede Apostolica (præterquam in mortis articulo) nullatenus absolvendos: nullis privilegiis aut statutis, cujuscunque tenoris existant, super his valituris.

a Vide Conc. Trid. sess. 25. de reform. c. 12. b In manuscr. codice, legitur noni. c In antiquioribus codicibus etiam impressis constanter legitur ita: ad religiosos tamen monasteriorum vel Ecclesiarum decimas percipientium, &c.

T t t

a Al. mandata. b Al. ita: suorum districtum, &c. c Vide c. Abbas. quod met. caus. & l. qui in carcerem. ff. quod metus caus. Font.

TITULUS IX.
DE POENITENTIIS ET RE-
MISSIONIBUS.

CAP. I.

Damnatis ad mortem hoc petentibus, penitentia concedi debet: nec valet contraria consuetudo. Secundò, locorum Ordinarios ad hoc exequendum excitat: ibi, Locorum. h. d. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Viennensi. (an. 1311.)

Cum a secundum statuta canonica ultimo deputandis supplicio, negari (si petant) non debeat penitentia sacramentum, abusum damnabilem in quibusdam partibus contra hoc introductum aboleri omnino volentes, iustitiam omnes & dominos temporales, ut ab huiusmodi desistant abusu, hortamur in Domino, & obsecramus per viscera misericordiae Jesu Christi: Locorum Ordinarios nihilominus injungentes, ut eos ad hoc cum primum commodè poterunt, diligenter monere, & (si necesse fuerit) Ecclesiastica censura compellere non omittant.

CAP. II.

Repetit Concilium generale, de quæstoribus non admit- tendis, sine literis Apostolicis vel diæcesanorum. Et addit per diæcesanos literas Apostolicas prius examinari. h. d. Joan. Andr.

Idem.

Abusionibus b, quas nonnulli elemosynarum quæstres in suis proponunt prædicationibus, ut simplices decipiant, & aurum subtili vel fallaci potius ingenio extorqueant ab eisdem, cum in animarum cedat c periculum, & scandalum plurimorum, viam (prout est nobis possibile) præcludere cupientes, juxta statuta d Concilii generalis duximus prohibendum districtè, ne Quæstres aliqui (nisi Apostolicas vel diæcesani Episcopi literas exhibuerint) quomodolibet admittantur, nec permittantur (cum solum ipsis competat indulgentias sibi concessas in finare populo, & charitativa postulare subsidia suppliciter ab eodem) ullatenus ipsi populo prædicare, nec aliud exponere, quam quod in literis continebitur supradictis. Literas quoque Apostolicas diæcesani Episcopi (ne quid fraudis committi valeat per eandem) antequam admittant, Quæstres ipsos examinent diligenter.

Ponis octo reprehensibiles actus Quæstorum, quos fieri prohibet: Et contraria privilegia revocat. Joan. Andr.

S. 1. Ad hæc cum aliqui ex huiusmodi Quæstoribus, sicut ad nostram audientiam est perlatum, non sine multa temeritatis audacia, & deceptione multiplici animarum, indulgentias populo motu suo proprio de facto concedant, super votis dispensent, à perjuriis, homicidiis, & peccatis aliis sibi confitentes absolvant, malè ablata incerta (datà sibi aliquà pecuniæ quantitate) remittant, tertiam e, aut quartam partem de penitentiis injunctis relaxent, animas tres, vel plures parentum vel amicorum illorum, qui elemosynas eis conferunt, de purgatorio (ut asserunt mendaciter) extrahant, & ad gaudia paradisi perducant, benefactoribus locorum, quorum Quæstres existunt, remissionem plenariam peccatorum indulgent, & aliqui ex ipsis eos à pœna, & à culpa (ut eorum verbis utamur) absolvant.

Nos abusus huiusmodi, per quos censura vilescit Ecclesiastica, & clavium Ecclesiæ auctoritas ducitur in contemptum, omnimodè aboleri volentes, ea per quoscunque Quæstres fieri vel attentari de cætero districtis inhiibemus: Omnia & singula privilegia, si quæ super præmissis, vel eorum aliquo, sint aliquibus locis,

a Vide notata per doct. in c. 2. ext. de furtis. b Quæstorum nomen & usum omnino abolevit Conc. Trident. sess. 21. de reform. c. 9. c al. cedunt. d al. statutum. e al. ita: tertiam aut quartam partem aliis de penitentiis, &c.

ordinibus vel personis Quæstorum huiusmodi quomodocunque a concessa (ne ipsorum prætextu sit eis materia talia ulterius præsumendi) auctoritate Apostolica, quantum ad præmissa, penitus revocantes.

Delinquentes Quæstres per Episcopos puniri præcipit, non obstantibus privilegiis. h. d. Joan. Andr.

S. 2. Quæstres autem, qui deinceps in præmissis vel aliquo præmissorum deliquerint, vel aliis etiam quibuscunque suis privilegiis abusi fuerint, sic per locorum Episcopos puniri volumus (nullo prorsus eisdem Quæstoribus in hac parte privilegio suffragante) quod à suis temerariis ausibus, qui ubique (ut communis habet assertio) nimium excreverunt, pœnæ formidine propensius compescantur.

TITULUS X.

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS,
SUSPENSIONIS ET INTERDICTI.

CAP. I.

Religiosi etiam exempti violantes interdictum positum per sedem Apostolicam vel Ordinarium loci, vel generalem cessationem divinarum, factum per provinciale Concilium, vel eum, qui hoc possit, servatam per cathedralen, vel matricem Ecclesiam loci, excommunicati sunt ipso facto: Non obstantibus privilegiis, conventionibus, consuetudinibus & statutis: Et respicit pendentia. h. d. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

Ex b frequentibus Prælatorum querelis accepimus, & nos ipsi experientià certà probavimus, in minoribus constituti, quod plerumque Religiosi nunc patenter excusationibus fucatis & frivolis innitentes, nunc latenter Ecclesiarum suarum januis perforatis, aut in eis factis fenestris, seu modis aliis exquisitis, non absque damno cathedralium, & parochialium Ecclesiarum & scandalo plurimorum, dirumpendo nervum Ecclesiæ disciplinæ, civitatum, terrarum, & aliorum locorum generalia interdicta presumptione damnabili violare presumunt. Nos igitur in sancta Dei Ecclesia, cui (disponente Domino) præsidemus: quæ quidem unica est, & unum Deum prædicat atque colit, unam fidem firmiter & simpliciter confitetur, uniformitatem (quantum commodè possumus) conservare volentes: circa interdictorum observantiam prædictorum auctoritate sedis Apostolicæ, vel à locorum Ordinariis positorum, de fratribus nostrorum consilio districtè præcipiendo mandamus, quatenus Religiosi quicunque, tam exempti, quam non exempti, cujuscunque ordinis & conditionis existant, cum cathedralem vel matricem, seu parochialem e loci Ecclesiam illa viderint, aut seiverint observare (non obstantibus quibuscunque appellationibus, antè etiam ad eandem sedem, vel alium, seu alios interjectis, & aliis obiectibus quibuscunque) absque dolo & fraude, cum moderatione tamen decretalis: Alma, inviolabiliter d conservent. Alioquin non servantes excommunicationis sententiæ hoc ipso volumus subiacere. Quod etiam in interdictis, & in cessationibus à divinis editis per provincialium Conciliorum statuta, vel ipsorum auctoritate, cum majus sit provinciale Concilium, quam singularis Prælati Provincie, ac iudicium integrum, quod plurimorum sententiis comprobatur, volumus observari. In cessationibus verò generalibus à divinis, civitatum, terrarum & aliorum locorum, quas aliquando ex con-

a Al. quoquomodo. b Not. ex verbo frequentibus, quod jura adaptantur ad ea, quæ frequenter emergunt: de hoc, de despons. impub. literas. Zabarel. c Hæc duo verba, seu parochialem, desunt in antiquioribus exempl. etiam impressis. d Al. ita: inviolabiliter ea servent.

ſuetudine, vel aliàs Capitula, Collegia, vel Conventus ſecularium, aut regularium Eccleſiarum ſibi vendicant [quia ipſos unico lumine ad repellendas injurias eis factas privare nolumus, nec debemus] idem intelligimus obſervandum. Ipſi verò ſint diligenter attentī, ut ſtatuta Romanorum Pontificum prædeceſſorum noſtrorum ſuper his edita, diligenter obſervent. Porro hanc a ſanctionem ad pendentia trahimus: non obſtantibus privilegiis, conventionibus, ſtatutis, & conſuetudinibus quibſlibet, quæ contra præmiſſa, ſeu aliquod præmiſſorum Religioſis ipſis in nullo volumus ſuffragari.

C A P. II.

Domini temporales, qui cogunt aliquos in loco interdicto celebrare divina, vel qui per præcones faciunt tunc ad illa audienda populum evocari, vel prohibent, ne publicè excommunicati vel interdicti, ſuper hoc per illos, qui Miſſas celebrant, moniti Eccleſias exeant, & ipſi nominatim moniti, qui non exeant, excommunicati ſunt, & per Papam abſolvendi. h. d. Joan. Andr.

Idem.

Gravis ad nos Prælatorum querela perduxit, quòd nobiles b quidam, & Domini temporales [terris eorum Eccleſiaſtico ſuppoſitis interdictis] nedum in locorum ſuorum capellis, ſed & in collegiatis & aliis inſignium locorum Eccleſiis, Miſſas & alia divina officia publicè & ſolenniter faciunt celebrari: ad officia eadem celebranda, nunc hos, nunc illos vocantes, & interdum [quod eſt deterius] compellentes: hiſque non contenti exceſſibus per campanarum non ſolum pulſationem, ſed & voce præconis populos etiam interdictos, ut [interdicti non obſtante ſententià] ad audiendas Miſſas hujusmodi veniant, faciunt evocari. Nonnulli quoque ipſorum ſuis plerumque ſubjectis, ne [licet excommunicationis vel interdicti ſententià publicè ſint innodati] de Eccleſiis, dum in ipſis Miſſarum celebrantur ſolennia, inſtantibus etiam celebrantibus exeant, præcipere non verentur: Ex quo frequenter contingit, quòd non ſine Dei offenſa, clerique ac populi ſcandalo ipſa Miſſarum ſolennia remaneant inexplata. Ne igitur exceſſus ſic graves excedentium impunitate trahantur ab aliis in exemplum, præſumptores præſatos, qui in locis interdicto ſuppoſitis, quenquam de cætero divina celebrare officia, quomodolibet cogere: aut qui modo prædicto, ad officia eadem audienda aliquos, excommunicationis præſertim vel interdicti ligatos ſententià, evocare: ſeu, qui ne excommunicati publicè, aut interdicti, de Eccleſiis, dum in ipſis Miſſarum aguntur ſolennia, à celebrantibus moniti, ut exeant, prohibere: Necnon excommunicatos publicè & interdictos, qui in ipſis Eccleſiis nominatim à celebrantibus, ut exeant, moniti, remanere præſumpſerint, excommunicationis ſententià [à qua per ſedem duntaxat Apoſtolicam poſſint abſolvi] ſacro approbante Concilio innodamus.

C A P. III.

Fratres Minores, ſi tempore interdicti recipiunt in ſuis Eccleſiis ad divina fratres & ſorores tertii Ordinis, excommunicati ſunt, nec privilegia juvant. h. d. Joannes Andreas.

Idem.

Cum ex eo, quòd Religioſi viri fratres Minores in ſuis recipiunt Eccleſiis ad audienda divina officia tempore interdicti, fratres & ſorores de ordine tertio [quem B. Franciſcus inſtituit] exiſtentes, qui Continentes, ſeu de pœnitentia nuncupantur, ſcandalum aliorum, qui ab his excluduntur, mentibus generetur, cenſura vileſcat Eccleſiaſtica, & minoris auctoritatis interdicti ſententià re-

putetur: Eiſdem fratribus Minoribus diſtrictius inhibemus, ne de cætero aliquem, vel aliquos prædictorum [etiamſi ſuper hoc, hi vel illi, privilegiis quibſcunque muniti extiterint, quæ ipſis in nullo prorsus quoad hoc volumus ſuffragari] ad divina in ſuis Eccleſiis tempore interdicti quoquomodo admittant. Quod ſi fecerint, eo ipſo excommunicationis ſententiæ ſe noverint ſubjacere, à qua per alium, quàm per Romanum Pontificem, vel ſatiſfactione præmiſſa, per locorum Episcopos [quos auctoritate Apoſtolicà fungi volumus in hac parte] abſolutionis beneficium nequeant obtinere.

C A P. IV.

Si Papa etiam ſcienter excommunicato participat, illum per hoc non abſolvit, niſi exprimat, hoc ſe velle. Et ſi ſcienter ſub titulo dignitatis aliquem nominet vel honoret, per hoc illum in dignitate non approbat. Joan. Andr.

Idem.

Si ſummus Pontifex ſcienter etiam excommunicato participet literis, verbo vel oſculo ſeu alio quovis modo, ipſum per hoc abſolvere nullà ratione cenſetur, niſi ſe velle forſitan exprimat, illum ex hoc pro abſoluto haberi. Similiter quoque, ſi quem ſub titulo cuiuslibet dignitatis, ex certa etiam ſcientia, verbo, conſtitutione, vel literis nominet a, honoret, ſeu quovis alio modo tractet: per hoc in dignitate illa ipſum approbare non intelligitur, aut quicquam ei tribuere novi juris.

TITULUS XI.

DE VERBORUM SIGNIFICATIONE.

C A P. I.

Declaratur in aliquibus cap. Exiit. eod. tit. lib. 6. præſertim, an fratres Minores teneantur ad obſervationem eorum omnium, quæ in regula ſub verbis imperativi modi ponuntur: deinde multa inferuntur, ad quæ fratres ipſi obligantur. Et conſequenter eorum novem exceſſibus prolixè diſcuſſis, de electione miniſtri ipſorum luculentiffimè tractatur.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

Exivi b de paradiso, dixi, rigabo hortum plantationum: ait ille cœleſtis agricola, qui verè ſons ſapientiæ, verbum Dei à Patre, in Patre manens, genitum ab æterno noviffimè diebus iſtis [fabricante Sancto Spiritu] in utero virginis caro factum, exivit homo ad opus arduum redemptionis humani generis peragendum: exemplar c ſe dando cœleſtis vitæ, præbens hominibus ſemetipſum. Verum quia plerumque mortalis vitæ ſolicitudinibus preſſus homo, mentis aſpectum ab exemplaris hujusmodi intuitu d diverteat, verus noſter Salomon in folio militantis Eccleſiæ hortum voluptatis inter cæteros quendam fecit, à procelloſis mundi fluctibus elongatum, in quo quietius ac ſecurius vacaretur contemplandis, ſervandisque hujusmodi operibus exemplaris, in hunc mundum introivit ipſe, ut rigaret ipſum ſecundis aquis ſpiritalis gratiæ & doctrinæ. Hic hortus ſiquidem eſt fratrum Minorum ſancta religio, quæ muſ regularis obſervantiæ firmiter undique circumcluſa, intra ſe ſolo contenta Deo, adornatur abundè novellis plantationibus filiorum. Ad hunc veniens dilectus Dei filius mortificantis pœnitentiæ myrrham metit cum aromatibus, quæ ſuavitate mirā univerſis odorem attrahentis ſanctimonix circumfundunt. Hæc eſt illa cœleſtis vitæ forma & regula, quam deſcripſit ille confeſſor Chriſti eximius ſanctus Franciſcus, ac ſervandam à ſuis filiis verbo docuit, pariter & exemplo. Quia verò dictæ

a Al. ita: porro hanc etiam ſanctionem, &c. b Nobiles, qui dicuntur, & cur ita vocentur, latè docet Tiraquell. tract. de Nobilitate, c. 2. c In manuſcript. ita: prohibere, vel etiam impedire, necnon, &c.

a Vide Fedin. rubr. præmii Gregoriani, & in c. cum vigefimum. de offic. delegat. b Eccleſiaſt. 24. c Al. ita: exemplum ſequendo cœleſtis, &c. d Al. conſuit.

sanctæ regulæ professores ac æmulatores devoti, ut & alumni & veri filii tanti patris affectabant, sicut & ferventer affectant, ad purum, & ad plenum præmissam regulam firmiter observare: attendentes quædam, quæ dubium poterant asserere sensum, in ipsius regulæ serie contineri, pro ipsorum declaratione habenda recurrerunt prudenter olim ad apicem Apostolicæ dignitatis ^a, ut certificati per ipsam, cuius pedibus etiam per ipsam regulam sunt subiecti, possent Domino (pulsis cunctis dubiis) cum plena charitate conscientie deservire. Horum autem piis ac iustis supplicationibus, plures prædecessores nostri Romani Pontif. successivè (sicut dignum erat) applicantes aures & animum, declaraverunt ea, quæ dubia videbantur: ediderunt nonnulla, & aliqua concesserunt, sicut expedire videbant fratrum conscientias, ac puræ observantiae statum. Verum, quia plerumque, ubi culpa non est, eam timere solent conscientie timoræ, quæ in via Dei quodcumque devium expavescent, non sunt ad plenum ex dictis declarationibus dictorum omnium fratrum conscientie quietatæ, quin circa aliqua ad regulam, ipsorumque statum pertinentia, dubitationum in ipsis fluctus aliqui generentur & oriantur, sicut ad aures nostras pluries, & de quàm pluribus in publicis & privatis consistoriis est perlatum. Quapropter per ipsos fratres nobis exitit humiliter supplicatum, quatenus prædictis dubiis, quæ occurrerunt, & quæ possunt occurrere in futurum, adhibere opportuna declarationis remedia de benignitate sedis Apostolicæ curaremus.

Nos igitur (cujus animus ab ætate tenera piâ devotione efferebuit ad hujusmodi professores regulæ, & ad ordinem ipsum totum: nunc autem ex communi cura pastoralis regiminis, quam immeriti sustinemus ad ipsos favendos, dulcius & attentius gratiosis favoribus prosequendos, tantò provocamur ardentius, quantò frequentius intentâ mente revolvimus fructus uberes, quos ex eorum exemplari vita, & salutari doctrina, toti universali Ecclesie continuè cernimus provenire) tam piâ supplicationum intentione commoti, ad peragendum diligenter quod petitur, studia nostra duximus convertenda: ipsaque dubia, per plures Archiepiscopos & Episcopos, & in Theologia magistros, & alios literatos, providos & discretos examini fecimus diligenter. Cum igitur ^b in primis ex eo, quod in dictæ regulæ principio habetur: Regula & vita fratrum Minorum hæc est, scilicet Domini nostri Jesu Christi sanctum Evangelium observare, in obedientia vivendo sine proprio & in castitate. Item ^c infra. Finito verò anno probationis ^c recipiantur ad obedientiam, promittentes vitam istam semper & regulam observare. Item ^c circa finem regulæ. Paupertatem & humilitatem, & sanctum Evangelium Domini nostri Jesu Christi, quod firmiter promissum, observemus: Fuit hæsitatum, an fratres ejusdem ordinis ad omnia, tam præcepta quàm consilia Evangelii, ex professione suæ regulæ teneantur. Quibusdam dicentibus, quod ad omnia, aliis autem asserentibus, quod ad sola illa tria consilia, videlicet vivere in obedientia, in castitate, & sine proprio, ad ea, quæ sub verbis obligatoris ponuntur in regula, obligantur. Nos circa hunc articulum prædecessorum nostrorum vestigiis inherentes, ipsumque articulum, quoad aliquod clarius prosequentes, dictæ hæsitationi duximus respondendum, quod, cum votum determinatum d cuiuslibet habeat cadere sub certo, vovens regulam non potest dici teneri ex vi voti hujusmodi ad ea consilia Evangelica, quæ in regula non ponuntur. Et quidem B. Francisci, conditoris regulæ, hæc probatur fuisse intentio, ex hoc, quod

quædam Evangelica consilia in regula posuit, aliis prætermisiss. Si enim per istud verbum, Regula & vita fratrum Minorum hæc est, &c. intendisset eos ad omnia consilia Evangelica obligare, superfluum & nugatoriè quædam eorum (suppressis cæteris) in regula expressisset. Cum autem natura termini restrictivi hoc habeat, quod sic excludit ab ipso extranea, quod cuncta ad ipsum pertinentia concludit: Declaramus & dicimus, quod dicti fratres non solum ad illa tria vota, nudè & absolute accepta, ex professione suæ regulæ obligantur, sed etiam teneantur ad ea omnia implenda, quæ sunt pertinentia ad hæc tria prædicta, quæ regula ipsa ponit. Nam si ad hæc tria prædicta tantum præcisè & nudè promittentes se servare regulam vivendo in obedientia, castitate, & sine proprio, & non etiam ad omnia contenta in regula, quæ hæc tria modificant, ardeantur, pro nihilo & vanè proferrentur hæc verba: Promitto semper hanc regulam observare: ex quo ex his verbis nulla obligatio nasceretur. Nec tamen putandum est, quod B. Franciscus professores hujus regulæ, quantum ad omnia contenta in regula, modificantia tria vota, seu ad alia in ipsa expressa, intenderit æqualiter esse obligatos: quin potius apertè discrevit, quod quoad quædam ipsorum ex vi verbi transgressio est mortalis, & quoad quædam alia non: Cum ad quædam ipsorum verbum apponat præcepti, vel æquipollentis eidem, & quoad aliqua verbis aliis sit contentus. Item quia præter ea, quæ expressè verbo præcepti, ac exhortationis, seu monitionis ponuntur in regula, nonnulla verbo imperativi modi negativè vel affirmativè apposito inseruntur, hæcenus extitit dubitatum, an teneantur ad ista, ut ad habentia vim præcepti. Et quia (ut intelleximus) non minuitur hoc dubium, sed augetur ex eo, quod felicitis recordationis Nicolaus Papa tertius a prædecessor noster noscitur declarasse, quod fratres ipsi ex professione suæ regulæ sunt adstricti ad ea consilia Evangelica, quæ in ipsa regula præceptorè vel inhibitorè, seu sub verbis æquipollentibus exprimuntur: & nihilominus ad eorum omnium observantiam, quæ ipsis in eadem regula sub verbis obligatoris indicuntur: supplicaverunt prædicti fratres, ut ad ipsorum conscientias servandas ^b declarare, quæ horum censerentur debeant præceptis æquipollentia ac obligatoria, dignaremur. Nos itaque, qui in sinceris horum conscientias delectamur, attendentes, quod in his, quæ animæ salutem respiciunt, ad vitandos graves remorsus conscientie, pars securior est tenenda ^c: dicimus, quod, licet fratres non ad omnium, quæ sub verbis imperativi modi ponuntur in regula, sicut ad præceptorum, seu præceptis æquipollentium observantiam teneantur: Expedit tamen ipsis fratribus ad observandam puritatem regulæ & rigorem, quod ad ea, sicut ad æquipollentia præceptis, se noverint obligatos, quæ hic inferiùs annotantur. Ut autem hæc, quæ videri possunt æquipollentia præceptis ex vi verbi, vel saltem ratione materie, de qua agitur, seu ex utroque sub compendio habeantur, declaramus, quod illud, quod ponitur in regula, de non habendo plures tunicas, quàm unam cum caputio, & aliam sine caputio: Item, de non portandis calceamentis, & de non equitando extra casum necessitatis: Item, quod fratres vi-

^a In antiquis Codicib. etiam impressis constanter legitur, ita: Nicolaus Papa IV. & decretalis exiit. de qua loquitur iste text. quæ habetur eod. tit. lib. 6. etiam tribuitur Nicolao IV. in antiquioribus & emendationib. exemplaribus, sicut in hac editione observatum est. ^b al. serenandas, id est, clarificandas, sive ad serenitatem & tranquillitatem deducendas. ^c ad hæc vide c. consilium. & gl. de observ. jejum. c. juvenis. de sponsal. c. in lectum. 34. qu. 2.

^a Cap. exiit. §. penult. eod. tit. lib. 6. Font. ^b Vide Conc. Trid. sess. 25. tit. de regularibus & monialibus. c. 1. ^b Vide Conc. Trid. sess. 25. tit. de regularibus & monialibus. c. 15. ^d Vide B. Thom. 2. 2. qu. 88. art. 1. 2. & 3.

libus induantur. Item, quod jejunare à festo omnium Sanctorum usque ad Natale Domini, & in sextis feriis teneantur: Item, quod Clerici faciant divinum officium, secundum ordinem sanctæ Romanæ Ecclesiæ: Item, quod ministri & custodes pro necessitatibus infirmorum, & fratribus induendis sollicitam curam gerant: Item, quod, si quis frater in infirmitatem ceciderit, alii fratres debent ei servire: Item, quod fratres non prædicent in Episcopatu alicujus Episcopi, cum ab eo illis fuerit contradicendum: Item, quod nullus audeat penitus populo prædicare, nisi à generali ministro, vel aliis, quibus secundum declarationem prædictam id competit, fuerit examinatus, approbatus, & ad hoc institutus: Item, quod fratres, qui cognoscerent, se non posse præmissam regulam specialiter observare, debeant & possint ad suos ministros recurrere: Item, quod omnia, quæ ponuntur in regula ad formam habitus, tam novitiorum, quam etiam professorum, necnon ad receptionis modum ac professionem spectantia, nisi recipientibus, quoad habitum novitiorum (sicut dicit regula) secundum Deum aliter videatur. Hæc, inquam, omnia sunt à fratribus tanquam obligatoria observanda. Item ordo communiter sensus, tenet & tenuit ab antiquo, quod, ubicunque ponitur in regula hoc vocabulum, *teneantur*: obtinet vim præcepti, & observari debet à fratribus sicut tale. Cæterum quia Christi confessor prædictus, agendorum ac servandorum circa recipiendos ad ordinem, ministris & fratribus modum præbens, dixit in regula, quod caveant fratres & eorum ministri, ne sint solliciti de rebus suis temporalibus, ut liberè faciant de eis, quicquid ipsis à Domino fuerit inspiratum: licentiam tamen habeant ipsi ministri mittendi eos ad aliquos Deum timentes, si consilium requiratur, quorum consilio sua bona pauperibus erogentur. Dubitaverunt & dubitant multi fratrum, *an liceat ipsis* de bonis ingredientibus quicquam recipere, si donec, & si ad dandum personis & Conventibus possint eos inducere sine culpa: si etiam ad disponendum de distributione rerum talium debeant ipsi ministri seu fratres dare consilium, ubi ad consulendum alii, quam ex ipsis, ad quos ingressuri mittantur, possint idonei inveniri. Nos autem considerantes attentè intendisse sanctum Franciscum suæ regulæ professores, quos fundaverat in maxima paupertate, ad affectu temporalium rerum ipsorum ingredientium per dicta verba specialiter & totaliter elongare, ut, quantum est ex parte fratrum ipsorum, receptio ad ordinem sanctæ & purissimæ appareret, & ne aliquo modo oculum viderentur habere ad bona eorum temporalia, sed ad ipsos tantum divino servitio mancipandos: dicimus *a* de cætero debere tam ministros, quam fratres cæteros à dictis inductionibus ad sibi dandum, & suasionibus, necnon & dandis circa distributionem consilii abstinere: cum per hoc ad timentes Deum status alterius mitti debeant, non ad fratres, ut verè cunctis pateant esse tam salubris instituti paterni studiosi, zelatores seduli & perfecti. Cum verò facere de rebus suis, quod Dominus inspirabit, ipsamet regula ingredientibus liberum velit esse: non videtur, quin liceat eis recipere, consideratis scilicet eorum necessitatibus, & moderaminibus declarationis jam dictæ, si quid de bonis suis in trans, sicut & cæteris pauperibus per modum elemosinæ liberè velit dare. Cavere tamen in acceptione oblatorum talium decet fratres, ne ex receptorum quantitate notabili præsumi possit sinister oculus contra ipsos. Præterea cum dicatur in regula, quod illi, qui jam promiserunt obedientiam, habeant unam tunicam cum caputio, & aliam sine caputio, qui habere voluerint: Item, quod fratres omnes vestimentis vilibus induantur: Noque

prædicta verba declaravimus æquipollere præceptis, volentes hæc determinari plenius, dicimus, quantum ad numerum tunicarum, quod pluribus uti non licet: nisi in necessitatibus, quæ haberi possunt ex regula, secundum quod hunc passum memoratus prædecessor noster plenius declaravit: Vilitatem autem vestium, tam habitus, quam interiorum tunicarum, illam intelligi debere dicimus, quæ secundum consuetudinem, vel conditionem patriæ debeat, quantum ad colorem panni, & pretium vilitatis merito reputari: non enim quoad regiones omnes potest determinatus unus modus in talibus assignari. Hujusmodi etiam vilitatis judicium ministris & custodibus, seu Guardianis duximus committendum, eorum super hoc conscientias onerantes: ita tamen, quod servant in vestibus vilitatem. Quorum etiam ministrorum, custodum, & Guardianorum iudicio eodem modo relinquimus, pro qua necessitate possint ipsi fratres calceamenta portare. Deinde, cum duobus temporibus annotatis in regula, scilicet à festo omnium Sanctorum, usque ad Nativitatem Domini, & maxime Quadragesimæ, in quibus jejunare tenentur, inferatur in eadem regula: Aliis autem temporibus non teneantur, nisi sextâ feriâ jejunare: & ex hoc voluerunt aliqui dicere, quod dicti ordinis fratres non tenentur, nisi ex condecencia, ad alia jejunia, quam ad ista: declaramus debere intelligi, eos non teneri ad jejunium aliis temporibus, præterquam in jejniis ab Ecclesia constitutis: non est enim verisimile, quod vel institutor regulæ, vel etiam confirmator, absolvere ipsos intenderit à servandis illis jejniis, ad quæ de communi statuto Ecclesiæ obligantur cæteri Christiani. Porro, cum dictus sanctus, volens fratres suos super omnia à denariis, seu pecunia esse totaliter alienos, præcepit firmiter fratribus universis, ut nullo modo denarios vel pecuniam recipiant, per se vel per interpositam personam: istumque articulum declarans idem prædecessor noster, casus & modos posuerit, quibus servatis à fratribus non possint dici, nec debent per se vel per alium pecuniæ receptores contra regulam, vel sui ordinis puritatem: dicimus fratres teneri cavere summopere, quod pro aliis causis, & sub modis aliis, quam ponat dicti prædecessoris nostri declaratio, ad dantes pecunias five deputatos nuncios non recurrant: ne [si secus ab ipsis attentatum fuerit] transgressores præcepti & regulæ merito possint dici. Nam ubi aliquid alicui generaliter prohibetur, quod expressè non conceditur, intelligitur denegatum. Quocirca quæstus omnis pecuniæ, ac oblationum pecuniarum receptio in Ecclesia, vel alibi, cippi vel trunci ordinati ad offerentium seu donantium pecunias reponendas, necnon & quicunque recursus alius ad pecunias, seu habentes ipsas, qui per declarationem prædictam non conceditur, hæc, inquam, omnia sunt eis simpliciter interdicta. Cum etiam recursus ad amicos speciales expressè tantum in duobus casibus, secundum regulam concedatur, videlicet, pro necessitatibus infirmorum, & fratribus induendis: idque piè & rationabiliter, considerata necessitate vitæ, ad alias necessitates fratrum pro tempore occurrentes, cessantibus elemosynis, seu etiam ingruentes, expeditus prædecessor noster duxerit extendendum: Attendant fratres præfati, quod pro nullis causis aliis, quam prædictis vel similibus in via vel alibi recurrere licet eis ad amicos hujusmodi: five sint dantes pecunias, seu deputati per ipsos, five nuntii, vel depositarii, seu alio quovis nomine appellentur, etiam si concessi per eandem declarationem modi circa pecuniam integrè servarentur. Denique cum idem confessor summè affectaverit suæ regulæ professores totaliter esse abstractos ab affectu & desiderio terrenorum, & specialiter à pecunia & ejus usus totaliter expertes, sicut probat prohibitio de recipienda pecunia, in regula sæpius repetita: curare fratres vigilantè necesse est, quod, cum ex causis prædictis &

a Aliis ita: dicimus omnino debere tam ministros, &c.

modis ad habentes pecunias deputatas pro ipsorum necessitatibus recurrere oportebit ad tenentes ipsas, quicunque hi fuerint, principales vel nuntii, in omnibus sic se gerant, quod se cunctis ostendant in dictis pecuniis (sicut nec habent) penitus nil habere. Quapropter precipere, quod & qualiter pecunia expendatur, computumque exigere de expensa, eam quomocunque repetere sive deponere, aut deponi facere, capsulam pecunie, vel ejus clavem deferre: hos actus & consimiles sibi fratres illicitos esse sciunt. Prædicta enim facere ad solos dominos pertinet, qui dederunt, & eos, quos ipsi deputaverunt ad hoc ipsum. Proinde cum vir sanctus, paupertatis præmissæ in regula modum exprimens, dixerit in eadem: Fratres nihil sibi approprient, nec domum, nec locum, nec aliquam rem: sed tanquam peregrini & advenæ in hoc seculo in paupertate & humilitate Domino famulantes, vadant pro elemosyna confidenter: Sicque declaratum extitit per nonnullos prædecessores nostros Romanos Pontifices, hanc expropriationem intelligi debere tam in speciali, quam etiam in communi, propter quod & rerum omnium concessarum, oblatarum, & donatarum fratribus [quas & quarum usum, facti scilicet, ordini vel a ipsis fratribus licet habere] proprietatem & dominium in se & Romanam Ecclesiam receperunt, dimisso ipsis fratribus in eis tantummodo usu facti simpliciter: Ad nostrum fuerunt deducta examen, quæ in ordine fieri dicebantur, & videbantur prædicto voto & puritati ordinis repugnare: videlicet, ut ea prosequamur ex ipsis, quæ remedio credimus indigere, quod se institui hæredes non solum sustinent, sed procurant. Item, quod redditus annuos recipiunt interdum in tam notabili quantitate, quod Conventus habentes totaliter inde vivunt. Item, quod, cum ipsorum negotia, etiam pro rebus temporalibus in curiis agitantur, assistant advocatis & procuratoribus, & ad instigandum eosdem se ibidem personaliter repræsentant. Item, quod executiones ultimarum fuscipiunt voluntatum, & gerunt, seque intromittunt quandoque de usurarum vel malè ablatorum dispositionibus seu restitutionibus faciendis. Item, quod aliquibi non solum excessivos hortos, sed etiam vineas magnas habent: de quibus tam de oleis, quam de vino multum colligitur ad vendendum. Item, quod temporibus messium vel vindemiarum sic copiose granum & vinum, mendi-cando, vel aliunde emendo, colliguntur à fratribus, & in cellariis & granariis reconduntur, quod per anni residuum absque eorum mendicatione possunt transigere vitam suam. Item, quod Ecclesias vel alia ædificia faciunt, vel procurant fieri in quantitate & curiositate figuræ & formæ, ac sumptuositate notabiliter excessiva, sic quod non videntur habitacula pauperum, sed magnatum. Paramenta etiam Ecclesiastica in plerisque locis tam multa habent, & tam notabiliter pretiosa, quod excedunt in his magnas Ecclesias cathedrales. Equos insuper, & arma eis oblata in funeralibus recipiunt indistinctè. Tamen communitas fratrum, & specialiter Rectores ipsius ordinis asseriebant, quod prædicta, seu plura ex ipsis in ordine non fiebant, quod & si qui reperiuntur rei in talibus, rigide puniuntur, necnon contra talia, ne fiant, sunt facta pluries ab antiquo statuta in ordine multum stricta. Cupientes igitur nos ipsorum fratrum providere conscientiis, & cuncta dubia [quantum possibile nobis est] de ipsorum pectoribus remove, ad prædicta modo, qui sequitur, respondemus. Cum enim ad veritatem vite pertineat, ut id, quod exterius agitur, interiore mentis dispositionem & habitum repræsentet: necesse habent fratres, qui se expropriatione tantà à temporalibus abstinerunt, ab omni eo, quod dictæ expropriationi esset,

vel posset videri contrarium, abstinere. Quia igitur in successione transit non solum usus rei, sed & dominium suo tempore in hæredes: Fratres autem præfati nihil sibi in speciali acquirere, vel eorum ordini possunt, etiam in communi: Declarando dicimus, quod successione hujusmodi, quæ etiam ex sui natura indifferenter ad pecuniam, & etiam ad alia mobilia & immobilia se extendunt (consideratà sui puritate voti) nullatenus sunt capaces. Nec licet eis valorem hæreditatum talium, vel tantam earum partem, quod præsumi posset hoc in fraudem fieri, quasi sub modo & forma legati sibi dimitti facere, vel sic dimissa recipere, quin potius ista sic fieri ab ipsis simpliciter prohibemus. Cumque annui redditus inter immobilia censeantur à jure, ac hujusmodi redditus obtinere paupertati & mendicitati repugnet: nulla dubitatio est, quod prædictis fratribus redditus quoscunque, sicut & possessiones, vel eorum etiam usum (cum eis non reperiatur concessus) recipere vel habere (conditione consideratà ipsorum) non licet. Amplius cum non solum, quod malum esse dignoscitur, sed & omne, quod speciem habet mali, sit à viris perfectis specialiter evitandum: Ex talibus autem assistentiis in curiis & instigationibus, cum de rebus agitur in ipsorum commoda convertendis, creduntur verisimiliter ex his, quæ foris patent (de quibus habent homines foris judicare) in ipsis rebus fratres & assistentes aliquid querere tanquam suum: nullo modo debent hujusmodi voti & regulæ professores se talibus curiis & litigiosis actibus immiscere, ut & testimonium habeant ab his, qui foris sunt, & puritati satisfaciunt voti sui, ac evitentur per hoc scandalum proximorum. Verum etiam cum dicti ordinis fratres, non solum à receptione, proprietate, dominio, sive usu ipsius pecunie, verum etiam à contradactione qualibet ipsius, & ab ea sint penitus alieni, quemadmodum sapientius prædecessor noster in declaratione hujusmodi regulæ planè dixit: Cumque dicti ordinis professores pro nulla re temporali possint in iudicio experiri, prædictis fratribus non licet, nec competit, quin potius (consideratà sui puritate status) debent sibi scire interdictum, quod hujusmodi executionibus & dispositionibus se exponant: cum hæc sapientius absque litigio & contradactione vel administratione pecunie nequeant expediri. Veruntamen in his exequendis dari consilium ipsorum statui non obstitit, cum ex hoc ipsis circa bona temporalia nulla jurisdictio, sive actio in iudicio, sive dispensatio tribuatur. Licet verò non solum sit licitum, sed & multum conveniens rationi, quod fratres, qui in laboribus spiritualibus orationis & studii sedulo occupantur, hortos & areas habeant competentes ad collectionem & recreationem sui, & interdum ad se ipsos post labores hujusmodi corporaliter deducendos, necnon ad habenda necessaria hortalitia pro seipsis: habere tamen hortos aliquos, ut colantur, ac olera ac alia hortalitia pretio distrahantur, necnon & vineas, repugnat suæ regulæ ordinis puritati, secundum quod dictus prædecessor declaravit, ac etiam ordinavit: quod si talia ad usum proximè dictos, ut putà agrum vel vineam ad colendum, & consimilia, fratribus legarentur, per omnem modum fratres à receptione talium abstinere: cum etiam præmissa habere, ut pretium fructuum suis temporibus habeatur e, ad naturam & formam proventuum appropinquet. Rursus cum prædictus sanctus tam in exemplis vite, quam verbis regulæ ostenderit, se velle, quod fratres sui & filii, divinæ providentiæ innitentes, suos in Deum jacerent cogitatus, qui volucres celi pascit, quæ non congregant in horrea, nec fementant, nec metunt: nec est verisimile, voluisse ipsum eos habere gra-

a Al. ita: vel ipsis.

a Al. earum. b Al. ita: fratres & assistentes, &c. c alia, habeant.

naria,

naria, vel cellaria, ubi quotidianis mendicationibus deberent sperare posse transigere vitam suam. Et idcirco non ex timore levi relaxare a se debent ad congregationes & conservationes hujusmodi faciendas, sed tunc tantum, cum esset multum credibile ex jam expertis, quod non possent vitæ necessaria aliter invenire. Hoc autem ministrorum & custodum simul & separatim in suis administrationibus & Custodiis (cum Guardiani & duorum de conventu loci discretorum Sacerdotum, & antiquorum in ordine fratrum consilio & assensu) duximus iudicio relinquendum, eorum super hoc specialiter conscientias onerantes. Hinc est etiam, quod, cum vir sanctus fratres suos in paupertate summa ac humilitate fundare voluerit, quoad affectum pariter & effectum, sicut ferè regula tota clamat, convenit ipsis, quod nullo modo deinceps fieri faciant, vel fieri sustineant Ecclesias, vel alia quæcunque ædificia, quæ (considerato fratrum inhabitantium numero) excessiva in multitudinæ & magnitudine debeant reputari: Ideoque volumus, quod ubique in suo ordine deinceps temperatis & humilibus ædificiis sint contenti, ne huic tantæ paupertati promissæ, quod patet oculis, contrarium foris clament. Quamvis etiam paramenta & vasa Ecclesiastica ad honorem divini nominis ordinentur, propter quem omnia fecit ipse Deus: tamen qui absconditurum est cognitor, ad animum sibi ministrantium respicit principaliter, non ad manum: nec per illas sibi vult serviri, quæ suorum servitorum conditioni & statui dissonant: propter quod sufficere debent eis vasa & paramenta Ecclesiastica decentia, in numero & in magnitudine sufficientia competenter. Superfluitas autem, aut nimia pretiositas, vel quæcunque curiositas in his, seu aliis quibuscunque non potest ipsorum professioni, vel statui convenire: cum enim hæc sapient thesaurizationem, seu copiam, paupertati tantæ, quoad humanum iudicium, derogant manifestè. Quapropter præmissa servari à fratribus volumus, & mandamus. Circa equorum verò & armorum oblationes illud decernimus in omnibus & per omnia observandum c, quod per declarationem prædictam in pecuniariis noscitur elemosynis definitum. Ex præmissis autem succerevit non parum scrupulosa quæstio inter fratres: videlicet, utrum ex suæ professionis regulæ obligentur ad arctum & tenuem, sive pauperem usum rerum? Quibusdam ex ipsis credentibus & dicentibus, quod, sicut quoad dominium rerum habent ex voto abdicationem arctissimam, ita ipsis quoad usum arctitudo maxima & exilitas est indita. Aliis in contrarium asserentibus, quod ex professione sua ad nullum usum pauperem, qui non exprimitur in regula, obligantur: licet teneantur ad usum moderatum temperantiæ, sicut & magis ex condecanti, quam ceteri Christiani. Volentes itaque conscientiarum prædictorum fratrum providere quieti, & his alterationibus finem dare: declarando dicimus, quod fratres Minores ex professione suæ regulæ specialiter obligantur ad arctos usus, seu pauperes, qui in ipsorum regula continentur, & eo obligationis modo, sub quo continet seu ponit regula dictos usus. Dicere autem, sicut aliqui asserere perhibentur, quod hæreticum sit, tenere usum pauperem includi vel non includi sub voto Evangelicæ paupertatis, præsumptuosum & temerarium iudicamus. Demum, quia ex eo, quod dicta regula, per quos & ubi fieri debeat Ministri Generalis electio, tradens, nullam fecit de ministrorum Provincialium electione vel institutione penitus mentionem, oriri super hoc poterat dubitatio inter fratres: Nos, volentes posse ipsos clarè ac securè procedere in omnibus factis suis, declaramus, statimur etiam & ordinamus in hac constitutione in per-

petuum valitura, ut, cum alicui Provinciæ de ministro fuerit providendum, ipsius ministri electio a penes Capitulum provinciale resideat, quam idem Capitulum die sequenti, quæ fuerit congregatum, facere teneatur. Ipsi autem electionis confirmatio ad Ministrum pertineat Generalem. Et si quidem ad electionem hujusmodi per formam scrutinii procedatur, & (votis in diversa divisus) electiones plures in discordia celebrari contingat: illa, quæ à majori parte Capituli numero (nullâ zeli vel meriti collatione aut consideratione habitâ) fuerit celebrata, exceptione seu contradictione quæcunque alterius partis non obstant, per dictum Generalem Ministrum de consilio discretorum de ordine (prius tamen ex officio, prout spectat ad ipsum, diligenti examinatione præmissâ) confirmetur, vel etiam inhiurmetur, prout eis secundum Deum visum fuerit expedire. Et si fuerit infirmata, ad Capitulum provinciale electio hujusmodi revertatur. Cæterum si Capitulum memoratum diè prædictâ ministrum eligere prætermittat, extunc ministri Provincialis provisio ad Generalem ministrum liberè devolvatur. Verum si Ministro prædicto & Capitulo generalibus ex certa, manifesta, ac rationabili causa videretur aliquando in Provinciis ultramarinis Hybernæ, seu Græciæ, seu Romæ, in quibus hæcenus alius providendi modus dicitur ex causa certa & rationabili fuisse servatus, expedire, ministrum Provinciale per ministrum Generalem, cum proborum ordinis consilio potius, quam per Capituli prædicti electionem præfici in provinciis Hybernæ, etiam ultramarinis irrefragabiliter: In Romana verò vel Græcia, quando Minister dictæ Provinciæ moreretur, vel absolveretur citra mare: illà vice servetur absque dolo, partialitate & fraude (super quo eorum conscientias oneramus) quod super hoc dictus minister cum dictorum proborum consilio duxerit ordinandum. In destitutione verò dictorum ministrorum Provincialium servari volumus, quod super hoc hæcenus de ipso ordine extiterit observatum. Cæterum si contingeret eisdem ministro Generali carere, per vicarium ordinis fiat super hoc, quod faciendum fuerit per eundem ministrum, usquequo provisum fuerit de Generali Ministro. Porro, si quid de hujusmodi ministro Provinciali secus attentari forte contigerit, illud ipso facto sit irritum & inane. Nulli igitur omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum declarationum, dictorum, commissionis, responsionis, prohibitionis, ordinationis, mandati, constitutionum, iudicationum, & voluntatum infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem, &c.

C A P. II.

Determinat & declarat, quid significant hæc verba, inserta in judicialibus commissionibus, quæ sunt à Principe vel à iure: scilicet, quod procedatur simpliciter & de plano, & sine strepitu & figura iudicii. Joan. Andr.

Idem Clemens b v.

Sæpè contingit, quod causas committimus, & in earum aliquibus simpliciter & de plano, ac sine strepitu & figura iudicii procedi mandamus: de quorum significatione verborum à multis contenditur, & qualiter procedi debeat, dubitatur. Nos autem dubitationem hujusmodi (quantum nobis est possibile) decidere cupientes, hæc in perpetuum valiturâ constitutione sancimus, ut Judex, cui taliter causam committimus, necessariò libellum non exigit, litis contestationem non postulet, in tempore etiam feriarum, ob necessitates hominum indultarum à iure, procedere valeat, amputet dilationum materiam, litem, quantum poterit, faciat brevior, exceptiones, appellationes dilatorias, &

a Al. laxare. b Al. observationes. c Al. servandum.

a De modo electionis faciendæ vide novissimè sancita in Conc. Trid. sess. 25. regularib. & monialibus, c. 6. b Hæc duo verba, Clemens V. absumt à vetust. codic. Frustratorias

frustratorias repellendo, partium, Advocatorum, & Procuratorum contentiones & jurgia, testiumque superfluum multitudinem refræpando. Non sic tamen Judex litem abbreviet, quin probationes necessarias, & defensiones legitimæ admittantur. Citationem verò, ac præstationem juramenti de calumnia vel malitia, siue de veritate dicenda, ne veritas occultetur, per commissionem hujusmodi intelligimus non excludi. Verùm quia juxta petitionis formam pronunciatio sequi debet, pro parte agentis, & etiam rei, si quid petere voluerit, est in ipso litis exordio petitio facienda, siue scriptis, siue verbo: actis tamen continuò (ut, super quibus positiones & articuli formari debeant, possit haberi plenior certitudo, & ut fiat definitio clarior) inferenda. Et quia positiones ad faciliorem expeditionem litium, propter partium confessiones, & articulos ad clariorem probationem usus longævus in causis admisit: Nos, usum hujusmodi observari volentes, statuimus, ut Judex sic deputatus à nobis (nisi aliud de partium voluntate procedat) ad dandum simul utrosque terminum dare possit, & ad exhibendum omnia acta & munimenta, quibus partes uti volunt in causa post dationem articulorum diem certum, quando-

cunque sibi videbitur, valeat assignare: eo salvo, quòd, ubi remissionem fieri contingeret, pro testibus producendis possint etiam instrumenta produci, assignatione hujusmodi non obstante. Interrogabit etiam partes, siue ad earum instantiam, siue ex officio, ubicunque hoc aequitas suadebit. Sententiam verò definitivam (citatis ad id, licet non peremptoriè, partibus) in scriptis, & (prout magis sibi placuerit) stans vel sedens proferat: etiam (si ei videbitur) conclusionem non factà, prout a ex petitione & probatione, & aliis actibus in causa fuerit faciendum. Quæ omnia etiam in illis casibus, in quibus per aliam constitutionem nostram, vel alias procedi potest simpliciter & de plano, ac sine strepitu & figura judicii, volumus observari. Si tamen in præmissis casibus solennis ordo judiciarius in toto vel in parte non contradicentibus partibus observetur, non erit processus propter hoc irritus, nec etiam irritandus. Data Avenion. XIII. Calend. Decembr. Pontificatus nostri Anno 2.

a In antiquioribus etiam impressis constanter legitur ita: prout ex petitione & probatis & aliis, &c.

Clementine Constitutiones accuratè castigatæ, cum summariis admodum familiaribus finiuntur.

EXTRAVAGANTES

SEU

CONSTITUTIONES VIGINTI,

A

JOANNE PAPA XXII.

EDITÆ.

TITULUS I. DE ELECTIONE ET ELECTI POTESTATE. CAP. I.

(Anno 1316. in Gallia.)

Electi, qui pro suarum electionum negotio ad curiam venire tenentur, etiam sede vacante, non tenentur de necessitate in ipsa curia moram trahere: Et licet alibi morentur, nullum eis præjudicium generatur, facit Clement. Ne Romani. §. fin. eod. tit.

AD onus Apostolicæ servitutis supernâ dispositione vocati, ambiguitates, ex quibus possent Ecclesiis damnosa provenire dispendia, tollere cupientes, de potestatis plenitudine, ac fratrū nostrorum consilio ordinamus, quòd quibuscunque electis, qui ad sedem Apostolicam venire vel mittere tenebantur, ac ipsorum electionum instructoribus, qui in veniendo ad sedem ipsam, & se præsentando ipsâ sede vacante vel non vacante servaverunt tempora à canonibus instituta

(dummodò præsentialiter adsint in civitate Lugdun. vel fuerint Avenione in Calendis Octobris) ubicunque sede vacante moram traxerint, nullum ipsis, seu eorum juri præjudicium ex mora interim facta ubilibet generetur: sed eorum jura circa electiones hujusmodi hoc non obstante perinde serventur illæsa, ac si apud sedem Apostolicam moram traxissent. Non obstantibus prædecessorum nostrorum constitutionibus quibuscunque: quibus tamen quoad alia nullum volumus præjudicium generari. Nulli ergò, &c. nostræ ordinationis infringere, &c. Datum Lugduni VIII. Idus Septembr. Anno 1.

CAP. II.

(An. 1317. in Gallia.)

Beneficio vacante, cujus fructus ad certum tempus debentur alicui annalia habenti, vel alii, qualiter debeant fructus ipsi dividi inter ipsum annalia habentem, & beneficiatum: Et divisione factâ, cujus sit electio, hæc declarat constitutio. Et potuisset poni sub tit. de rescript. vel Ne sed. vacant. vel ut Eccl. benef. vel de verborum signific.

Suscepti